

Landsmøtet.

Velferd, utdanning, fagligpolitisk arbeid og internasjonal solidaritet

8

Landsmøtehefte 8

**Velferd, utdanning, fagligpolitisk arbeid
og internasjonal solidaritet**

Fellesforbundets landsmøte 2023

Innholdsfortegnelse

8	VELFERD, UTDANNING, FAGLIGPOLITISK ARBEID OG INTERNASJONAL SOLIDARITET	3
8.1	INTERNASJONALT SAMARBEID OG SOLIDARITET	3
8.2	SKOLE, OPPLÆRING OG UTDANNING	12
8.2.1	SKOLETILBUDET	12
8.2.2	GENERELLE FORSLAG OM SKOLE OG UTDANNING	13
8.2.3	FAGOPPLÆRING GENERELT	18
8.2.4	REKRUTTERING TIL YRKESFAGENE	25
8.2.5	LÆRLINGORDNINGEN	32
8.2.6	KVALITET OG INNHOLD I OPPLÆRINGEN	34
8.2.7	ETTER- OG VIDEREUTDANNING OG VOKSNES MULIGHETER	41
8.3	VELFERDSSYSTEMET OG SAMFUNNSORGANISERINGEN	51
8.3.1	ORGANISERING AV VELFERDSTILBUDET	51
8.3.2	TANNHELSETJENESTER	56
8.3.3	INTEGRERING.....	59
8.3.4	BEREDSKAP.....	61
8.3.5	ANDRE FORSLAG VEDRØRENDE VELFERDSSYSTEMET OG SAMFUNNSORGANISERINGEN	64
8.4	BOLIGPOLITIKKEN	68
8.5	RASISME OG HØYREEKSTREMISME	79
8.6	FAGLIGPOLITISK ARBEID OG SAMARBEID	80
8.7	SYSSELSETTING OG ARBEIDSMARKEDSPOLITIKK	86
8.7.1	REGULERING AV TRYGDEYTELSENE.....	86
8.7.2	DAGPENGER.....	88
8.7.3	SYKEMELDING.....	96
8.7.4	FORSKUTTERING AV SYKELØNN.....	101
8.7.5	VELFERDSORDNINGER.....	107
8.7.6	YRKESKADE.....	112
8.7.7	LØNNSGARANTIORDNINGEN	115
8.7.8	FERIEPENGER PÅ VELFERDSYTELSER	118
8.7.9	ARBEIDSMARKEDSPOLITIKK	121
8.8	BEVILGNINGER	124

8 Velferd, utdanning, fagligpolitisk arbeid og internasjonal solidaritet

8.1 Internasjonalt samarbeid og solidaritet

F-4001 Avd. 007 – Vestfold
Utviklingsprosjekt Vest-Sahara

Fellesforbundet skal i landsmøteperioden inngå et samarbeid med støttekomiteen for Vest-Sahara. Målet med samarbeidet skal være at Fellesforbundet hjelper folket i Vest-Sahara med politiske organisasjoner og institusjoner.

Begrunnelse:

Vest-Sahara har siden 1976 vært okkupert av Marokko. Forhandlingene om en fredsavtale står i dag stille. Fellesforbundet mener Norge bør jobber internasjonalt for nye initiativ for å gi Vest-Sahara sin selvstendighet tilbake. Norge bør legge større press på Marokko for at de skal avslutte sin okkupasjon.

F-4002 Avd. 007 – Vestfold
Palestina
Fellesforbundet krever at Norge anerkjenner Palestina som egen stat.

Begrunnelse:

133 av 193 nasjoner i FN har anerkjent Palestina som egen stat. Nå er det på tide at Norge følger etter.

F-4003 Avd. 008 – Telemark
Internasjonal solidaritet.
Foreslår at Fellesforbundet opprettholder sitt solidaritetsprosjekt i Sør-Afrika i samarbeid med Norsk Folkehjelp i kommende landsmøteperiode.
Videre at det årlige bidraget økes til kr.750 000,-

Begrunnelse:

Internasjonal solidaritet er et viktig prinsipp for Fellesforbundet. Det er fortsatt stort behov for internasjonal støtte i Sør-Afrika og Norsk Folkehjelp gjør en god jobb med lokale organisasjoner. Arbeiderne i Sør-Afrika har det tøffere enn på lenge etter korona og sterkt økte priser på mange varer. Norsk Folkehjelp jobber med organisasjoner som støtter arbeiderne i både faglige rettigheter og i juridiske spørsmål knytta til lovbestemte rettigheter.

F-4004 Avd. 008 – Telemark
Politikk/internasjonal solidaritet
Fellesforbundet må kreve av regjeringa at de forbyr import av vin hvor det brukes sprøytemidler som er forbudt i Norge og/eller EU, enten på vinplantene direkte eller som ugressmiddel på vingården.

Begrunnelse:

I Norge har vi statseid vinmonopol. Det er etisk helt forkastelig at vi tillater

bruk av sprøytemidler som for lenge siden er forbudt i Norge/EU. For eksempel brukes det i Sør-Afrika sprøytemidler i vinproduksjon som har vært forbudt i Norge og EU siden 1996. Arbeiderne jobber også med svært mangelfullt eller helt uten verneutstyr. At den norske stat da skal tillate sprøytemidler som gjør at arbeidere blir syke og i noen tilfeller dør er dobbeltmoralsk så det holder.

F-4005 Avd. 012 – Fellesforbundet

Solidaritetsprosjektet i Sør-Afrika

Fellesforbundet skal opprettholde sitt solidaritetsprosjekt i Sør-Afrika i samarbeid med Norsk Folkehjelp i kommende landsmøte periode. De årlige bidragene økes til kr.750.000,-.

Begrunnelse:

Prosjektet Fellesforbundet har i samarbeid med Norsk Folkehjelp er av stor verdi for de lokale partnerne i Sør-Afrika. Midlene vi bidrar med gjør en forskjell og er noe vi bør fortsette å bidra med.

F-4006 Avd. 074 – Nord-Hålogaland

Palestinsk okkupasjonshistorie må inn i norsk skolepensum for å sikre at fremtidens elever og arbeidere har et godt grunnlag og forståelse for solidaritet.

I over 70 år har Palestina vært okkupert av Israel.

I 2021 kom Amnesty ut med en rapport som viser at Israel er en apartheidstat. Det er et problem for fremtidens solidaritetsarbeid at de ikke vet om den pågående situasjonen, og at dette ikke er en konflikt, men en okkupasjon. Palestina skal få en større plass i skolebøkene på grunnskolen og videregående enn i dag.

Vi må sørge for at fremtidige generasjoner har gode forutsetninger til å utøve solidaritet, og at solidaritetsprinsippene i fagbevegelsen styrkes.

F-4007 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Solidaritet:

U land og miljø: Fellesforbundet må gjennom sitt internasjonale samarbeid jobbe for at det etablerast returordning for avfall i fattige land.

Gjenvinningsanlegg kan hjelpe til med å få ned forureininga, og det kan bli inntektskjelder til mange.

F-4008 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Solidaritet

Forslag:

Fellesforbundet må auka fokuset på situasjonen i Sør-Afrika gjennom:

- å setja lys på situasjonen for sivilsamfunnet i landet for norske styresmakter,
- å be norske styresmakter krevja lauslating av urettmessig fengsla aktivistar,
- å be norske styresmakter å krevja stans i vidare fengslingar av aktivistar basert på falske skuldingar,

- å be norske styresmakter krevja etterforsking og domfelling av menneska bak drapa på aktivistar i AbM og andre sivilsamfunnsaktørar og fagforeiningar.

Grunngjeving:

Fellesforbundet sine samarbeidspartnerar i Sør-Afrika lever i ein stadig vanskelegare kvardag. Etter avskaffinga av apartheidlovverket i 1994, såg me utsiktene til eit samfunn med like rettar for alle, uansett etnisk opphav. Dette har ikkje skjedd, og over dei åra som har gått har skilnaden mellom fattige og rike auka i eit slikt monn at Sør-Afrika er eit av dei landa med størst økonomiske skilnader i verda.

Fengslingar og drap på medlemmer av grasrotorganisasjonar som til dømes AbahlalibaseMjondolo (AbM), organisasjonen som kjempar for rettane til folk som bur i uformelle busetnader, som har over åra sidan oppstarten i 2005 fått 24 av sine leiarar myrda, av dei fire aktive medlemmer og leiarar myrda berre i 2022.

- Siyabonga Manqele, mars 2022
- Ayanda Ngila, mars 2022
- Nokuthula Mabaso, mai 2022
- Lindokuhle Mnguni, august 2022

I tillegg blir aktivistar i organisasjonen arrestert og fengsla basert på falske og fabrikkerte skuldingar. Desse drapa, ugjerningane og overgrepa frå styresmaktene lokalt og nasjonalt må opphøyra!

F-4009 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Solidaritet:

Noreg må ta sterkare stilling til den eskalerande situasjonen i Palestina:

- Å anerkjenne Palestina og vise like tydeleg og handlekraftig støtte til retten til å kjempe mot okkupasjonen i Palestina.
- Å ta eit sterkare standpunkt for å beskytte sivile, særleg barn
- Å støda menneskeretts lag og organisasjonar som jobbar aktivt for å hjelpe palestinske barn i israelske fengslar.
- Å trekke oljefondet investeringer i okkupasjonen
- Å støtte Palestina si oppmoding til Den internasjonale domstolen i Haag (ICJ) om å ta stilling til okkupasjonen i Palestina

Grunngjeving

Det er uroande å følgje med på situasjonane i Ukraina og Palestina. På ei side, er Noreg tydeleg og handlekraftig mot den russiske invasjonen og okkupasjonen i Ukraina, på den andre sida blir det knapt ein reaksjon til okkupasjonens daglege menneskerettsstridige krigsforbrytelser i Palestina. Slik dobbeltmoral er forbausande og skuffande.

I år er det 30 år sidan Oslo avtalen, likevel er situasjonen i Palestina under okkupasjonen stadig verre. Fredsforhandlingar og samtalar har gått føre seg i mange år utan å lukkast, tostatsløyisinga krympar og held på å forsvinne.

Okkupasjonen har sørga for meir utviding av ulovlege busettingar i okkuperte område, strengare politikk mot Palestinarar, og større krav til ubetinga fred.

Palestinatarar lever i ein situasjon som FN sin spesialrapportør og fleire anerkjende menneskerettsorganisasjonar har konkludert med er apartheid.

Palestinerane sin rett til sjølvråde er ikkje gjeldande, kvar dagen er prega av krenking, undertrykking, maktmisbruk og drap.

2023 starta med ei rekke nedslåande restriksjonar mot Palestinarar; i snitt blei ein palestinar drepe dagleg, berre i løpet av januar; barn og ungdom er ingen unntak. Nye kollektive straffetiltak er iverksett. Motstand er forbode og sivile organisasjonar blir stempla som terroristar.

F-4010 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Solidaritet.

Foreslår at Fellesforbundet held oppe solidaritetsprosjekt i Sør-Afrika i samarbeid med Norsk Folkehjelp i komande landsmøteperiode.

Vidare at det årlege bidraget aukast til kr.750 000,-

Grunngjeving:

Internasjonal solidaritet er eit viktig prinsipp for Fellesforbundet. Det er fortsett stort behov for internasjonal støtte i Sør-Afrika og Norsk Folkehjelp gjer ein god jobb i samarbeid med lokale organisasjonar. Arbeidarar i Sør-Afrika har det tøffare enn på lenge etter korona og sterkt auka prisar på mange varer. Norsk Folkehjelp jobbar med organisasjonar som stør arbeidarar i både faglege rettigheter og i juridiske spørsmål knyta til lovbestemte rettar.

F-4011 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Solidaritet:

Forslag

Politikk/internasjonal solidaritet

Fellesforbundet må krevja av regjeringa at dei forbyr import av vin der det blir brukt sprøytemiddel som er forbodne i Noreg og/eller EU, anten på vinstokkane direkte eller som ugrasmiddel på vingarden

Grunngjeving:

I Noreg har me statseigd vinmonopol. Det er etisk heilt forkasteleg at me tillèt bruk av sprøytemiddel som har vore forbodne i Noreg/EU. Til dømes vert det i Sør Afrika nytta sprøytemiddel i vinproduksjon som har vore forbodne i Noreg og EU sidan 1996.

Arbeidarar jobbar også med svært mangelfullt eller heilt utan verneutstyr. At den norske staten likevel tillèt import av varer, produsert med bruk av sprøytemiddel som gjer at arbeidarar blir alvorleg sjuke og i nokre tilfelle døy er dobbeltmoralsk så det held.

F-4012 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Internasjonal solidaritet:

Fellesforbundet bør kun gi støtte ved humanitære katastrofer og godt organiserte hjelpeorganisasjonar som Norsk folkehjelp.

Ikke gå inn politiske- og religionsbekjempelse (eks. Israel og palestiner)
Konflikter som ikke medlemmene kjenner seg igjen i og ikke ønsker.

Begrunnelse:

Vi får utmeldinger på grunn av dette.

F-4013 Avd. 747 – Unionen Fagforening

Internasjonal solidaritet

Palestina

Det palestinske folket trenger vår solidaritet og de trenger det mer enn noensinne. Israel har okkupert Vestbredden og Gazastripen siden Seksdagerskrigen i juni 1967.

På slutten av 2022 fikk Israel den mest ytterliggående regjeringen i landets historie, og tonen overfor palestinerne er allerede alvorlig skjerpet. Siden 2007 har Israel holdt Gazastripen i et jerngrep gjennom en kvelende blokada. To millioner mennesker lever på et område like lite som Hamar kommune. Befolkningen er kollektivt traumatisert etter israelske bombeangrep gjennom flere år. Det er godt dokumentert, både av FN og andre, at sivilbefolkningen mangler arbeid, mat, medisiner, elektrisitet og vann. Mange har kun helt provisorisk husly etter at deres hus og hjem er ødelagt i bomberegnet. Bosettingen på Vestbredden er økt i omfang og en utvidelse er en av den nye regjeringens prioriterte områder.

En norsk anerkjennelse av Palestina som selvstendig stat må derfor komme nå. Det vil også være en viktig støtte til de moderate kreftene i Palestina som velger diplomati og fredelige veier for å komme til en løsning. Konsekvensen av et verdenssamfunn som motarbeider disse kreftene kan føre til at det palestinske folk trekker den slutningen at den diplomatiske veien ikke fører frem og dermed ta i bruk andre mindre heldige midler for å få en løsning. Derfor er det også viktig at vi handler nå.

Norge stemte for å gi Palestina observatørstatus i FN i 2011. Palestina er representert med egen ambassade i Norge. 70 til 80 prosent av verdens land har allerede gått inn for å anerkjenne Palestina og dette er også noe som EUs parlament støtter. Derfor vil en norsk anerkjennelse av Palestina være en videreføring av den politikken Norge har ført på området.

Fellesutvalget for Palestina er en paraplyorganisasjon for norske organisasjoner som støtter palestinerne sak. Organisasjonen ble etablert i 1980 og har for tiden 31 medlemsorganisasjoner.

Blant disse finner vi forbund som: EL & IT Forbundet, Fellesorganisasjonen, Handel og Kontor, Industri Energi og Norsk Jernbaneforbund. Av Fellesforbundets lokal avdelinger er både Oslo Byggningsarbeiderforening, Oslo Grafiske Fagforening og Unionen fagforening medlemmer.

Fellesutvalget arbeider i solidaritet med det palestinske folket og støtter deres frigjøringskamp. De jobber for at palestinerne skal få oppfylt sine menneskerettigheter og at Israel skal rette seg etter folkeretten og avslutte

okkupasjonen. Dette arbeidet gjøres ved å påvirke norske politiske aktører, for at Norge skal bruke økonomiske og politiske sanksjoner for å legge press på Israel.

Fellesforbundet skal jobbe for at:

- Norge anerkjenner Palestina som selvstendig stat
- LO kongressens vedtak om Palestina, og at LOs vedtatte palestropolitikk intensiveres
- Fagforeningene i forbundet engasjerer seg i solidaritetsarbeidet for Palestina

Fellesforbundet skal:

- Søke om opptak som medlem i Fellesutvalget for Palestina

F-4014 Avd. 747 – Unionen Fagforening

Internasjonal solidaritet

Sør-Afrika

Forbundets samarbeid med Norsk Folkehjelp om folkehjelpens arbeid i Sør-Afrika er viktig og må fortsette.

Vi bruker mye ressurser på å sende våre ambassadører til folkehjelpens partnere i landet. Dette er et viktig solidaritetsarbeid i seg selv.

Fellesforbundet skal:

- Fortsette, og utvide samarbeidet med Norsk Folkehjelp om Sør-Afrika programmet
- Legge bedre til rette for at ambassadørene i forbundet kommer ut i hele Fellesforbundet og forteller om sitt engasjement
- Legge til rette for at medlemmene i Fellesforbundet kan delta i lavterskelaksjoner knyttet til samarbeidet. Det kan være å tilrettelegge for måter å synliggjøre arbeidet ved for eksempel leserbrev, eller kampanjer mot Sør-Afrikansk vin som selges på polet og som vi vet kommer fra farmer som behandler landarbeiderne dårlig
- Aktivt oppfordre TV og medlemmer til å melde seg inn i Norsk Folkehjelp
- Aktivt oppfordre fagforeningene til å melde foreningen kollektivt inn i sitt lokale lag av Norsk Folkehjelp

F-4015 Avd. 747 – Unionen Fagforening

Internasjonal solidaritet

Vest-Sahara

En etter hvert glemt konflikt med stjålet land er Marokkos okkupasjon av Vest-Sahara. Både Sikkerhetsrådet og Generalforsamlingen i FN har fordømt okkupasjonen, men Marokko nekter å trekke seg ut og har hatt militærstyrker i Vest-Sahara siden 1975. Støttekomitéen for Vest-Sahara gjør et viktig arbeid med å synliggjøre overgrep mot sivilbefolkningen og å presse okkupanten.

Fellesforbundet skal:

- Ta kontakt med Støttekomitéen for Vest-Sahara for å diskutere et samarbeid. Dette samarbeidet må inkludere hele Fellesforbundet

F-4016 Avd. 850 – Oslo Grafiske Fagforening

Melde Fellesforbundet inn i Fellesutvalget for Palestina
Avd. 850 foreslår at Fellesforbundet melder seg inn i Fellesutvalget for Palestina på lik linje med f.eks EI & IT, Handel og Kontor og Industri Energi.

F-4017 Avd. 850 – Oslo Grafiske Fagforening

Øke bevilgningen til Norsk Folkehjelps arbeid i Sør-Afrika

Foreslår at Fellesforbundet opprettholder sitt solidaritetsprosjekt i Sør-Afrika i samarbeid med Norsk Folkehjelp, i kommende landsmøte periode.
Og at de årlige bevilgningene økes til kr 750 000,-

F-4018 Avd. 856 – Vestnorsk Grafisk Fagforening

Fellesforbundets Landsmøte vedtar at Fellesforbundet tilslutter seg som medlem i Fellesutvalget for Palestina.

Begrunnelse:

Fellesforbundet viser med sitt engasjement som samarbeidspartner i Norsk Folkehjelps arbeid i Sør-Afrika, eller støtten mot okkupasjon og undertrykking, slik som Israels okkupasjon av Palestina, at vi som forbund også har ett engasjement som dreier seg rundt internasjonal solidaritet.

Som en naturlig oppfølging her ønsker vi derfor at Fellesforbundet tilslutter seg som medlem i Fellesutvalget for Palestina. Fellesutvalget for Palestina (FuP) er en paraplyorganisasjon for norske organisasjoner som støtter palestinerne sak. Organisasjonen ble etablert i 1980 og har for tiden 31 medlemsorganisasjoner.

Blant disse finner vi blant annet forbund som: EL & IT Forbundet, Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere (FO), Handel og Kontor i Norge, Industri Energi og Norsk Jernbaneforbund. Av Fellesforbundets lokal avdelinger er både Oslo Bygningsarbeiderforening, Oslo Grafiske Fagforening og Unionen fagforening medlemmer.

Fellesutvalget for Palestina (Fup) arbeider i solidaritet med det palestinske folket og støtter deres frigjøringskamp. Fup arbeider for at palestinerne skal få oppfylt sine menneskerettigheter og at Israel skal rette seg etter folkeretten og avslutte okkupasjonen. Norge og resten av det internasjonale samfunnet har et ansvar for å legge press på Israel for at de skal rette seg etter folkeretten og ikke krenke palestinerne menneskerettigheter.

Fup arbeider for politisk endring gjennom å påvirke norske aktører og for at Norge skal bruke økonomiske og politiske sanksjoner for å legge press på Israel. Gjennom en solidarisk og konstruktiv norsk politikk kan Norge bidra til en framforhandlet rettferdig politisk løsning.
Fellesforbundets internasjonale engasjement burde derfor føre til at forbundet ble medlem i Fup.

F-4019 Avd. 856 – Vestnorsk Grafisk Fagforening
Norge må anerkjenne Palestina som selvstendig stat.

Begrunnelse:

Det palestinske folket, trenger vår solidaritet og de trenger det mer enn noen gang.

En norsk anerkjennelse av Palestina som selvstendig stat må derfor komme nå. Det vil også være en viktig støtte til de moderate kreftene i Palestina som velger diplomati og fredelige veier for å komme til en løsning. Konsekvensen av et verdenssamfunn som motarbeider disse kreftene kan føre til at det palestinske folk trekker den slutningen at den diplomatiske veien ikke fører frem og dermed ta i bruk andre mindre heldige midler for å få en løsning. Derfor er det også viktig at vi handler nå.

Som leder av giverlandsgruppen for Palestina har Norge en viktig rolle i denne vanskelige konflikten. Norge stemte for å gi Palestina observatørstatus i FN i 2011. Palestina er representert med egen ambassade i Norge. 70 til 80 prosent av verdens land har allerede gått inn for å anerkjenne Palestina og dette er også noe som EUs parlament støtter. Derfor vil en norsk annerkjennelse av Palestina være en videreføring av politikken Norge har ført på området.

Oppsummering:

Det har kommet inn forslag fra avd. 7 (2), 8 (2), 12, 74, 118 (5), 176, 747 (3), 850 (2) og 856 (2).

De er to forslag om å inngå samarbeid med støttekomiteen for Vest-Sahara.

Det er flere forslag som omhandler situasjonen i Palestina. Disse inkluderer:

- Anerkjennelse av Palestina som stat.
- Innlemme Israel og Palestina i pensum i norsk skole.
- Trekke oljefondet ut av investeringer i okkupasjonen
- Støtte Palestinas krav om at okkupasjonen tas opp i Den internasjonale straffedomstolen i Haag.

En avdeling ønsker at forbundet kun gir midler til humanitære formål og ikke til noen som har med «politikk og religion» å gjøre.

Det er et forslag om å jobbe for at det etableres returordninger for avfall, som f.eks. gjenvinningsanlegg, i fattige land.

Det er flere forslag om å fortsette med og styrke vårt samarbeid med Norsk Folkehjelp i Sør-Afrika, inkludert å øke det årlige beløpet som gis til organisasjonen.

Representantskapets vurdering:

Fagbevegelsen har lang tradisjon for internasjonal solidaritet. Dette innebære både at vi engasjerer oss i internasjonale saker og at vi tar stilling i saken. Det innebærer å «ta side» og da med den svake og undertrykte parten.

Fellesforbundet har hatt et samarbeid med Norsk Folkehjelp siden 2007. Samarbeidsprosjektet har vært med Norsk Folkehjelps arbeid Sør-Afrika. I denne landsmøteperioden har forbundet bistått med et årlig beløp på 600 000 kroner, pluss bevilgninger fra avdelinger og klubber.

For å gjøre samarbeidet mer kjent blant medlemmene og for å styrke det internasjonale engasjementet, har et ambassadørkorps bestående av en representant fra hver region reist rundt til avdelinger og klubber for å presentere samarbeidet. De har også vært på prosjektbesøk i landsmøteperioden. Der ble de blant annet kjent med at vingårder bruker kjemikalier og sprøytemidler som er ulovlig i EU og at disse sågar brukes av folk som ikke har nødvendig beskyttelsesutstyr og i nærheten av barn. Representantskapet mener at det er naturlig å følge opp dette i samarbeid med Norsk Folkehjelp.

Norsk Folkehjelp er valgt som samarbeidspartner fordi de er fagbevegelsens internasjonale solidaritetsorganisasjon som i sin tid ble etablert av fagbevegelsen. Landsmøtet i 2019 slo fast at Norsk Folkehjelp skulle være vår foretrukne samarbeidspartner i den internasjonale kampen for politiske og sosiale rettigheter.

Representantskapet mener samarbeidet med Norsk Folkehjelp må fortsette. Det er forbundsstyret som inngår avtale med Norsk Folkehjelp gjelder for landsmøteperioden og det er i forhandlinger med Norsk Folkehjelp at beløpets størrelse avgjøres.

Situasjonen i Palestina går i stadig feil retning. Etter sist valg i Israel har de fått den mest høyreorienterte og nasjonalistiske regjeringen noensinne. En løsning på konflikten der også palestinerne får sin egen stat virker stadig mer fjern. Representantskapet mener at alle mennesker må få leve livene frie for okkupasjon og undertrykkelse. I den israelsk-palestinske konflikten er det en sterk part som er okkupant og vi mener derfor denne okkupasjonen må opphøre og Palestina må anerkjennes som en selvstendig stat.

Landsmøtet i 2019 vedtok at Norge må anerkjenne Palestina som selvstendig stat, at muren må rives, at norske myndigheter må legge til rette for en internasjonal boikott av israelske varer produsert på okkupert jord og at Statens pensjonsfond utland må trekke ut sine investeringer som bidrar til okkupasjonen, LO-kongressen vedtok politikk på Palestina gikk lenger og krevde blant annet full boikott av Israel. Til forslaget om å inkludere Palestina i pensum, så vises det til **I-4106** (8.2.6 Kvalitet og innhold i opplæringen).

Fellesforbundet har ment at støtten til Vest-Sahara og engasjement for Palestina bør gjøres gjennom LO. I tillegg har Norsk Folkehjelp et mineryddeprogram i Vest-Sahara og flere prosjekter som støtter palestinere i Palestina og nabolandene. Representantskapet mener Fellesforbundet bør fortsette å støtte slike prosjekter. Fellesforbundet har begrensede ressurser til å følge opp flere internasjonale samarbeidsprosjekter og mener derfor samarbeidsprosjektet med Norsk Folkehjelp bør prioriteres.

Utover dette, mener representantskapet at det er best at forbundet ikke forplikter seg i noe formalisert samarbeid med enkeltaksjoner og organisasjoner. Fellesforbundet er en demokratisk medlemsorganisasjon som utformer sin egen politikk og fremmer den på vegne av sine medlemmer slik den er vedtatt av landsmøtet.

I-4020 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i forslag om å fortsette samarbeidet med Norsk Folkehjelp tiltres.

Intensjonen i forslagene om støtte til Palestina og til Vest-Sahara tiltres, men ikke forslagene om å melde seg inn i Støttekomiteen for Vest-Sahara og Fellesutvalget for Palestina.

Øvrige forslag tiltres ikke.

8.2 Skole, opplæring og utdanning

8.2.1 Skoletilbudet

F-4021 Avd. 028 – Steinkjer og Stjørdal Fagforening SFO

Regjeringen må jobbe for gratis SFO for 3-4 trinn, subsidiært redusert foreldrebetaling. Dessuten styrke kompetanse og bemanning i SFO-tilbudet. Det må plusses på mer enn de 10 millioner som er satt av for 2023 til kompetansetiltak.

Begrunnelse:

Dagens regjering har kommet i gang med bra politikk på SFO. Dette har medført at mange flere foreldre/foresatte velger å ha sine barn på SFO, noe som er veldig viktig for sosialisering og barnas utvikling. I mange av våre kommuner er det også en utfordring knyttet til denne økt bruken av SFO, og det er nok bemanning i åpningstiden.

Her er det viktig at vi i Fellesforbundet er aktive pådrivere opp imot regjeringen sånn at vi får til mer bemanning, som igjen vil gi et mye bedre arbeidsmiljø for våre med fagorganiserte i denne sektoren. Mange av våre medlemmer møter disse ansatte hver dag, og ser hva de står i, når de leverer til SFO og henter etter endt arbeidsdag.

F-4022 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Skule og utdanning

Blå Skole, er eit tilbod til alle elevar frå 6. – 10. steg, der eleven ein dag i veka over ein periode på 4 – 6 veker får arbeida meir praktisk med faga matematikk, norsk, kroppsøving, naturfag. Tysnes kommune har svært gode erfaringar med tilbodet. Spesielt i forhold til elever som slitar med motivasjonen eller har andre utfordringar. Fellesforbundet må jobbe for gode støtteordningar til slike tiltak i skulene

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 28 og 118.

Det er forslag om gratis SFO eller subsidiert redusert foreldrebetaling, og forslag om en mer praktisk skole etter modell av Tysnes hvor elevene får praktisk undervisning én dag i uken i alle fagene («Blå skule»).

Representantskapets vurdering:

Representantskapet støttet tilsvarende forslag om gratis SFO på forrige landsmøte. På sikt bør vi jobbe for en gratis heldagsskole fordi det er viktig for barnas utvikling, læring og sosiale trivsel. Dessuten virker det sosialt utjevnende fordi det gir alle elever like muligheter. Det kan diskuteres om SFO skal regnes som en del av skolen, uansett er innholdet det viktigste.

Når det gjelder forslaget om en mer praktisk skole, bidrar det til å styrke yrkesfagenes posisjon i arbeidsliv og samfunn. Den modellen som praktiseres på Tysnes bør være til inspirasjon også for andre kommuner i landet, men med egen lokal tilpasning innenfor handlingsrommet til den enkelte skole og kommune. Samtidig må skolene anstrenge seg mer for å finne praktiske læringsarenaer. De finnes når man bare bruker litt fantasi. Noe av kjernen i «Blå skule» på Tysnes er faste strukturer som gir en variert undervisning gjennom mer praktisk rettede opplæringsarenaer. Det unike her er at elevene også lærer basisfag som matte og naturfag gjennom praktisk undervisning. Undervisningen foregår gjerne utendørs for eksempel ved å fiske fra båt. Man kan også blande elever på tvers av alderstrinn noe som er pedagogisk og sosialt betydningsfullt.

I-4023 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING: Intensjonen i forslagene tiltres.

8.2.2 Generelle forslag om skole og utdanning

F-4024 Avd. 001 – Oslo-Akershus

Studiefinansiering.

Både elever på videregående skoler og studenter på universiteter må i dag spe på økonomien sin med deltidsjobbing fordi at stipendene er for lave. Når så mange elever/studenter tvinges til å jobbe ved siden av studiene utgjør dette for dem, et ufrivillig trykk på de faste ansattes lønns og arbeidsvilkår. I mange tilfeller går jobbingen ut over studiene slik at den totale studietiden blir lengre.

Fellesforbundet må kreve økning i studiefinansieringen, støtten må økes til 2 g.

Begrunnelse:

Mange sliter med å få ting til å fungere med det som er i det daglige.

F-4025 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Gratis varmt måltid i skolen

Alle elever burde få et varmt, gratis måltid på skolen, hver dag.

Begrunnelse:

Et gratis måltid vil løfte humøret, gi bedre konsentrasjon, og vil øke lærevilje.

F-4026 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Helsesøster i skolen

Fellesforbundet må jobbe for at skolehelsetjenesten på ungdoms- og videregående skoler utvikles og forbedres. Minste kravet må være at det er en helsesykepleier på hver enkelt skole, minimum to hele dager i uken.

Begrunnelse:

Psykisk helse og ensomhet er blitt mer utpreget blant unge i dag. Sosialt press innen skole og sosial status er med på at ungdom i dag sliter med depresjoner og føler seg utenfor. På bakgrunn av dette bør det være et minstekrav til at det skal være en helsesykepleier på hver enkelt skole som kan svare på elevenes spørsmål om fysiske, psykiske og sosiale forhold.

F-4027 Avd. 006 – Fellesforbundet

Studiefinansiering.

Fellesforbundet må kreve økning i studiefinansieringen, støtten må økes til 2 G.

Begrunnelse:

Både elever på videregående skoler og studenter på universiteter må i dag spe på økonomien sin med deltidsjobbing fordi at stipendene er for lave. Når så mange elever/studenter tvinges til å jobbe ved siden av studiene utgjør dette for dem, et ufrivillig trykk på de faste ansattes lønns og arbeidsvilkår. I mange tilfeller går jobbingen ut over studiene slik at den totale studietiden blir lengre.

F-4028 Avd. 007 – Vestfold

Lekser på skolene

Fellesforbundet må jobbe for å fjerne alle lekser på barne-, ungdom-, og videregående skole.

Begrunnelse:

Finland burde gå foran som et foregangsland når det gjelder deres skolesystem. I Norge har vi prøvet og feilet mye når det kommer til skolesystemet, og om vi innfører det samme som i Finland, vil vi ha et skolesystem som fungerer uten at vi trenger å feile mer på elevenes bekostning. Etter 8-timers skoledag vil enda mer skolearbeid etter skoletid føre til en negativ innstilling blant elevene til skolen. Elevene klarer ikke å prestere like bra etter 8-timers læring.

- F-4029 Avd. 007 – Vestfold**
Gratis skolemåltid
Fellesforbundet skal jobbe politisk for at alle elever burde få et varmt, gratis måltid på skolen.
- Begrunnelse:
Et gratis måltid vil løfte humøret, gi bedre konsentrasjon, og vil øke lærevilje.
- F-4030 Avd. 007 – Vestfold**
Skolehelsetjenesten
Fellesforbundet må jobbe for at skolehelsetjenesten på ungdoms- og videregående skoler utvikles og forbedres. Minste kravet må være at det er en helsesykepleier på hver enkelt skole, minimum to hele dager i uken.
- Begrunnelse:
Psykisk helse og ensomhet er blitt mer utpreget blant unge i dag. Sosialt press innen skole og sosial status er med på at ungdom i dag sliter med depresjoner og føler seg utenfor. På bakgrunn av dette bør det være et minstekrav til at det skal være en helsesykepleier på hver enkelt skole som kan svare på elevenes spørsmål om fysiske, psykiske og sosiale forhold.
- F-4031 Avd. 008 – Telemark**
Vi må jobbe for å fjerne alle lekser på barne-, ungdom-, og videregående skole ved å innføre heldagsskole.
- Begrunnelse:
Finland burde gå foran som et foregangsland når det gjelder deres skolesystem. I Norge har vi prøvet og feilet mye når det kommer til skolesystemet, og om vi innfører det samme som i Finland, vil vi ha et skolesystem som fungerer uten at vi trenger å feile mer på elevenes bekostning. Etter 8-timers skoledag vil enda mer skolearbeid etter skoletid føre til en negativ innstilling blant elevene til skolen. Elevene klarer ikke å prestere like bra etter 8-timers læring.
- F-4032 Avd. 008 – Telemark**
Alle elever burde få et varmt, gratis måltid på skolen.
- Begrunnelse:
Et gratis måltid vil løfte humøret, gi bedre konsentrasjon, og vil øke lærevilje.
- F-4033 Avd. 008 – Telemark**
Fellesforbundet må jobbe for at skolehelsetjenesten på ungdoms- og videregående skoler utvikles og forbedres. Minstekravet må være at det er en helsesykepleier på hver enkelt skole, minimum to hele dager i uken.
- Begrunnelse:
Psykisk helse og ensomhet er blitt mer utpreget blant unge i dag. Sosialt press innen skole og sosial status er med på at ungdom i dag sliter med depresjoner og føler seg utenfor. På bakgrunn av dette bør det være et minstekrav til at det skal være en helsesykepleier på hver enkelt skole som kan svare på elevenes spørsmål om fysiske, psykiske og sosiale forhold.

F-4034 Avd. 043 – Øvre Buskerud fagforening

Fellesforbundet skal Jobbe for en leksefri heldagsskole.

Begrunnelse:

Alle elever bør ha like muligheter og likt utgangspunkt til læring og oppfølging. Læring og oppfølging bør skje på skolen med godt kvalifiserte lærere og pedagoger. Etter 8-timers skoledag vil enda mer skolearbeid etter skoletid føre til en negativ innstilling til skolen blant elevene. Elevene klarer ikke å prestere like bra etter 8-timers læring.

F-4035 Avd. 050 – Vestfold Nord

Fellesforbundet skal Jobbe for en leksefri heldagsskole.

Begrunnelse:

Alle elever bør ha like muligheter og likt utgangspunkt til læring og oppfølging. Læring og oppfølging bør skje på skolen med godt kvalifiserte lærere og pedagoger. Etter 8-timers skoledag vil enda mer skolearbeid etter skoletid føre til en negativ innstilling til skolen blant elevene. Elevene klarer ikke å prestere like bra etter 8-timers læring.

F-4036 Avd. 103 – Ringsaker

Studiefinansiering

Både elever på videregående skoler og studenter på universitetsnivå må i dag spe på økonomien sin med deltidsjobbing fordi stipendene er for lave. Når mange elever/studenter tvinges til å jobbe ved siden av studiene, kan dette også føre til et ufrivillig trykk på de faste ansattes lønns- og arbeidsvilkår. I mange tilfeller kan slik deltidsjobbing gå ut over studiene slik at den totale studietiden blir lengre. Dette er kostbart både for samfunnet og den enkelte elev/student. Fellesforbundet må kreve at støtte til studiefinansieringen, økes til 2G.

F-4037 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Skule og utdanning

Likestilling mellom studenter og lærlinger

- Rabattar

- Støtteordningar

- Tilbod

- Kontingent 500,- for student og 1.5% av brutto lønn for Lærlingar

180 studentrabatter på nett og butikker. Billetter ved reise for studenter osv.

Vil likestille studenter og lærlinger likt, ved tanke på at lærlinger er under utdanning, og lav lønn.

F-4038 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Staten må sørge for at det bygges flere studentboliger. Dette må være boliger der prisen er forenelig med den situasjonen studenten er i.

En må også ta i bruk Husbanken med startlån for å forbedre situasjonen for førstegangsetablerere. En må bruke skatten for å få redusert presset i bolig- og leiemarkedet, det må innføres mer skatt på bolig 2 og 3.

F-4039 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Bygg flere studentboliger. Dette må være boliger der prisen er forenelig med den situasjonen studenten er i.

Det er i dag stor fortjeneste å hente for private boligutlånere inn mot studentmarkedet. En del av disse boligene er i mer eller mindre dårlig stand, men grunnet stor etterspørsel etter leiebolig ser studenter seg nødt til å ta til takke med omtrent hvilke som helst boforhold.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 1, 2 (2), 6, 7 (3), 8 (3), 43, 50, 103, 118 og 176.

Det er forslag om økt studiefinansiering til 2G, et gratis varmt måltid på skolen, fysisk skolehelsetjeneste på alle skoler, leksefri skole, økonomisk likestilling av lærlinger og studenter blant annet når det gjelder medlemskontingent, og forslag om bygging av flere studentboliger.

Representantskapets vurdering:

Forslaget om økt studiefinansiering begrunnes i studentenes anstrengte økonomi. Fellesforbundet har tradisjonelt ikke engasjert seg tungt i studentpolitikken fordi høyere utdanning ikke er vanlig blant våre medlemmer. Med bedre etter- og videreutdanningsmuligheter for våre medlemmer, kan det også tenkes at flere vil benytte tilbud på fagskole og i UH-sektoren. Representantskapet er også helt enige at det trengs å bygges flere studentboliger. Et viktig prinsipp er like vilkår for alle til utdanning og utdanningsstøtte, både i videregående opplæring og høyere yrkesfaglig og akademisk utdanning.

Forslagene om et gratis varmt måltid på skolen, fast helsepersonell fysisk på skolen, samt en leksefri skole, er alle forslag innenfor Fellesforbundets etablerte politikk. Det er forslag som virker sosialt utjevne, bidrar til bedre forutsetninger for læring og trygging av barn og unges psykiske helse.

Forslaget om å likestille lærlinger og studenter økonomisk, er begrunnet ut fra at også lærlingene er i en opplæringssituasjon. Det er da rimelig at de får nytte godt av for eksempel økonomiske rabatter i kollektivtrafikken.

For forslag som omhandler kontingent vises til innstilling **I-1067** (1.4.1.1 Prosentkontingent – landsmøtehefte 5).

I-4040 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:
Intensjonen i forslagene tiltres.

8.2.3 Fagopplæring generelt

F-4041 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Alle må få muligheten til å ta fagbrev

Norsk arbeidsliv bygger på høy kompetanse hos de ansatte, og dette er et konkurransefortrinn som må ivaretas. I mange yrker er det fagbrevet som gir uttrykk for den formelle kompetansen som trengs. Mange kan imidlertid ha opparbeida seg en realkompetanse i arbeidslivet uten at denne er formalisert gjennom den formelle fagutdannelsen, dette er viktig å ivareta for å opprettholde et høyt nivå på fagutdanninga.

Begrunnelse:

Med fag- eller svennebrev vil det også være færre muligheter for å diskriminere kompetente fagfolk. Fellesforbundet må derfor arbeide for å sikre voksne arbeideres rett til å ta fagbrev. Forbundet må samtidig stille krav om ordninger som godkjenner realkompetansen som et ledd mot et fagbrev på en forsvarlig og rettferdig måte.

F-4042 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Yrkesfagutdanning.

Fellesforbundet må jobbe for å styrke yrkesfagutdanningen slik at våre ungdommer skal få et godt yrke å leve av. Fellesforbundet må jobbe aktivt for at forholdene legges til rette for at våre ungdommer skal sikres yrkesfaglig utdanning. Dagens skoleungdom må konkurrere med «halve» Øst-Europa om lærlingeplasser og jobber. Fortsetter det slik vil mange flere yrkesskoler måtte legges ned.

De økonomiske rammene for yrkesfagene må økes kraftig slik at skolene er i stand til å følge den teknologiske utviklingen i fagene.

Det må følge lærlingeplass med studie plass til yrkesfagene.

Statusen på yrkesfag må gis et stort løft for å hindre at våre ungdommer faller ut av yrkesskolene. Teoritrøtte ungdommer som ellers ville falle ut av skolen må gis spesielle muligheter til yrkesutdanning.

Begrunnelse:

Det er blant gruppa av menn fra 25 år og oppover med lav eller ingen utdanning som arbeidsledigheten og frafallet er høyest. Tidligere var det denne gruppen som ble tatt opp i bygg og industrifagene. Det må lages utdanningsløp med praktisk vei til fagbrev for elever som ikke greier å tilpasse seg videregående opplæring på skole.

Det er også viktig å sette skolene i stand til å lære opp elever i tråd med den teknologiske utviklingen i fagene.

F-4043 Avd. 005 – Fellesforbundet

Nasjonalt senter for yrkesfag

Vår velferdsstat er avhengig av våre kompetente og dyktige fagarbeidere. I vår fortid har fagarbeiderne våre spilt en stor rolle i å utvikle landet, næringer og

inntekter som har kommet hele befolkningen til gode. I fremtiden ser vi at fagarbeiderne vil være minst like viktig, om ikke enda viktigere. Vi vet at Norge kommer til å trenge 90 000 fagarbeidere i 2035. Da er det viktig at vi sørger for at yrkesfagopplæringen er god og relevant, slik at flere velger yrkesfagene og fullfører med fagbrev. Et nasjonalt senter for yrkesfag kan være et viktig ledd i denne sammenheng.

Vestland er et av landets største lærling fylker, og vi har lange tradisjoner innenfor store deler av næringslivet. Yrkesfag er viktig for Norge, men for Vestland er yrkesfag essensielt. I vår region jobbes det allerede godt innen fag og yrkesfagopplæringen. Store deler Vestlandet er bygget rundt nettopp rundt næringer med stort behov for fagarbeidere, og det satses i stor grad på nye næringer som bygger på den nye fagarbeideren, ny industri og teknologi. Da er det viktig at vi unngår at utviklingen av yrkesfagene blir tilfeldig, og utvikles bransje for bransje. Et langsiktig og strategisk utviklingsarbeid er nødvendig. Det har vi lange og gode tradisjoner for i Vestland. Vi er vant til å matche behovet for utdanning med arbeidslivets behov.

Når det da er snakk om å opprette et nasjonalt senter for yrkesfag ser vi på det som helt naturlig og nødvendig at dette legges til episenteret for yrkesfag, Vestland.

Skal man samle kompetanse og erfaring rundt yrkesfag, omstilling og utvikling ligger alt til rette for dette her. Spørsmålet er ikke om vi trenger et Nasjonalt senter for yrkesfag, men hvor fort vi kan få det på plass i Vestlandets hovedstad.

F-4044 Avd. 007 – Vestfold
Flere fagarbeidere

Fellesforbundet må legge til rette for at flere velger en utdanning som genererer fagbrev. Og at fagbrevet får større verdi.

Begrunnelse:

Det må tilrettelegges for at bedrifter tar imot lærlinger i større grad enn i dag. Etterutdanning er også et viktig element som det må tilrettelegges mer for. Dette er viktig for at frontfagene i Norge skal være ledende i de fleste sektorer. Det må gis et høyere tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger, men en del av summen bør holdes tilbake til lærlingen har bestått fagprøven.

F-4045 Avd. 012 – Fellesforbundet

Krav om kursing for teknikere på bil tas igjennom fagskolen
Det bør stilles krav til at deler av kursing for teknikere på bil bør være modelluspesifikt og tas igjennom fagskolen.

Begrunnelse:

Det er en utfordring at man må ta hele kursingen på nytt dersom man bytter bilverksted. Det er en utfordring at kostnaden havner på arbeidstaker og er uforholdsmessig stor.

F-4046 Avd. 012 – Fellesforbundet

Opplæringskontor skal være et partssamarbeid mellom arbeidsgiver og arbeidstakersiden

Fellesforbundet skal jobbe for at opplæringskontor blir et partssamarbeid mellom arbeidsgiver og arbeidstakersiden.

Begrunnelse:

Enkelte opplæringskontor utnytter det offentlige tilskuddsystemet til et tilskudd til driften i stedet for å fokusere på å gi lærlingene god opplæring. Arbeidstakersiden bør ha større innflytelse over driften av opplæringskontorene og opplæringen av lærlingene.

F-4047 Avd. 037 – Transport

Fagbrev

Fellesforbundet skal jobbe for å få et eget fagbrev for bussjåfører.

Begrunnelse:

Persontransport er et eget fag og bør derfor ha egen utdanning.

F-4048 Avd. 057 – Nord Rogaland

Fagopplæring og yrkesfag.

LO og NHO er blant de tyngste aktørene i norsk arbeidsliv med kjennskap til arbeidslivet på et meget bredt plan. Nå når regjeringen setter ned utvalg for å konkurrere med LO og NHO om hvordan forme framtidens yrkesfag er dette noe fellesforbundet ser på med stor skepsis da LO og NHO sine uttalelser, basert på brei og lang erfaring fra arbeidslivet, blir tidsidesatt for regjeringas "Ekspert grupper" for å få gjennom regjeringens politikk. Trepertssamarbeidet i den norske modellen gjør seg også gjeldene på utdanningssiden for at man sammen skal forme framtidens arbeidsliv. Det norske arbeidslivet er i konstant utvikling som baseres på forskning og ny teknologi. For at lærere skal være best skikket til å følge med på utviklingen som skjer i det norske arbeidslivet er ikke mer rapportering og målstyring det som skal til. Lærere på yrkesfag må ut å hospitere i bedriftene for å holde tritt med utviklingen som skjer i arbeidslivet.

Fellesforbundet krever:

At trepartssamarbeidet rundt utformingen av det norske arbeidslivet, samt utdanning, fremdeles skal ha forrang foran "ekspert grupper".

Yrkesfagslærere tilbys hospitering med 4-5 års mellomrom ute i bedrifter. Norge har et stort behov for fagarbeidere i fremtiden. Det er viktig at det jobbes aktivt for å heve statusen til yrkesfagene. Dyktige fagarbeidere er kunnskapssamfunnets viktigste ressurs.

F-4049 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Skole og utdanning

Fellesforbundet må jobbe for at en får inn mer praksisarbeid/ opplæring på yrkesskoler.

F-4050 Avd. 250 – Hotell, Restaurant og Reiseliv

Styrkning av ordningen med opplæring i bedrift
Dagens ordning med opplæringskontor/opplæringsringer må overføres til fylkeskommunal regi.

Begrunnelse:

Utdanning er en offentlig oppgave og dagens ordning med privatiserte opplæringskontor fungerer ikke etter hensikten. Det er viktig at det offentlige tar over ansvaret for utdanning av lærlinger da opplæringsloven peker tydelig at det er offentlig ansvar å drive utdannelsen i Norge.

F-4051 Avd. 650 – Fellesforbundet

Yrkesutdanninga må styrkes.
Allerede i grunnskolen må fag som er av mer praktisk art komme sterkere inn i opplæringa. Dette blant annet for at barn og unge skal føle mestring og lettere se mulighetene for å ta en yrkesfagutdanning. Rådgivere i skolen må ha relevant kunnskap og ha rådgiver utdanning slik at de også kan hjelpe elevene til å se mulighetene som finnes som fagarbeider.

F-4052 Avd. 650 – Fellesforbundet

Yrkesfag må styrkes.
Det er stadig større mangel på faglært arbeidskraft her i landet. Dette er det flere årsaker til, blant annet innleieproblematikken. Fellesforbundet sammen med LO må jobbe politisk og på andre måter for å gjøre det å ta en fagutdanning mer attraktiv, både med tanke på utdanning og arbeid i bransjene. I dag er det for stort fokus på akademikere og akademisk utdanning allerede i det man jobber med læreplaner for grunnskolen.

F-4053 Avd. 747 – Unionen Fagforening

Opplæringsloven – fagforeningenes rolle i opplæringskontorene
Fagopplæringen i Norge har lange tradisjoner som et partssamarbeid. På fylkesnivå er arbeidstakersidens medvirkning lovbestemt, og i de bedriftene som selv organiserer fagopplæringen har tillitsvalgte en reel påvirkning gjennom avtaleverket.

I opplæringsloven er opplæringskontor og opplæringsringer definert. Men det står det ingenting om partsamarbeid ved en slik organisering. Vi kan heller ikke se at dette endres i arbeidet med den nye loven.

Dette medfører at det er veldig tilfeldig hvor inkludert arbeidstakersiden er i opplæringskontorene i ulike fag i ulike deler av landet.

Fellesforbundet skal jobbe for:

- At opplæringsloven blir endret slik at arbeidstakerorganisasjonene får en reel innflytelse og påvirkningsmulighet i den lokale fagopplæringen når den organiseres utenfor bedriften

F-4054 Avd. 764 – Malernes Forening

Styrkning av ordningen med opplæring i bedrift

Dagens ordning med opplæringskontor / opplæringsringer må overføres til fylkeskommunal regi.

Begrunnelse:

Yrkesfag opplæringen er en offentlig oppgave.

For å sikre enhetlig god opplæring gis fylkeskommunen ansvaret for oppfølging av lærlinger. Deler av lærlingetilskuddet ønsket brukt på en styrkning av en offentlig oppfølging av lærlingeordningen.

Slik ordningen i dag fungerer med oppfølgingen av lærlinger er det for tette bånd mellom bedrifter og opplæringskontor.

Bedriftenes eierskap til opplæringskontorene setter lærlingene i en svak posisjon. Mangelfull opplæring og tvister i arbeidsforholdet blir ikke håndtert på en god måte.

For de lærlingene som ikke er tilsluttet opplæringskontor er det en fylkeskommunal oppgave å sørge for oppfølgingen. Det finnes i dag ikke ressurser til å gi en god oppfølging av disse bedriftene.

F-4055 Avd. 764 – Malernes Forening

Faglig leder i bedrift

Faglig leder/opplæringsansvarlig for lærlinger i bedrift skal ikke være ledere for virksomheten

F-4056 Avd. 765 – Trondheim

Faglig ansvarlig for lærlinger skal ikke være ledere på virksomheten.

Den faglig ansvarlige for lærlinger kan ikke være ledere med personalansvar ved virksomheten. Dette for å ivareta lærlingens trygghet og klargjøre tydelige forskjeller på roller i en bedrift.

Begrunnelse:

I dag er det ingen hindring for at mellomledere kan være faglig ansvarlig for lærlinger. Dette er også vanlig i små bedrifter. Det er flere problematiske sider med dette, som i tillegg til at det rent rollemessig oppleves som uheldig, som at lærlinger er en mye svakere part i arbeidsforhold/utdanningsløp i lærebedriften. En lærling er prisgitt en arbeidsleder som ikke utnytter det faktum at samme person klarer å skille på rollene som arbeidsleder og faglig ansvarlig. For å gjøre dette tydeligere, må Fellesforbundet jobbe for å endre opplæringsloven og sørge for at godkjente lærebedrifter har en faglig ansvarlig person som ikke er en del av noen ledergruppe.

F-4057 Avd. 768 – Trondheim Bygning

Faglig ansvarlig for lærlinger skal ikke være ledere på virksomheten.

Den faglig ansvarlige for lærlinger kan ikke være ledere med personalansvar ved virksomheten. Dette for å ivareta lærlingens trygghet og klargjøre tydelige forskjeller på roller i en bedrift.

Begrunnelse:

I dag er det ingen hindring for at mellomledere kan være faglig ansvarlig for lærlinger. Dette er også vanlig i små bedrifter. Det er flere problematiske sider med dette, som i tillegg til at det rent rollemessig oppleves som uheldig, som at lærlinger er en mye svakere part i arbeidsforhold/utdanningsløp i lærebedriften. En lærling er prisgitt en arbeidsleder som ikke utnytter det faktum at samme person klarer å skille på rollene som arbeidsleder og faglig ansvarlig. For å gjøre dette tydeligere, må Fellesforbundet jobbe for å endre opplæringsloven og sørge for at godkjente lærebedrifter har en faglig ansvarlig person som ikke er en del av noen ledergruppe.

F-4058 Avd. 768 – Trondheim Bygning

Styrking av ordningen med opplæring i bedrift

Dagens ordning med opplæringskontor/opplæringsringer må overføres til fylkeskommunal regi.

Begrunnelse:

Utdanning er en offentlig oppgave og dagens ordning med privatiserte opplæringskontor fungerer fortsatt like dårlig som for fire år siden. Det er viktig at det offentlige tar over ansvaret for utdanning av lærlinger

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 2 (2), 5, 7, 12 (2), 37, 57, 118, 250, 650 (2), 747, 764 (2), 765 og 768 (2).

Det er forslag om en rett som gir alle voksne muligheter til å ta fagbrev, styrking av fagopplæringen i bedrift, heving av statusen til fagbrevet, styrking av partenes innflytelse i fagopplæringen, oppdatert teknologi i skolen, flere lære plasser, opprettelse av et nasjonalt senter for yrkesfag på Vestlandet, merkeuavhengig teknisk etterutdanning for bilfag gjennom modul på fagskole, partssamarbeid i opplæringskontorene, eget fagbrev for bussjåførere, mer praksis i grunnskolen og i den videregående skolen, at fylkeskommunen overtar forvaltningen av opplæringskontorene, bedre karriereveiledning og kvalitet i fagopplæringen for å sikre god rekruttering og kjønnsbalanse i fagene, samt forbud mot at faglig leder/instruktør ikke samtidig kan være leder på bedriften.

Representantskapets vurdering:

Forslaget om at alle voksne skal ha rett til fagbrev innebærer en rett til å kunne fullføre uansett alder. Med den nye opplæringsloven ligger dette til grunn. Dette har Fellesforbundet støttet i arbeidet med den nye loven. Man må uansett bestå fagprøven.

Forslagene som går på en generell styrking av fagopplæringen i skolen er helt i tråd med den politikken Fellesforbundet fører gjennom partssamarbeidet, herunder Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY), de faglige rådene og gjennom høringer på Stortinget. Forslaget til avd. 5 om et nasjonalt senter for yrkesfag er også noe Fellesforbundet støtter på det varmeste.

Representantskapet støtter intensjonen, men kan ikke forkuttere at det nasjonale senteret skal ligge på Vestlandet.

Representantskapet mener en Merkeuavhengig teknisk etterutdanning for bilfag er viktig for å bygge attraktivitet og utviklingsmuligheter i bilfagene. Dette er noe forbundet jobber med blant annet gjennom fagskolepolitikken, Bransjeprogrammene for etter- og videreutdanning og Industrifagskolen.

Når det gjelder forslaget om nytt fagbrev for bussjåfører vil representantskapet henvise til arbeidet i Faglig råd for teknologi- og industrifag (FRTEK) der Fellesforbundet er med og forvalter lærefagene. Forslaget har vært diskutert tidligere. Da har man ment at det er uheldig å dele opp sjåførfaget i persontrafikk og godstransport fordi vi da får smalere og mindre anvendelige fag. En mulig vei å gå kan være å vurdere fordypninger i lærefaget. Representantskapet merker seg forslaget, og legger det til grunn i det videre politiske arbeidet.

Partsrepresentasjon i opplæringskontorene er et bra tiltak for å sikre at arbeidstakersiden får en sterkere innflytelse på opplæringen og oppfølgingen av lærlingene. Vi har tidligere uttalt at opplæringskontorene fremdeles bør være eiet av bedriftene, og ikke ligge til fylkeskommunene. Representantskapet mener fylkene har nok med å dimensjonere skoleplasser og kvalitetssikre opplæringen – både den skolebaserte og den bedriftsbaserte – gjennom lovverket. Dessuten fungerer ordningen med opplæringskontorer stort sett bra. Med ny lov og forskrift vil rollen til opplæringskontorene tydeliggjøres bedre. Det er viktig for å skille dem fra lærebedriftene som har selve opplæringen og arbeidsgiveransvaret, og fylkeskommunen som har det formelle ansvaret for opplæringen.

Bedre karriereveiledning i skolen er avgjørende for rekrutteringen til fagene. Det bør være en god rekruttering fra begge kjønn. Når det gjelder rollen som faglig leder/instruktør i bedrift, er det slik at det i mindre bedrifter vil være vanskelig å skille den fra bedriftens leder da denne gjerne er én og samme person. Det virker ikke hensiktsmessig å lovregulere et krav om at bedriftslederen ikke samtidig kan drive opplæring, men vi kan uansett være mer bevisst på at rolleblanding kan få uheldige følger og at det bør bestrebes å finne faglige ledere som er mest mulig uavhengige.

I-4059 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:
Forslaget om at opplæringskontorene skal ligge under fylkeskommunen og at faglig leder/instruktør ikke kan være leder i bedriften, tiltres ikke.

Intensjonen i øvrige forslag tiltres.

8.2.4 Rekruttering til yrkesfagene

F-4060 Avd. 044 – Sandnes & Omegn

Rekruttering

Øke rekrutteringen til våre bransjer ved bla å heve lærling lønningene. Fremsnakke våre fag, skolebesøk mm.

F-4061 Avd. 057 – Nord Rogaland

Fagarbeideren.

Fellesforbundet må jobbe for en styrking av status for Fagarbeidere. I dagens samfunn er det et stadig press på ungdom om å ta lange utdannelser. Dette er vel og bra, men det resulterer indirekte i at utdanning som Fagbrev blir tilsidesatt som noe mindre verdifullt. Fellesforbundet bør sammen med arbeidsgiverorganisasjonene og styresmakter jobbe aktivt med å verdsette fagarbeideren

F-4062 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Skule og utdanning

Norge manglar svært mange handverkarar, og må sjå til andre land for å få tak i arbeidskraft. Det må jobbas for å øke interessen og muligheten for utdanning innen yrkesfag. Videre utdanning etter fagbrev må også styrkes. Bedre tilbud på utdanning i nærområde og i distrikta, der det er mulig.

F-4063 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Skole og utdanning

Kravet til høyere karakter må sjåets på så unge ikke gir opp. Skolen kan være vanskelig for noen, samtidig må Fellesforbundet jobbe med yrkesveiledning slik at elevene får mer kunnskap om mulige yrkesretninger.

F-4064 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Fagarbeider

Fellesforbundet må jobbe for en styrking av status for Fagarbeidere.

I dagens samfunn er det et stadig press på ungdom om å ta lange utdannelser. Dette er vel og bra, men det resulterer indirekte i at utdanning som fagarbeider blir tilsidesatt som noe mindre verdifullt. Fellesforbundet bør sammen med arbeidsgiverorganisasjonene og styresmakter jobbe aktivt med å verdsette fagarbeideren.

F-4065 Avd. 600 – Bygningsarbeidernes fagforening

Rekruttering til byggfag

Norge har et skrikende behov for faglært arbeidskraft. For mange ungdom som velger yrkesfag får ikke fullført utdannelsen blant annet på grunn av mangel på læreplasser. Frafallsutsatte læreplassøkere og lærlinger må få bedre tilrettelegging og oppfølging enn de får i dag. Skole- og opplæringskapasiteten må settes i stand til å møte forventet vekst i antall elever og lærlinger.

Ungdomsskoleelever blir i dag i mange tilfeller frarådet fra å søke seg til yrkesfag fordi de i følge rådgivningstjenesten i skolen er for «smarte». Ofte blir elevene rådet til å ta et akademisk utdannelsesløp. Rådgivningstjenesten i

skolen må styrkes og skolene i samarbeid med lokalt næringsliv må oppfordres til å vise ungdom at yrkesfag gir trygge jobber og gode karrieremuligheter.

Skal vi lykkes med å levere nok faglært arbeidskraft til byggfagene må rekrutteringen starte tidlig, allerede på barneskolen. Det er gledelig å registrere at håndtverksfag igjen er på timeplanen i barneskolen.

Flere steder i landet har lokale bedrifter invitert seg selv inn på ungdomsskolene og fremsnakket yrkesfagene. Flere bedrifter har lyktes i å sikre seg fremtidige lærlinger ved å starte rekrutteringen tidlig i ungdomsskolen.

Lærebedrifter som har gjort en god jobb med oppfølging av sine lærlinger, og som har en god læreplan for sine lærlinger må i større grad brukes i et rekrutteringsperspektiv. Det er særlig viktig med etablering av "rollemodellteam" som ivaretar begge kjønn. Fylkeskommunen og opplæringskontorene må også bidra til dette arbeidet.

Det må settes av mer penger til oppgradering av lokaler og utstyr for yrkesfag i den videregående skolen.

Når vi ser den digitale utviklingen innen byggfagene, vil vi fremover ha et stort behov høykompetent faglært arbeidskraft.

Slik det er i dag så rekrutteres det fra «bare» 50% av befolkningen. Jenter må få samme mulighet til å velge yrkesfag/byggfag og her må det gjøres en langt større innsats enn det vi ser i dag. Flere undersøkelser viser at både kvinner og menn trives bedre på jobb når kjønnsbalansen er god.

Det er viktig å skape møteplasser og nettverk for kvinner. Fellesforbundet må bidra til å etablere og videreutvikle varige kvinnenettverk lokalt, for eksempel i regi av avdelingene og nasjonalt. Det må settes av midler til dette.

Som kvinnelig håndverker så er du kjempe tøff, eller så blir du kjempe tøff, eller så forsvinner du. - i fremtiden bør det ikke være slik, for målet er å normalisere kvinners plass i byggebransjen.

God fagopplæring krever ett arbeidsliv med hele faste stillinger og gode lønns- og arbeidsvilkår.

F-4066 Avd. 614 – Byggfag Drammen-Bærum
Rekruttering til byggfag

Norge har et skrikende behov for faglært arbeidskraft. For mange ungdom som velger yrkesfag får ikke fullført utdannelsen blant annet på grunn av mangel på læreplaner. Frafallsutsatte læreplassøkere og lærlinger må få bedre tilrettelegging og oppfølging enn de får i dag. Skole- og opplæringskapasiteten må settes i stand til å møte forventet vekst i antall elever og lærlinger.

Ungdomsskoleelever blir i dag i mange tilfeller frarådet fra å søke seg til yrkesfag fordi de i følge rådgivningstjenesten i skolen er for «smarte». Ofte blir elevene rådet til å ta et akademisk utdanningsløp. Rådgivningstjenesten i skolen må styrkes og skolene i samarbeid med lokalt næringsliv må oppfordres til å vise ungdom at yrkesfag gir trygge jobber og gode karrieremuligheter.

Skal vi lykkes med å levere nok faglært arbeidskraft til byggfagene må rekrutteringen starte tidlig, allerede på barneskolen. Det er gledelig å registrere at håndverksfag igjen er på timeplanen i barneskolen.

Flere steder i landet har lokale bedrifter invitert seg selv inn på ungdomsskolene og fremsnakket yrkesfagene. Flere bedrifter har lyktes i å sikre seg fremtidige lærlinger ved å starte rekrutteringen tidlig i ungdomsskolen.

Lærebedrifter som har gjort en god jobb med oppfølging av sine lærlinger, og som har en god læreplan for sine lærlinger må i større grad brukes i et rekrutteringsperspektiv. Det er særlig viktig med etablering av "rollemodellteam" som ivaretar begge kjønn. Fylkeskommunen og opplæringskontorene må også bidra til dette arbeidet.

Det må settes av mer penger til oppgradering av lokaler og utstyr for yrkesfag i den videregående skolen.

Når vi ser den digitale utviklingen innen byggfagene, vil vi fremover ha et stort behov høykompetent faglært arbeidskraft.

Slik det er i dag så rekrutteres det fra «bare» 50% av befolkningen. Jenter må få samme mulighet til å velge yrkesfag/byggfag og her må det gjøres en langt større innsats enn det vi ser i dag. Flere undersøkelser viser at både kvinner og menn trives bedre på jobb når kjønnsbalansen er god.

Det er viktig å skape møteplasser og nettverk for kvinner. Fellesforbundet må bidra til å etablere og videreutvikle varige kvinnenettverk lokalt, for eksempel i regi av avdelingene og nasjonalt. Det må settes av midler til dette.

Som kvinnelig håndverker så er du kjempetøff, eller så blir du kjempetøff, eller så forsvinner du. - i fremtiden bør det ikke være slik, for målet er å normalisere kvinners plass i byggebransjen.

God fagopplæring krever ett arbeidsliv med hele faste stillinger og gode lønns- og arbeidsvilkår.

F-4067 Avd. 670 – Fellesforbundet

Heving av yrkesfag

Forslag: Styrking og mer fokus på yrkesstolthet i bransjene som har mange ufaglærte arbeidstakere.

Begrunnelse:

Flere av våre bransjer sliter med rekruttering, og ikke minst med å fylle opp lære plasser. Et eksempel er situasjonen i hotell- og restaurant bransjen. For å kunne ha riktig kompetanse i de forskjellige bransjer må Fellesforbundet jobbe mer politisk med å løfte yrkene som har blitt mindre attraktive gjennom årene.

F-4068 Avd. 730 – Fellesforbundet

Øke rekrutteringen til våre bransjer ved bla å heve lærling lønningene.
Frem snakke våre fag, skolebesøk mm

F-4069 Avd. 764 – Malernes Forening

Rekruttering til byggfag

Norge har et skrikende behov for faglært arbeidskraft. For mange ungdom som velger yrkesfag får ikke fullført utdannelsen blant annet på grunn av mangel på lære plasser. Frafallsutsatte lære plassøkere og lærlinger må få bedre tilrettelegging og oppfølging enn de får i dag. Skole- og opplæringskapasiteten må settes i stand til å møte forventet vekst i antall elever og lærlinger.

Ungdomsskoleelever blir i dag i mange tilfeller frarådet fra å søke seg til yrkesfag fordi de i følge rådgivningstjenesten i skolen er for «smarte». Ofte blir elevene rådet til å ta et akademisk utdannelsesløp. Rådgivningstjenesten i skolen må styrkes og skolene i samarbeid med lokalt næringsliv må oppfordres til å vise ungdom at yrkesfag gir trygge jobber og gode karrieremuligheter.

Skal vi lykkes med å levere nok faglært arbeidskraft til byggfagene må rekrutteringen starte tidlig, allerede på barneskolen. Det er gledelig å registrere at håndtverksfag igjen er på timeplanen i barneskolen.

Flere steder i landet har lokale bedrifter invitert seg selv inn på ungdomsskolene og fremsnakket yrkesfagene. Flere bedrifter har lyktes i å sikre seg fremtidige lærlinger ved å starte rekrutteringen tidlig i ungdomsskolen.

Lærebedrifter som har gjort en god jobb med oppfølging av sine lærlinger, og som har en god læreplan for sine lærlinger må i større grad brukes i et rekrutteringsperspektiv. Det er særlig viktig med etablering av "rollemodell-team" som ivaretar begge kjønn. Fylkeskommunen og opplæringskontorene må også bidra til dette arbeidet.

Det må settes av mer penger til oppgradering av lokaler og utstyr for yrkesfag i den videregående skolen.

Når vi ser den digitale utviklingen innen byggfagene, vil vi fremover ha et stort behov høykompetent faglært arbeidskraft.

Slik det er i dag så rekrutteres det fra «bare» 50% av befolkningen. Jenter må få samme mulighet til å velge yrkesfag/byggfag og her må det gjøres en langt større innsats enn det vi ser i dag. Flere undersøkelser viser at både kvinner og menn trives bedre på jobb når kjønnsbalansen er god.

Det er viktig å skape møteplasser og nettverk for kvinner. Fellesforbundet må bidra til å etablere og videreutvikle varige kvinnenettverk lokalt, for eksempel i regi av avdelingene og nasjonalt. Det må settes av midler til dette.

Som kvinnelig håndverker så er du kjempe tøff, eller så blir du kjempe tøff, eller så forsvinner du. - i fremtiden bør det ikke være slik, for målet er å normalisere kvinners plass i byggebransjen.

God fagopplæring krever ett arbeidsliv med hele faste stillinger og gode lønns- og arbeidsvilkår.

F-4070 Avd. 765 – Trondheim

Rekruttering til byggfag

Norge har et skrikende behov for faglært arbeidskraft. For mange ungdom som velger yrkesfag får ikke fullført utdannelsen blant annet på grunn av mangel på læreplasser. Frafallsutsatte læreplass søkere og lærlinger må få bedre tilrettelegging og oppfølging enn de får i dag. Skole- og opplæringskapasiteten må settes i stand til å møte forventet vekst i antall elever og lærlinger.

Ungdomsskoleelever blir i dag i mange tilfeller frarådet fra å søke seg til yrkesfag fordi de, ifølge rådgivningstjenesten i skolen, er for «smarte». Ofte blir elevene rådet til å ta et akademisk utdannelsesløp. Rådgivningstjenesten i skolen må styrkes og skolene i samarbeid med lokalt næringsliv må oppfordres til å vise ungdom at yrkesfag gir trygge jobber og gode karrieremuligheter.

Skal vi lykkes med å levere nok faglært arbeidskraft til byggfagene må rekrutteringen starte tidlig allerede på barneskolen. Det er gledelig å registrere at håndverksfag igjen er på timeplanen i barneskolen.

Flere steder i landet har lokale bedrifter invitert seg selv inn på ungdomsskolene og fremsnakket yrkesfagene. Flere bedrifter har lyktes i å sikre seg fremtidige lærlinger ved å starte rekrutteringen tidlig i ungdomsskolen.

Lærebedrifter som har gjort en god jobb med oppfølging av sine lærlinger, og som har en god læreplan for sine lærlinger må i større grad brukes i et rekrutteringsperspektiv. Det er særlig viktig med etablering av "rollemodell-team" som ivaretar begge kjønn. Fylkeskommunen og opplæringskontorene må også bidra til dette arbeidet.

Det må settes av mer penger til oppgradering av lokaler og utstyr for yrkesfag i den videregående skolen.

Når vi ser den digitale utviklingen innen byggfagene, vil vi fremover ha et stort behov høykompetent faglært arbeidskraft.

Slik det er i dag så rekrutteres det fra «bare» 50% av befolkningen. Jenter må få samme mulighet til å velge yrkesfag/byggfag og her må det gjøres en langt

større innsats enn det vi ser i dag. Flere undersøkelser viser at både kvinner og menn trives bedre på jobb når kjønnsbalansen er god.

Det er viktig å skape møteplasser og nettverk for kvinner. Fellesforbundet må bidra til å etablere og videreutvikle varige kvinnenettverk lokalt, for eksempel i regi av avdelingene og nasjonalt. Det må settes av midler til dette.

Som kvinnelig håndverker så er du kjempe tøff, eller så blir du kjempe tøff, eller så forsvinner du. - i fremtiden bør det ikke være slik, for målet er å normalisere kvinners plass i bygge bransjen.

God fagopplæring krever ett arbeidsliv med hele faste stillinger og gode lønns- og arbeidsvilkår.

F-4071 Avd. 768 – Trondheim Bygning

Rekruttering til byggfag

Norge har et skrikende behov for faglært arbeidskraft. For mange ungdom som velger yrkesfag får ikke fullført utdannelsen blant annet på grunn av mangel på læreplasser. Frafallsutsatte læreplassøkere og lærlinger må få bedre tilrettelegging og oppfølging enn de får i dag. Skole- og opplæringskapasiteten må settes i stand til å møte forventet vekst i antall elever og lærlinger.

Ungdomsskoleelever blir i dag i mange tilfeller frarådet fra å søke seg til yrkesfag fordi de i følge rådgivningstjenesten i skolen er for «smarte». Ofte blir elevene rådet til å ta et akademisk utdannelsesløp. Rådgivningstjenesten i skolen må styrkes og skolene i samarbeid med lokalt næringsliv må oppfordres til å vise ungdom at yrkesfag gir trygge jobber og gode karrieremuligheter.

Skal vi lykkes med å levere nok faglært arbeidskraft til byggfagene må rekrutteringen starte tidlig, allerede på barneskolen. Det er gledelig å registrere at håndtverksfag igjen er på timeplanen i barneskolen.

Flere steder i landet har lokale bedrifter invitert seg selv inn på ungdomsskolene og fremsnakket yrkesfagene. Flere bedrifter har lyktes i å sikre seg fremtidige lærlinger ved å starte rekrutteringen tidlig i ungdomsskolen.

Lærebedrifter som har gjort en god jobb med oppfølging av sine lærlinger, og som har en god læreplan for sine lærlinger må i større grad brukes i et rekrutteringsperspektiv. Det er særlig viktig med etablering av "rollemodellteam" som ivaretar begge kjønn. Fylkeskommunen og opplæringskontorene må også bidra til dette arbeidet.

Det må settes av mer penger til oppgradering av lokaler og utstyr for yrkesfag i den videregående skolen.

Når vi ser den digitale utviklingen innen byggfagene, vil vi fremover ha et stort behov høykompetent faglært arbeidskraft.

Slik det er i dag så rekrutteres det fra «bare» 50% av befolkningen. Jenter må få samme mulighet til å velge yrkesfag/byggfag og her må det gjøres en langt større innsats enn det vi ser i dag. Flere undersøkelser viser at både kvinner og menn trives bedre på jobb når kjønnsbalansen er god.

Det er viktig å skape møteplasser og nettverk for kvinner. Fellesforbundet må bidra til å etablere og videreutvikle varige kvinnenettverk lokalt, for eksempel i regi av avdelingene og nasjonalt. Det må settes av midler til dette.

Som kvinnelig håndverker så er du kjempe tøff, eller så blir du kjempe tøff, eller så forsvinner du. - i fremtiden bør det ikke være slik, for målet er å normalisere kvinners plass i byggebransjen.

God fagopplæring krever ett arbeidsliv med hele faste stillinger og gode lønns- og arbeidsvilkår.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 44, 57, 118 (2), 176, 600, 614, 670, 730, 764, 765 og 768.

Det er forslag om å heve lærlinglønnen, forbedring av karrieremulighetene i fagene, mer attraktiviteten i yrkesfagene, forbedring av veiledningen for skoleelever til yrkene gjennom skolebesøk, flere kvinnenettverk i mannsdominerte bransjer, bedre rekruttering til yrkesfagene i bransjer med ledige læreplasser, og styrking av fagene i Fellesforbundets bransjer.

Representantskapets vurdering:

Forslaget om å heve lærlinglønnen oversendes forbundsstyret i forbindelse med tariffoppgjøret i 2024.

Representantskapet mener det er viktig at karrieremulighetene i lærefagene og den generelle statusen til yrkesfagene økes. Det handler mye om verdsetting av fagarbeideren. Fagarbeideren er del av det utøvende leddet i produksjonen. Det er der verdiene faktisk skapes.

Kvinnenettverk kan etableres i tilknytning til lokale bedrifter. Se **I-2200** (6.5.8 Kvinnenettverk - landsmøtehefte 6). Representantskapet mener Fellesforbundet bør bistå med etableringen av slike nettverk, gjennom sitt politiske arbeid nasjonalt og gjennom avdelingene. Videre er representantskapet innforstått med at våre bransjer trenger flere fagarbeidere. Mye av rekrutteringen bør skje gjennom lærlingordningen. Vi må jobbe aktivt for at flere unge og voksne velger en karriere i industrien, byggebransjen, reiselivet mv.

I-4072 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Forslaget om å heve lærlinglønnen oversendes det nye forbundsstyret til behandling i forbindelse med utarbeidelse av krav til tariffoppgjøret 2024.

Intensjonen i øvrige forslag tiltres.

8.2.5 Lærlingordningen

F-4073 Avd. 003 – Agder Fagforening

Rekruttering: Øke rekrutteringen til våre bransjer ved bla å heve lærling lønningene. Fremsnakke våre fag, skolebesøk med mer

F-4074 Avd. 012 – Fellesforbundet

Tap av godkjenning som lærebedrift

Fellesforbundet skal jobbe for at Forskrift til opplæringslovens §11-5 endres til at fylkeskommunen skal frata lærebedrifter som ikke lenger oppfyller kravene i opplæringsloven. Bestemmelsen bør også endres slik at bedrifter som ikke har hatt lærekontrakt på et år, skal fratras godkjenningen som lærebedrift.

Begrunnelse:

I dag sier forskriften at fylkeskommunen kan frata godkjenning, men det er ikke et krav. Forskriften sier også at lærebedriften må søke ny godkjenning dersom det har fått to år fra sist avsluttede lærekontrakt.

F-4075 Avd. 029 – Søre Sunnmøre

Lærlinger.

Fellesforbundet skal arbeide for å styrke bedriftenes økonomiske insitament for å opprette lærlingeplasser for yrkesfaga. Industrien treng fagarbeidere, men det er for få bedrifter som tør opprette lærlingeplasser for yrkesfaga.

F-4076 Avd. 108 – Innherred Fagforening

Lærlingebedrift

Fellesforbundet må jobbe for å høyere krav for å være lærlingbedrift.

Begrunnelse:

Det bør være høyere krav for å være lærlingbedrift for å sikre lærlingenes velvære og opplæring. Med jevnlike sjekker bør det være lavere terskel for å ta fra bedrifter tittelen lærebedrift.

F-4077 Avd. 108 – Innherred Fagforening

Faglig leder for lærlinger

Den faglig ansvarlige for lærlinger kan ikke være ledere med personalansvar ved virksomheten. Dette for å ivareta lærlingens trygghet og klargjøre tydelige forskjeller på roller i en bedrift.

Begrunnelse:

I dag er det ingen hindring for at mellomledere kan være faglig ansvarlig for lærlinger. Dette er også vanlig i små bedrifter. Det er flere problematiske sider med dette, som i tillegg til at det rent rollemessig oppleves som uheldig, som at lærlinger er en mye svakere part i arbeidsforhold/utdanningsløp i lærebedriften. En lærling er prisgitt en arbeidsleder som ikke utnytter det faktum at samme person klarer å skille på rollene som arbeidsleder og faglig ansvarlig. For å gjøre dette tydeligere, må Fellesforbundet jobbe for å endre opplæringsloven og sørge for at godkjente lærebedrifter har en faglig ansvarlig person som ikke er en del av noen ledergruppe.

F-4078 Avd. 108 – Innherred Fagforening

Alle lærebedrifter skal være tilknyttet et opplæringskontor

Alle bedrifter skal være tilknyttet opplæringskontor for å påse at alle lærlinger får samme oppfølging i læretiden sin.

F-4079 Avd. 250 – Hotell, Restaurant og Reiseliv

Faglig ansvarlig for lærlinger skal ikke være ledere på virksomheten. Den faglig ansvarlige for lærlinger kan ikke være ledere med personalansvar ved virksomheten. Dette for å ivareta lærlingens trygghet og klargjøre tydelige forskjeller på roller i en bedrift. For å gjøre dette tydeligere, må Fellesforbundet jobbe for å endre opplæringsloven og sørge for at godkjente lærebedrifter har en faglig ansvarlig person som ikke er en del av noen ledergruppe.

Begrunnelse:

I dag er det ingen hindring for at mellomledere kan være faglig ansvarlig for lærlinger. Det er flere problematiske sider med dette, som i tillegg til at det rent rollemessig oppleves som uheldig, som at lærlinger er en mye svakere part i arbeidsforhold/utdanningsløp i lærebedriften. En lærling er prisgitt en arbeidsleder som ikke utnytter det faktum at samme person klarer å skille på rollene som arbeidsleder og faglig ansvarlig.

F-4080 Avd. 670 – Fellesforbundet

Styrking av rettigheter til lærlinger

Forslag: Bedre regulering og høyere krav til opplæringskontorer. Krav om mer regelmessig oppfølging og veiledning av lærlinger i løpet av læretiden. Lærlingene skal få mulighet til å gi tilbakemelding om sin veileder, opplæringskontor til fylker, som igjen skal vurdere om opplæringskontorer driver forsvarlig.

Begrunnelse:

Skoleelever tar yrkesvalgene i alder av 16 år – mange vet ikke hva de ønsker å bli, og føler seg sviktet av skoler i forhold til manglene veiledning på skolen. Opplæringskontorer som skal være støtte organ til lærlinger er ikke alltid like flinke på oppfølging av de enkelte. Kvaliteten på opplæringskontorer er veldig varierende både når det gjelder kommunikasjon med arbeidsgivere, og bistand, oppfølging av lærlinger. Flere store bedrifter velger å ha egne «opplæringskontorer», og på den måten mister lærlinger mulighet til å få en «upartisk» bistand fra sin veileder.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 3, 12, 29, 108 (3), 250 og 670.

Det er forslag om å heve lærlinglønnen, innføre strengere krav til opplæringskontorenes virksomhet, at lærebedrifter skal miste godkjenningen hvis de ikke oppfyller vilkårene eller ikke har hatt lærling på et år, styrking av økonomien til lærebedriftene, og at alle bedrifter skal være tilknyttet opplæringskontor.

Representantskapets vurdering:

Forslaget om å heve lærlinglønnen oversendes forbundsstyret i forbindelse med tariffoppgjøret i 2024.

Forslaget om en strengere regulering av opplæringskontorene kan bidra til mer kvalitet i opplæringen for lærlingene, og sørge for at de kan bli tatt enda bedre vare på som ansatte. Lærlingene er i en sårbar livssituasjon. Samtidig skal de lære et fag i en stadig mer kompleks produksjon. Læreplanene er blitt brede og omfattende med både fagspesifikke kompetansemål og tverrfaglige temaer. Det skal utvikles nye forskriftsbestemmelser tilknyttet ny opplæringslov. Det er naturlig at Fellesforbundet bidrar til en slik tydeliggjøring av ansvaret gjennom arbeidet med ny lov og forskrift.

Styrking av økonomien til lærebedriftene kan skje gjennom å øke lærlingtilskuddet. Det er en stund siden tilskuddet ble øket utover den årlige inflasjonsjusteringen. For mindre bedrifter kan tilskuddet ha en del å si for økonomien. Det er frivillig å være tilknyttet opplæringskontor, men Fellesforbundet mener det kan være en fordel for å sikre god kvalitet i opplæringen. Vi kan likevel ikke se noen grunn til at alle lærebedrifter må være tilknyttet opplæringskontor. Det er hensiktsmessig at det vurderes fra bedrift til bedrift i forhold til behov og lokalt næringsliv.

I-4081 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Forslaget om å heve lærlinglønnen oversendes det nye forbundsstyret til behandling i forbindelse med utarbeidelse av krav til tariffoppgjøret 2024.

Forslaget om å gjøre det obligatorisk å være tilknyttet opplæringskontor, tiltres ikke.

Intensjonen i øvrige forslag tiltres.

8.2.6 Kvalitet og innhold i opplæringen

F-4082 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Mer forståelse og opplæring om arbeidslivet inn i skolens pensum
Elever på skolen må få betydelig bedre opplæring i forståelsen av hvordan det norske arbeidslivet er. Her må elever og studenter i større grad få opplæring i hvilke rettigheter og plikter en har som arbeider, og hvilke rettigheter og plikter arbeidsgiverne har.

Begrunnelse:

Unge i dag har svært begrenset kunnskap om hvordan det norske arbeidslivet fungerer. Ingen kunnskap om hvordan det er bygget opp, hvilke rettigheter man har, hvordan disse rettighetene har kommet, og om dette med lønnsdannelse, utvikling og kontrollfunksjoner i arbeidslivet. Dette også sett inn i et globalt perspektiv, der en ser på hvordan Norge har det i forhold til arbeidslivet til våre naboland, i europeisk og internasjonal sammenheng.

F-4083 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Arbeiderbevegelsens historie i skolen
Fagbevegelsens historie og den Norske modellen må inn i pensum på ungdomsskolen.

Begrunnelse:

Det er viktig at ungdommen lærer om det organiserte arbeidslivet og om trepartssamarbeidet allerede på ungdomsskolen for å tidlig kunne gi de en god forståelse om hvordan arbeidslivet og samfunnet fungerer.

F-4084 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Økonomisk opplæring

Elever på skolen må få opplæring i personlig økonomi. Vi vil ha dette inn i pensum så tidlig som mulig, og hvert fall fra ungdomsskolen.

Begrunnelse:

Unge i dag sitter ikke med god nok informasjon når det kommer til personlig økonomi. Mange unge pådrar seg for mye gjeld og har det vanskelig med å se «det større bildet» når det kommer til økonomi. Det er også mange unge som ikke har muligheten til å få informasjon om personlig økonomi fra sine foreldre.

F-4085 Avd. 007 – Vestfold

Pensum i skolene

Fellesforbundet må jobbe for at elever på skolen må få opplæring i personlig økonomi. Vi vil ha dette inn i pensum så tidlig som mulig, og hvert fall fra ungdomsskolen.

Begrunnelse:

Unge i dag sitter ikke med god nok informasjon når det kommer til personlig økonomi. Mange unge pådrar seg for mye gjeld og har det vanskelig med å se «det større bildet» når det kommer til økonomi. Det er også mange unge som ikke har muligheten til å få informasjon om personlig økonomi fra sine foreldre.

F-4086 Avd. 007 – Vestfold

Pensum i skolene

Fellesforbundet må jobbe politisk for at fagbevegelsens historie og den Norske modellen kommer inn i pensum på ungdomsskolen

Begrunnelse:

Det er viktig at ungdommen lærer om det organiserte arbeidslivet og om trepartssamarbeidet allerede på ungdomsskolen for å tidlig kunne gi de en god forståelse om hvordan arbeidslivet og samfunnet fungerer.

F-4087 Avd. 008 – Telemark

Elever på skolen må få opplæring i personlig økonomi. Vi vil ha dette inn i pensum så tidlig som mulig, og hvert fall fra ungdomsskolen.

Begrunnelse:

Unge i dag sitter ikke med god nok informasjon når det kommer til personlig økonomi. Mange unge pådrar seg for mye gjeld og har det vanskelig med å se «det større bildet» når det kommer til økonomi. Det er også mange unge som ikke har muligheten til å få informasjon om personlig økonomi fra sine foreldre.

F-4088 Avd. 008 – Telemark

Fagbevegelsens historie og den Norske modellen må inn i pensum på ungdomsskolen.

Begrunnelse:

Det er viktig at ungdommen lærer om det organiserte arbeidslivet og om trepartssamarbeidet allerede på ungdomsskolen for å tidlig kunne gi de en god forståelse om hvordan arbeidslivet og samfunnet fungerer.

F-4089 Avd. 009 – Østre Agder

Personlig økonomi og bedriftsøkonomi innføres som en del av skolepensum.

Begrunnelse:

Alt for mange arbeidstakere/innbyggere og arbeidsgivere har for liten kompetanse i forhold til både egen økonomi og bedriftsøkonomi. Ved å tilføre mer kompetanse så vil arbeidslivet bli mer sunt og robust.

F-4090 Avd. 009 – Østre Agder

Den norske arbeidslivsmodellen og arbeidslivets regler hvor arbeidslivets parter inviteres inn innføres som en del av skolepensum.

Begrunnelse:

Svært mange arbeidstakere og arbeidsgivere har store kompetansemangler i forhold til hvordan arbeidslivet er bygget opp og fungerer. Ved å øke kompetansen for eksempel allerede fra 4. klasse på skolen og for eksempel minst 10 timer pr. skoleår hvert år til endt skolegang så vil det føre til en vesentlig kompetanseøkning som vil bygge et solid fundament for en videreutvikling av den norske arbeidslivsmodellen.

F-4091 Avd. 019 – Sogn og Fjordane Fagforening

Manglende kunnskap om viktige delar av det norske arbeidslivet.

Mange tillitsvalde i Fellesforbundet opplever at kunnskapen om arbeidsliv hjå arbeidstakarar som kjem frå vidaregåande skuler er låg. Vi meiner derfor at Fellesforbundet skal be regjeringa om at kunnskap om det norske arbeidslivet, arbeidslivets partar og den Norske modellen skal snarlege bli ein sentral del i læreplanen i vidaregåande skule.

F-4092 Avd. 025 – Fellesforbundet

Styrket innsats overfor lære- og lesevansker

Det burde legges til rette for de med lære- og lese vansker som går på voksenopplæringen, skal kunne få ekstra hjelp med sine vansker for eksempel via kurs, skole og annen opplæringen.

Begrunnelse:

Hverdagen er ikke like lett for alle, derfor må det legges til rette for å hjelpe de med lære og lese vansker i det norske arbeidsliv.

Det refereres til den styrkede lov om likestilling og forbud mot diskriminering, som skal sikre tilrettelegging for arbeidstakerne i Norge. Vi har kommet en lang vei for å sikre trygghet og tilrettelegging for arbeidstakerne i det norske arbeidsliv, men vi kan alltid bli bedre. Folk som skal i fra grunnskole til videregående må få samme hjelpetilbud som på grunnskole og det samme må også gjelde for voksenopplæringen.

F-4093 Avd. 027 – Innlandet Transportarbeiderforening

Arbeidslivsskolering på Videregående skoler

Under sommer/lærlingspatrulje ser vi at flere ungdommer mangler grunnleggende kunnskap om retter og plikter i arbeidslivet. Fellesforbundet jobber imot skoler for å planlegge skolebesøk med et foredrag om arbeidslivet, dessverre er det flere skoler som ikke ønsker besøk, og skoleelever mister mulighet til å få innføring i arbeidslivets regler.

Begrunnelse:

Skoler blir pålagt til å få besøk fra de aktuelle fagforeninger. For å kunne virke sterkere, ønsker vi å endre rutiner for skolebesøk, og legge opp et «pålagt» besøk i samarbeid med arbeidstilsynet.

F-4094 Avd. 043 – Øvre Buskerud fagforening

Elever på skolen må få opplæring i personlig økonomi. Vi vil ha dette inn i pensum så tidlig som mulig, og senest fra ungdomskolen.

Begrunnelse:

Unge i dag sitter ikke med god nok informasjon når det kommer til personlig økonomi. Mange unge pådrar seg for mye gjeld og har det vanskelig med å se «det større bildet» når det kommer til økonomi. Det er også mange unge som ikke har muligheten til å få informasjon om personlig økonomi fra sine foreldre.

F-4095 Avd. 043 – Øvre Buskerud fagforening

Fellesforbundet skal Jobbe for arbeidslivsfag på ungdomskolen, med fokus på tre-partssamarbeidet, norske modellen, rettigheter og plikter i arbeidslivet.

Begrunnelse:

Det er lite kunnskap blant unge i dag om hva de kan forvente seg i arbeidslivet, det er dessverre mange useriøse aktører, som utnytter ung arbeidskraft. Derfor er økt kunnskap om tre-partsamarbeidet, norske modellen, rettigheter og plikter i arbeidslivet viktig for fremtidige arbeidstakere og arbeidsgivere.

F-4096 Avd. 050 – Vestfold Nord

Elever på skolen må få opplæring i personlig økonomi. Vi vil ha dette inn i pensum så tidlig som mulig, og senest fra ungdomskolen.

Begrunnelse:

Unge i dag sitter ikke med god nok informasjon når det kommer til personlig økonomi. Mange unge pådrar seg for mye gjeld og har det vanskelig med å se «det større bildet» når det kommer til økonomi. Det er også mange unge som ikke har muligheten til å få informasjon om personlig økonomi fra sine foreldre.

F-4097 Avd. 050 – Vestfold Nord

Fellesforbundet skal Jobbe for arbeidslivsfag på ungdomskolen, med fokus på tre-partssamarbeidet, norske modellen, rettigheter og plikter i arbeidslivet.

Begrunnelse:

Det er lite kunnskap blant unge i dag om hva de kan forvente seg i arbeidslivet, det er dessverre mange useriøse aktører, som utnytter ung arbeidskraft. Derfor er økt kunnskap om tre-partsamarbeidet, norske modellen, rettigheter og plikter i arbeidslivet viktig for fremtidige arbeidstakere og arbeidsgivere.

F-4098 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Skule og utdanning

Om du går linje på Akvakultur må det inn mer om landbasert oppdrettsanlegg (RAS) og ikke bare havanlegg i læreplanen.

Grunngjeving:

Antallet RAS- anlegg øker kraftig, men læreplanen tar i dag ikke hensyn til økningen.

F-4099 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Skole og utdanning

Fellesforbundet må jobbe for at fagforeningshistorien kommer inn i pensum på ungdomskolene og videregående skole, dette fordi det er få ungdommer/lærlinger så vet noe om fagbevegelsens sentrale rolle i oppbyggingen av vår velferdsstat og kamp for bedre arbeidsvilkår.

Grunngjeving:

Det er viktig at barn og unge lærer om det organiserte arbeidslivet og om trepartssamarbeidet allerede på barne- og ungdomskolenivå, for tidlig å kunne gi de en god forståelse om hvordan arbeidslivet og samfunnet fungerer.

F-4100 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Skule og utdanning

Få læring om Privatøkonomi inn i grunnskule læreplanen.

Grunngjeving:

Mange unge i dag sitter ikke med god nok informasjon når det kommer til personleg økonomi. Mange unge pådrar seg for mye gjeld og har det vanskeleg med å sjå «det større bildet» når det kommer til økonomi. Det er også mange unge som ikke har muligheten til å få informasjon om personlig økonomi fra sine foreldre.

F-4101 Avd. 143 – Helgeland

Tegnspråk skal likestilles med fremmedspråkene som valgfag på ungdomsskolen og videregående, og tegnspråk skal bli en del av pensumet i norskfaget.

Begrunnelse:

Man kommer seg ekstremt langt med å bare kunne de 20 viktigste ordene på tegnspråk. Ved å innføre dette på skolene sikrer vi at alle fremtidens arbeidere kan lettere kommunisere med stumme og hørselshemmede. Det finnes ingen grunn til at tegnspråk ikke skal inn i pensum på skolene, og selv om det er viktig med tilrettelegging av hørselshemmede, er det også ekstremt viktig at vi som samfunn skal være mer inkluderende for alle. Det burde ikke være et hinder for stumme og hørselshemmede å for eksempel spørre om hjelp i butikken fordi de er redde for å ikke bli forstått.

F-4102 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Historien om trepartssamarbeidet må inn i skolenes læreplaner – både i grunnskolen og videregående skole. Dette er en viktig del av historien for å forstå hvordan dagens samfunn er blitt bygd opp gjennom industrialiseringen.

F-4103 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Historien om trepartssamarbeidet må inn i voksenopplæringen om norsk samfunn for våre nye landsmenn. De fleste av våre nye landsmenn kommer fra land der det å være organisert forbindes med frykttkultur. Derfor er dette særdeles viktig å lære om for at de skal forstå at det å være organisert i Norge er lovlig, nyttig for dem selv og nyttig for arbeidsgiver.

F-4104 Avd. 185 – Flyarbeidernes Forening

Norsk luftfarts tekniske fagmiljø

Fellesforbundet skal bidra til at det tekniske fagmiljøet i Norsk luftfart blir mest mulig samlet slik at flyfagets posisjon utdanningsmessig, faglig og kompetansemessig, sikres og styrkes.

F-4105 Avd. 670 – Fellesforbundet

Arbeidslivsskolering på Videregående skoler

Forslag: Skoler blir PÅLAGT til å få besøk fra de aktuelle fagforeninger. For å kunne virke sterkere, ønsker vi å endre rutiner for skolebesøk, og legge opp et «pålagt» besøk i samarbeid med arbeidstilsynet.

Begrunnelse:

Under sommer/lærlingspatrulje ser vi at flere ungdommer mangler grunnleggende kunnskap om retter og plikter i arbeidslivet. Fellesforbundet jobber imot skoler for å planlegge skolebesøk med et foredrag om arbeidslivet, dessverre er det flere skoler som ikke ønsker besøk, og skoleelever mister mulighet til å få innføring i arbeidslivets regler.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 2 (3), 7 (2), 8 (2), 9, 19, 25, 27, 43 (2), 50, 118 (3), 143, 176, 185 og 670.

Det er forslag om mer kunnskap om arbeidslivets rettigheter og plikter i skoleverket, at fagbevegelsens historie og den norske modellen med treparts-samarbeid må inn i skolepensum, et eget arbeidslivsfag om arbeidslivet på ungdomsskolen, mer kunnskap om personlig økonomi i skolen, bedre tilrettelegging av voksenopplæring for de som har lærevansker, og at det må bli obligatorisk at fagforeninger besøker skoler.

Det er også forslag om at læreplanen i akvakultur må ha med kompetansemål om landbasert oppdrettsanlegg, at tegnspråk må bli en del av norskfaget, og at Fellesforbundet skal bidra til at det tekniske fagmiljøet innen norsk luftfart blir best mulig gjennom samling av kompetanse og ressurser.

Representantskapets vurdering:

Representantskapet mener kunnskap om arbeidslivet og den norske modellen, fagbevegelsen, internasjonalt samarbeid og solidaritet, rettigheter og plikter i arbeidsforhold mv. er så viktig at det bør være en del av læreplanverket slik at skoleelever får kunnskap om det gjennom undervisningen. Det er til en viss grad kommet inn i læreplanverket i enkelte læreplaner, men dette kan godt bli enda mer omfattende og tydeligere. Ideen om å ha arbeidslivkunnskap som eget fag på ungdomsskolen er veldig godt. Det kan fortrinnsvis foreslås som et valgfag for der vil det kunne være rom for nye fag. I tillegg bør vi se nærmere på det arbeidslivsfaget som allerede finnes, men som i dag fungerer som erstatningsfag for elever som ikke velger språklig fordypning.

Forslaget om mer personlig økonomi i skolen handler blant annet om livsmestring som er blitt et såkalt tverrfaglig tema i læreplanverket på alle nivåer i grunnopplæringen.

Forslaget om bedre tilrettelegging av voksenopplæringen for de som har lærevansker, kan handle om behov for mer pedagogiske ressurser, mer praksisnær opplæring og tilpasning til den enkelte elev/arbeidstaker på andre måter.

Det er viktig at fagforeninger besøker skoler, men også opp til våre avdelinger å gjøre oss interessante og relevante slik at vi får innpass. Skolene bør være positive til at våre ansatte, tillitsvalgte og ungdomssekretærer formidler kunnskap om arbeidslivets rettigheter og plikter gjennom skolebesøk. Dette er et viktig supplement til undervisningen og nyttig kunnskap for elevene. Samtidig kan vi tenke verving og rekruttering på en indirekte måte. I den grad vi stenges ute fra skolene, bør vi ta dette opp med lærernes og skoleeierens organisasjoner som Utdanningsforbundet, Skolenes landsforbund og KS.

Læreplanen innen akvakultur vil være under revisjon i det faglige rådet, både fortløpende og i forbindelse med utviklingsredegjørelsen som alle rådene skriver i løpet av den oppnevnte fireårsperioden. Faget forvaltes i Faglig råd for naturbruk hvor Fellesforbundet er representert og innehar leder-/nest-

lederverv. Faget bør på generelt grunnlag ha bred anvendelse, og være framsynt slik at også landbasert produksjon blir en del av faget og opplæringen.

Tegnspråk bør kunne finne sin plass i læreplanen i norskfaget, men det er mange interessegrupper som ønsker å fylle læreplanene med mer innhold. Det kan synes vanskelig å lovfeste enda mer innhold i et skoleverk som allerede er sprenget. Likevel bør det ligge innenfor handlingsrommet til skolen å tilby læringsmål også i tegnspråk. Dette kan vi oppfordre til gjennom nettverkene våre og for eksempel lærerorganisasjonene. Representantskapet tror behovet for kunnskap i tegnspråk også kan tilegnes på andre måter, for eksempel gjennom skolebesøk fra ansatte og medlemmer i Norges Døveforbund.

Flyarbeidernes fagforening vil styrke det flytekniske fagmiljøet, og foreslår en samling av miljøet. I den videregående opplæringen har vi ulik konsentrasjon av fagmiljøer. Mens enkelte fagretninger er bredt tilgjengelig gjennom et nærskoletilbud, er andre mer spesialiserte fagretninger konsentrert gjennom landslinjer eller tilsvarende konstellasjoner. Partene i fagopplæringen har gjennom arbeidet i de faglige rådene vært opptatt av en hensiktsmessig utnyttelse av ressursene som ofte kan være knappe. Det går blant annet på utstyr og lærerkrefter. Det handler også om en lokasjon som passer næringen og gir tilgang på god rekruttering. For luftfarten er det viktig at miljøene ligger i tilknytning til flyplassene. Representantskapet vil at Fellesforbundet ser nærmere på dagens ressursituasjon for fagene med tanke på forbedringer. Samtidig tar vi dette med oss inn i en mer prinsipiell diskusjon som handler om at fagretninger med høy grad av spesialisering må inngå i en politikk som ivaretar god bruk av ressurser og god dimensjonering i fylkene.

I-4106 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING: **Intensjonen i forslagene tiltres.**

8.2.7 Etter- og videreutdanning og voksnes muligheter

F-4107 Avd. 001 – Oslo-Akershus

Fellesforbundet bør innarbeide et krav om at etter og videreutdanning i bedrifter som har høy grad av automatiserte og robotiserte prosesser gjøres tilgjengelig i overenskomsten.

Dagens industri er i stadig utvikling for og imøtekomme konkurranse og kvalitetskrav. Dette har ført til at mange bedrifter automatiserer prosesser og innfører robotikk i sine bedrifter. I kjølvannet av det vil det også stilles stadig større krav til realkompetansen til de ansatte. Derfor bør Fellesforbundet arbeide for at man kan kreve etter og videreutdanning i industriooverenskomsten.

Begrunnelse:

Med fag- eller svennebrev vil det også være færre muligheter for å diskriminere kompetente fagfolk. Fellesforbundet må derfor arbeide for å

sikre voksne arbeideres rett til å ta fagbrev. Forbundet må samtidig stille krav om ordninger som godkjenner realkompetansen som et ledd mot et fagbrev på en forsvarlig og rettferdig måte.

F-4108 Avd. 006 – Fellesforbundet

Fellesforbundet bør innarbeide et krav om at etter og videreutdanning i bedrifter som har høy grad av automatiserte og robotiserte prosesser gjøres tilgjengelig i overenskomsten. Dagens industri er i stadig utvikling for og imøtekomme konkurranse og kvalitetskrav. Dette har ført til at mange bedrifter automatiserer prosesser og innfører robotikk i sine bedrifter. I kjølvannet av det vil det også stilles stadig større krav til realkompetansen til de ansatte. Derfor bør Fellesforbundet arbeide for at man kan kreve etter og videreutdanning i industriooverenskomsten.

Begrunnelse:

Med fag- eller svennebrev vil det også være færre muligheter for å diskriminere kompetente fagfolk. Fellesforbundet må derfor arbeide for å sikre voksne arbeideres rett til å ta fagbrev. Forbundet må samtidig stille krav om ordninger som godkjenner realkompetansen som et ledd mot et fagbrev på en forsvarlig og rettferdig måte.

F-4109 Avd. 012 – Fellesforbundet

Etter og videreutdannings reform

Fellesforbundet skal jobbe for et kompetanseløft i arbeidslivet, som er fullfinansiert av staten.

Begrunnelse:

Den fjerde industrielle revolusjon har inntruffet oss for lengst i privatlivet og arbeidslivet. Vi er positiv til digitalisering og robotisering av arbeidslivet og mener det vil være meningsløst å kjempe mot teknologien.

Seriøse bedrifter som ikke blir med på utviklingen vil falle av i konkurransen mot de useriøse, noe som vil utfordre den norske arbeidslivsmodellen slik vi kjenner den.

På grunn av teknologien vil det selvfølgelig bli vanskelig å omstille mange av arbeidstakerne som har jobbet med manuelt arbeid et helt yrkesliv. Men arbeiderne må ivaretas. Mange har lav eller ingen utdanning, liten eller ingen annen yrkeskompetanse. Flere har høy alder, og mange har heller aldri vært på et jobbintervju, skrevet CV eller jobbsøknad. Det gjør at det vil bli vanskelig å møte det nye arbeidslivet med selvtillit for de som mister jobben. Mange av de med høyest alder vil også miste viktige AFP-rettigheter, og vil få det travelt med å få seg ny jobb i etterkant for å kunne gå av med AFP etter et langt arbeidsliv. Dette vil naturligvis være svært alvorlig for de det gjelder, og vi må sørge for at disse blir godt ivaretatt. Samfunnet må stille opp for å ivareta disse som blir rammet av den nye digitale hverdagen.

Det trengs både økonomi, lavterskel kompetansetilbud og etter- og videreutdanning. Dette må skje gjennom det offentlige, kommune, fylkeskommune og NAV, kommer tidlig på banen før omstilling og jobbtap.

F-4110 Avd. 012 – Fellesforbundet

Etter- og videreutdanning

Styrke Arbeidsmiljølovens bestemmelser for å øke den enkeltes kompetanse. De som har økonomiske forpliktelser bør sikres inntekt slik at de har råd til å ta etter- og videreutdanning.

F-4111 Avd. 012 – Fellesforbundet

Etter og videreutdanning

Fellesforbundet bør jobbe for å gjøre bilbransjen til en attraktiv bransje å jobbe i hele arbeidslivet gjennom fokus på etter- og videreutdanning.

Begrunnelse:

Gjennomsnittsalderen for personer som slutter i bilbransjen er på 26år. Dette er bekymringsverdig og krever tiltak.

F-4112 Avd. 023 – Raufoss Jern og Metall

Etterutdanning

Skillet mellom funksjonærer og arbeidere er i ferd med å viskes ut, samtidig som vi ser forsøk på etablering av stadig nye «formannssjikt» og hierarkier som vi trodde vi hadde modernisert oss bort fra. Det er fortsatt sterk kamp om ressurser innad i virksomhetene, mellom støttefunksjoner og arbeidere. Sistnevnte lider ofte under en grunnbemanning som ikke gir tilstrekkelig rom for kombinasjonen av livsfasepolitikk, normalt sykefravær, tillitsvalgtarbeid og systematisk kompetanseutvikling. Det er derfor viktig å gi de tillitsvalgte verktøy til å forsvare idealene fra den norske modellen også på virksomhetsnivå.

Det er gjort mye godt arbeid for å bygge ned hindre for at våre medlemmer skal søke seg til etterutdanning. Kortere modulbaserte utdanningsløp er et viktig skritt i riktig retning. Vi opplever likevel at systematisk etterutdanning av fagarbeidere ikke prioriteres høyt nok i mange av virksomhetene, og at midlene i bransjeprogrammene følgelig vris i retning videreutdanning. Retten til fri til kompetansehevende tiltak for våre medlemmer, uten tap av lønn, må derfor ytterligere styrkes.

F-4113 Avd. 025 – Fellesforbundet

Reiselivsnæringen rekruttering og kompetanse

Krav:

Vi krever at Fellesforbundet jobber for at kompetanseløft blir kompensert. Og at det jobbes aktivt for å få bransjen attraktiv med forankring i faglig kompetanse for å skap et seriøst arbeidsliv.

Statusen til yrkesfag må opp. Det er mangel på faglærte over hele landet, ikke bare i Rogaland. Nå ønsker mange å dra på ferie og kose seg med god mat, og da trenger vi flere dyktige folk til å jobbe hos aktørene som tilbyr dette.

Hotell- og restaurantbransjen var én av næringsgruppene som hadde flest arbeidsledige under pandemien, noe som var en følge av svært strenge restriksjoner. Etter pandemien har det vært meget stor etterspørsel etter, blant annet, kokker i denne bransjen.

– Et stort antall kokker var i store deler av perioden mars 2020 til februar 2022 langvarig arbeidsledige. En del kokker sluttet etter hvert i yrket og fant seg andre jobber, samtidig som flere utenlandske kokker ikke vendte tilbake når arbeidsmarkedet ble bedre, ettersom de fikk arbeid i hjemlandet.

Kokkemangel var også en utfordring for mange aktører i bransjen før pandemien, men ikke i like stor grad som nå.

Selv om kokker fikk jobb offshore, dro hjem til hjemlandet sitt eller fant seg en annen jobb under pandemien, så er det dårlige vilkår ellers i en bransje som har store utfordringer med bemanning og rekruttering. Slik som det praktiseres i dag så får man ikke en lønnskompensasjon i forhold til et kompetanseløft, og når mange under pandemien brukte bransjeprogrammet til å heve sin kompetanse, så har det ikke gitt uttelling på lønn. Norge og spesielt hotell og restaurant bransjen skriker etter arbeidskraft.

F-4114 Avd. 029 – Søre Sunnmøre

Etter og videreutdanning.

Fellesforbundet skal arbeide for at retten til etter- og videreutdanning følges opp med økonomiske rammer og motivasjonsordninger som sikra den enkeltes reelle val til å delta

Fellesforbundet skal arbeide for prinsippet om at videregående opplæring skal være gratis når det gjelder materiell og utstyr. Dette for å trygge arbeidsplasser og sikre at den enkelte kan skaffe seg den kompetanse samfunnet etterspør.

Grunngiving:

For å hindre utstøying frå arbeidslivet og for å være med å styrke den enkelte og samfunnets kompetansenivå, kan ein legge kompetansereformen til grunn. Det skal ikkje være størrelsen på inntekta som avgjer om ein har råd til å ta etter og vidareutdanning.

F-4115 Avd. 043 – Øvre Buskerud fagforening

Kapittelet om etter- og videreutdanning.

Forslag om å få en setning lydende slik inn i dette kapittelet:

«For at den enkelte skal motiveres og gis mulighet til etter- og videreutdanning, skal det gis anledning til å gjennomføre betalt kompetansehevede tiltak tilsvarende 37,5 time varighet pr. år.»

F-4116 Avd. 057 – Nord Rogaland

Etter- og videreutdanning.

Fellesforbundet mener at etter- og videreutdanning er avgjørende for å sikre at arbeidstakere i industrien har de nødvendige ferdighetene og kunnskapen for å håndtere utfordringer som følge av teknologisk utvikling og endringer i arbeidsmarkedet. Vi erkjenner imidlertid at mange arbeidere kan nøle med å ta kurs og opplæringsprogrammer på grunn av frykt for å miste inntekt.

Fellesforbundet mener det er viktig å sikre at arbeidere ikke mister inntekt når de velger å ta etter og videreutdanning. Vi oppfordrer derfor regjeringen og

arbeidsgivere til å utvikle ordninger som kompenserer arbeidere for tapt inntekt når de deltar i opplæringsprogrammer og kurs.

Vi mener også at arbeidsgivere bør ta ansvar for å tilby støtte som gjør det mulig for arbeidstakerne å ta kurs og opplæringsprogrammer uten å måtte redusere inntekten betydelig.

Fellesforbundet vil arbeide for å sikre at våre medlemmer har tilgang til relevant og oppdatert opplæring som ikke påvirker deres inntekt. Vi oppfordrer også regjeringen til å øke bevilgningene til yrkesrettet etter og videreutdanning og å legge til rette for at industrien kan samarbeide med utdanningsinstitusjoner som er tilpasset arbeidernes behov.

F-4117 Avd. 600 – Bygningsarbeidernes fagforening

Etter og videreutdanning

Omstillingen i arbeidslivet med ny teknologi og grønt skifte har medført at etter- og videreutdanning er enda viktigere enn før. Kompetanseløft for våre medlemmer er bra for bedriften, men også for den enkelte som sikres mestring og konkurransekraft.

Fellesforbundet må være med å styre utviklingen av etter og videreutdanningstilbud slik at den treffer arbeidslivet. Finansieringen bør skje gjennom ett spleiselag, samtidig må rettighetssporet for arbeidstakerne styrkes. Fellesforbundet skal jobbe for:

- Lovfesting av retten til EVU med rett til fri med lønn
- Utarbeidelse av ett lovverk som sikrer de ansatte ytterligere rettigheter, hvor det er opp til partene å bygge inn bestemmelser i tariffavtalene for å gi de ansatte muligheter for å delta i kompetanseheving og EVU
- Etablering av fond finansiert av bedriftene, eller gjennom ett spleiselag med staten
- Styrking av rettigheter for norskopplæring for utenlandske arbeidstakere

F-4118 Avd. 647 – Glåmdal Fagforening

Etter og videreutdanning

Omstillingen i arbeidslivet med ny teknologi og grønt skifte har medført at etter- og videreutdanning er enda viktigere enn før. Kompetanseløft for våre medlemmer er bra for bedriften, men også for den enkelte som sikres mestring og konkurransekraft.

Fellesforbundet må være med å styre utviklingen av etter og videreutdanningstilbud slik at den treffer arbeidslivet. Finansieringen bør skje gjennom ett spleiselag, samtidig må rettighetssporet for arbeidstakerne styrkes. Fellesforbundet skal jobbe for:

- Tariffestet av retten til EVU med rett til fri med lønn, så kan staten refundere deler av kostnaden til bedriften.
- Utarbeidelse av ett lovverk som sikrer de ansatte ytterligere rettigheter, hvor det er opp til partene å bygge inn bestemmelser i tariffavtalene for å gi de ansatte muligheter for å delta i kompetanseheving og EVU

- Etablering av fond finansiert av bedriftene, eller gjennom ett spleiselag med staten
- Styrking av rettigheter for norskopplæring for utenlandske arbeidstakere

F-4119 Avd. 650 – Fellesforbundet

Omskolering:

Det bør settes av ressurser til omskolering av voksne arbeidstakere som av forskjellige årsaker er tvungen til å bytte yrke. NAV bør ta ansvar for at disse arbeidstakerne omskoleres innen yrker som har mangel på arbeidskraft slik at de kan bidra til samfunnets vekst videre.

F-4120 Avd. 650 – Fellesforbundet

Arbeidsspråk på bedriftene:

Arbeidsspråket på arbeidsplassen skal i all hovedsak være norsk. Partene i arbeidslivet og myndighetene må få til en ordning hvor arbeidsgiver gis bistand og bidrag til å drive språkopplæring. Dette handler i første hånd om sikkerhet, men også om integreringen av utenlandske arbeidere.

F-4121 Avd. 670 – Fellesforbundet

Digitalisering av arbeidsplasser

Forslag: Arbeidsgiver skal være pliktig til å gjennomføre kurs på norsk, eller stille med en tolk til deltakerne med å skrive- og lese vansker.

Arbeidsinstrukser og nødvendige systemer, bør være forståelig og oversatt til norsk.

Begrunnelse:

Arbeidsplassene blir mer og mer digitalisert hvert år – blokk og papir har blitt byttet ut med nettbrett, timeregistreringsarkene med en app. Dette er en utvikling som gjør at hverdagen blir enklere for mange, men også vanskelige for en gruppe medlemmer med lese- og skrive vansker. For å kunne holde tritt med utviklingen er bedriftene avhengig av å kurse og øke kompetanse hos de ansatte. Utviklingen har gått den retningen, hvor kursing, «apper» og nødvendig instruksjoner på arbeidsplassen er på engelsk - dette gjør hverdagen til medlemmer med å lese- og skrivevansker komplisert. Tillitsvalgte beskriver situasjonen hvor de ansatte får en psykisk belastning, og gruer seg til å dra på kurs, da kurset foregår på et annet språk enn norsk. Samme utfordringen blir da arbeidet skal registreres i uoversatte systemer.

F-4122 Avd. 747 – Unionen Fagforening

Etter og videreutdanning

Omstillingen i arbeidslivet med ny teknologi og grønt skifte har medført at etter- og videreutdanning er enda viktigere enn før. Kompetanseløft for våre medlemmer er bra for bedriften, men også for den enkelte som sikres mestring og konkurransekraft.

Fellesforbundet må være med å styre utviklingen av etter- og videreutdanningstilbud slik at den treffer arbeidslivet. Finansieringen bør skje gjennom ett spleiselag, samtidig må rettighetssporet for arbeidstakerne styrkes.

Fellesforbundet skal jobbe for:

Lovfesting av retten til EVU med rett til fri med lønn

- Utarbeidelse av et lovverk som sikrer de ansatte ytterligere rettigheter, hvor det er opp til partene å bygge inn bestemmelser i tariffavtalene for å gi de ansatte muligheter for å delta i kompetanseheving og EVU
- Etablering av fond finansiert av bedriftene, eller gjennom ett spleiselag med staten
- Styrking av rettigheter for norskopplæring for utenlandske arbeidstakere

F-4123 Avd. 764 – Malernes Forening

Etter og videreutdanning

Omstillingen i arbeidslivet med ny teknologi og grønt skifte har medført at etter- og videreutdanning er enda viktigere enn før. Kompetanseløft for våre medlemmer er bra for bedriften, men også for den enkelte som sikres mestring og konkurransekraft.

Fellesforbundet må være med å styre utviklingen av etter og videreutdanningstilbud slik at den treffer arbeidslivet. Finansieringen bør skje gjennom ett spleiselag, samtidig må rettighetssporet for arbeidstakerne styrkes. Fellesforbundet skal jobbe for:

- Lovfesting av retten til EVU med rett til fri med lønn
- Utarbeidelse av ett lovverk som sikrer de ansatte ytterligere rettigheter, hvor det er opp til partene å bygge inn bestemmelser i tariffavtalene for å gi de ansatte muligheter for å delta i kompetanseheving og EVU
- Etablering av fond finansiert av bedriftene, eller gjennom ett spleiselag med staten
- Styrking av rettigheter for norskopplæring for utenlandske arbeidstakere

F-4124 Avd. 765 – Trondheim

Etter og videreutdanning

Omstillingen i arbeidslivet med ny teknologi og grønt skifte har medført at etter- og videreutdanning er enda viktigere enn før. Kompetanseløft for våre medlemmer er bra for bedriften, men også for den enkelte som sikres mestring og konkurransekraft.

Fellesforbundet må være med å styre utviklingen av etter og videreutdanningstilbud slik at den treffer arbeidslivet. Finansieringen bør skje gjennom ett spleiselag, samtidig må rettighetssporet for arbeidstakerne styrkes. Fellesforbundet skal jobbe for:

- Lovfesting av retten til EVU med rett til fri med lønn
- Utarbeidelse av ett lovverk som sikrer de ansatte ytterligere rettigheter, hvor det er opp til partene å bygge inn bestemmelser i tariffavtalene for å gi de ansatte muligheter for å delta i kompetanseheving og EVU
- Etablering av fond finansiert av bedriftene, eller gjennom ett spleiselag med staten
- Styrking av rettigheter for norskopplæring for utenlandske arbeidstakere

F-4125 Avd. 768 – Trondheim Bygning

Etter- og videreutdanning

Omstillingen i arbeidslivet med ny teknologi og grønt skifte har medført at etter- og videreutdanning er enda viktigere enn før. Kompetanseløft for våre medlemmer er bra for bedriften, men også for den enkelte som sikres mestring og konkurransekraft.

Fellesforbundet må være med å styre utviklingen av etter og videreutdanningstilbud slik at den treffer arbeidslivet. Finansieringen bør skje gjennom ett spleiselag, samtidig må rettighetssporet for arbeidstakerne styrkes.

Fellesforbundet skal jobbe for:

- Lovfesting av retten til EVU med rett til fri med lønn
- Utarbeidelse av ett lovverk som sikrer de ansatte ytterligere rettigheter, hvor det er opp til partene å bygge inn bestemmelser i tariffavtalene for å gi de ansatte muligheter for å delta i kompetanseheving og EVU
- Etablering av fond finansiert av bedriftene, eller gjennom ett spleiselag med staten
- Styrking av rettigheter for norskopplæring for utenlandske arbeidstakere

F-4126 Avd. 850 – Oslo Grafiske Fagforening

EVU- Hovedavtalens bestemmelser må inn i AML.

Omstillingen i arbeidslivet med ny teknologi og grønt skifte har medført at etter- og videreutdanning er enda viktigere enn før. Kompetanseløft for våre medlemmer er bra for bedriften, men også for den enkelte som sikres mestring og konkurransekraft.

Fellesforbundet må være med å styre utviklingen av etter og videreutdanningstilbud slik at den treffer arbeidslivet. Finansieringen bør skje gjennom ett spleiselag, samtidig må rettighetssporet for arbeidstakerne styrkes. Fellesforbundet skal jobbe for:

- Lovfesting av retten til EVU med rett til fri med lønn
- Utarbeidelse av ett lovverk som sikrer de ansatte ytterligere rettigheter, hvor det er opp til partene å bygge inn bestemmelser i tariffavtalene for å gi de ansatte muligheter for å delta i kompetanseheving og EVU
- Etablering av fond finansiert av bedriftene, eller gjennom ett spleiselag med staten
- Styrking av rettigheter for norskopplæring for utenlandske arbeidstakere

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 1, 6, 10, 12 (3), 23, 25, 29, 43, 57, 600, 647, 650 (2), 670, 747, 764, 765, 768 og 850 (2).

Det er forslag om krav om etter- og videreutdanning (EVU) i bedrifter med høy grad av automatiserte og robotiserte prosesser, utvidet rett til å ta fagbrev/etterutdanning, en kompetansereform fullfinansiert av staten, samarbeid gjennom kommune, fylke og NAV, styrking av arbeidsmiljølovens bestemmelser for bedre muligheter og økonomi for den enkelte, mer vekt på etterutdanningsmuligheter i bilbransjen, styrking av retten til fri til

kompetanseheving uten tap av inntekt gjennom tariffavtale i forbundets bransjer, lovfestet rett til EVU med rett til fri med lønn, bedre muligheter til omskolering i regi av NAV, at arbeidsgivere sikres bistand og bidrag til å kunne gi språkopplæring for utenlandske arbeidstakere, at Fellesforbundet utvikler et norskkurs tilpasset medlemmer som er arbeidsinnvandrere med vekt på kunnskap om arbeiderbevegelsen og rettigheter i arbeidslivet, at arbeidsgiver skal legge bedre til rette for arbeidstakere med lese- og skrivevansker særlig med tanke på utfordringer knyttet til digitaliseringen, etablering av et kompetansefond finansiert av bedriftene eller gjennom et spleiselag med staten, og styrking av rettigheter til norskopplæring for utenlandske arbeidstakere.

I tillegg er det forslag om en ny bestemmelse i Industriooverenskomsten under etterutdanning som følger:

«For at den enkelte skal motiveres og gis muligheter til etter- og videreutdanning, skal det gis anledning til å gjennomføre betalt kompetansehevende tiltak tilsvarende 37,5 time varighet per år».

Representantskapets vurdering:

Fellesforbundet har som etablert politikk at våre medlemmer skal ha rett til etter- og videreutdanning (EVU), med særlig vekt på etterutdanning i faget, uten tap av inntekt. Dette jobber representantskapet med både gjennom frontfagsforhandlinger og gjennom det løpende politiske arbeidet, blant annet bransjeprogrammene og Industrifagskolen under HK-direktoratet og partenes programområdestyrer.

Retten skal kunne kombineres med full jobb og omfatte et tilstrekkelig antall dager årlig til gjennomføring. Rettighetene kan tenkes utvidet og forsterket gjennom både tariffbestemmelser og lovbestemmelser. Det er særlig viktig at det etableres en treparts-løsning gjennom tariffforhandlinger som sikrer retten til etterutdanning.

Det kan også være hensiktsmessig med utdanningsfond fortrinnsvis betalt av arbeidsgiverne og/eller staten, gjerne bransjevis slik som det allerede finnes, som for eksempel Grafisk Utdanningsfond og Grossistfondet.

EVU kan handle om behov for faglig tilpassede språkkurs, yrkesteori til fag-/svennebrev og/eller moduler på fagskole. Gjennom bransjeprogrammene som Fellesforbundet tok initiativ til ved frontfagoppjøret i 2016, er det utviklet stadig nye EVU-tilbud. Det er viktig at disse treffer våre medlemmer, både faglærte og ufaglærte. Kursene/tilbudene må være faglig nyttige og tilgjengelige gjennom en undervisningsform og lokasjon som er tilpasset våre medlemmer i produksjonen. Dette bør bli bedre enn i dag, men krever varige og forutsigbare statlige midler som del av virkemiddelapparatet i kompetansepolitikken. Samtidig bør vi evaluere stipendordningene.

Noen avdelinger tar opp utfordringer knyttet til språk. Vi ser at mange arbeidsinnvandrere strever med å lære norsk. Ikke alle bedrifter bryr seg om arbeidsspråket så lenge jobben blir gjort. Representantskapet mener at norsk arbeidsliv bør tilstrebe seg på å ha norsk som arbeidsspråk på

arbeidsplassene. I alle fall som den klare hovedregel. Dette handler om sikkerhet og god kommunikasjon på arbeidsplassen, og om å skape et godt og integrert arbeidsmiljø. Representantskapet er enige i at staten bør ta en større del av regningen, men samtidig mener vi det som hovedregel er bedriftenes ansvar å sørge for at de ansatte behersker det språket de trenger for å fungere som ansatt. Samtidig kan det være betimelig å vurdere om de offentlige tilbudene kan bli bedre og aller helst følge gratisprinsippet i utdanningen. I dag har flyktninger rett til gratis norskkurs, men ikke arbeidsinnvandrere fra EØS-området. Fellesforbundet bør se på tiltak som ivaretar denne gruppen gjennom det offentlige virkemiddelapparatet sett i sammenheng med våre egne stipendordninger i LO.

Fellesforbundet har i denne sammenheng gitt innspill til høringen på NOU 2022:18, Mellom mobilitet og migrasjon. Her har vi støttet mindretallet i utvalget som mener at norskopplæringen bør styrkes gjennom ordninger som ikke er rettighetsbaserte, der offentlige utgifter til dette formålet mer løpende kan veies opp mot andre hensyn. Dette vil gi rom for en tydeligere prioritering der begrensede ressurser rettes mot grupper der behovet for norskopplæring er størst, for eksempel arbeidsledige jobbsøkere med mangelfulle norskferdigheter og sysselsatt i næringer der manglende norskferdigheter skaper problemer for arbeidsmiljø, helse og sikkerhet.

Digitaliseringen av arbeidsplassene medfører ulemper for arbeidstakere med lese- og skrivevansker, både fordi teknologien i seg selv kan være komplisert, og fordi det digitale språket ofte er på engelsk. Representantskapet mener det bør skje en gjennomgang av virkemiddelapparatet i kompetansepolitikken med tanke på forbedringer. Særlig bør HK-direktoratets støtteordninger som Kompetansepluss og Bransjeprogrammene sees i en større sammenheng der tilbud i språk og digitalisering tilpasses våre medlemmer. Samtidig må vi fortsette å forhandle med arbeidsgiverne slik at vi sikres bedre rettigheter til etterutdanning og kompetansepåfyll uten tap av inntekter for den tiden det tar å gjennomføre kurs. Her må det gjøres noe mer proaktivt og konkret på bedriftene for å fjerne barrierene og de økonomiske utfordringene for den enkelte som skal gjennomføre etterutdanning.

I 2022-2023 har Fellesforbundet og Norsk Industri vært del av en arbeidsgruppe nedsatt av Kunnskapsdepartementet for å kartlegge industriens kompetansebehov med tanke på å finne felles tiltak for bedre gjennomføring.

Fellesforbundet har også tatt initiativ til et Fafo-prosjekt som ser på EVU i Danmark og Sverige i lys av senere års utviklingstrekk. Her belyses både partenes rolle i forbindelse med utvikling av tilbud, finansiering og gjennomføring. Rapporten leveres i juni 2023.

Når det gjelder omskolering i regi av NAV kan det vises til vellykkede prosjekter for unge voksne der man gjennom formalisert samarbeid mellom NAV, bedrifter og voksne lærlinger/praksiskandidater, har oppnådd gode resultater. Veidekke har hatt mange slike prosjekter i Oslo-regionen. På fylkesnivå har Trøndelag kommet lengst i å lage en fast modell for flere bransjer og fag, kjent som «Trøndelagsmodellen». Vi mener slike modeller som

dette er veien å gå for å sikre kompetansebehov og samtidig bekjempe utenforskap.

I tråd med regjeringens Utsynsmelding, Meld. St. 14 (2022–2023), har vi påpekt at vi er skeptiske til at nye modeller til fagbrev (blant annet modulbasert opplæring) fortrenger de modellene vi har i dag som praksiskandidatordningen. Det er viktig å opprettholde en god standard på fag-/svennebrevet.

Når det gjelder forslaget om en bestemmelse om en ukes fri i overenskomstene til etter- og videreutdanning dekket av arbeidsgiver, oversendes det til forbundsstyret i forbindelse med tariffoppgjøret i 2024

I-4127 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Forslaget om en bestemmelse om en ukes fri i overenskomstene til etter- og videreutdanning dekket av arbeidsgiver, oversendes det nye forbundsstyret til behandling i forbindelse med utarbeidelse av krav til tariffoppgjøret i 2024.

Forslaget om en rett til etterutdanning som sikres gjennom en trepartsløsning, tiltres.

8.3 Velferdssystemet og samfunnsorganiseringen

8.3.1 Organisering av velferdstilbudet

F-4128 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Helse

Fellesforbundet skal jobbe mot sentralisering og privatisering av helsetilbudet i distriktene.

Begrunnelse:

Næringslivet i distriktene trenger i likhet med befolkningen gode helsetilbud, og derfor blir den nye helseforetaksmodellen en stor belastning for distriktene ved sentralisering i større enheter av sykehus.

F-4129 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Mental helse

Mental helse må bli en fullverdig del av den garanterte helsehjelpen i Norge.

Begrunnelse:

Psyken er en del av menneskers helse, og et godt offentlig helsevesen må også gjelde her, med de samme behandlingsgarantier og komme under samme egenandel som andre deler av helsesektoren.

F-4130 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Forbundet arbeider i landsmøteperioden fram forslag til endringer i lovverket i forhold til NAV, slik at den enkelte ansattes rettigheter blir styrket.

Begrunnelse:

NAV er rigget slik at det er de ansattes som «straffes», selv om det er bedriftene som gjør en feil. Dette må endres slik at det er den som gjør feilen som må straffes.

En rekke medlemmer har problemer med ytelser fra NAV, eksempelvis arbeidsavklaringspenger, uføretrygd, dagpenger sosialpenger. Det er problemer med at de ikke får ytelser i det hele tatt, som er brudd på formålsparagrafen i sosialtjenesteloven som sier at hvert enkelt individ skal klare seg selv, noe som er helt i tråd med Grunnlovens bestemmelser om at vi alle skal være fri og uavhengige.

Det er også utrolig vanskelig å få den veiledningen en har krav på etter forvaltningslovens bestemmelser. Burde vært koordinatorene som var underlagt staten, som skulle hjelpe den enkelte innbygger i "systemet". Det er også en bekymring at støtteordninger fra NAV (type 3 måneders engasjement, lavere kostnader i oppstarten av nye bedrifter og så videre) fungerer konkurransevridende, slik at eksisterende virksomheter taper mot nye bedrifter og så videre.

NAV må innhente lønnsopplysninger fra A-meldingen og ikke på et eget skjema som bedriftene sender inn. De useriøse sender ikke inn eller oppgir lavere inntekt enn det som er fakta. Det er også et stort problem for de berørte at arbeidstakere som selv sier opp sin stilling grunnet sosial dumping, svart arbeid, ulovlige arbeidsforhold og lignende får karantene på dagpengene. Det må sikres at slike arbeidstakere får dagpenger fra dag 1 og ikke straffes fordi de sier opp sin stilling i useriøse bedrifter.

F-4131 Avd. 003 – Agder Fagforening

Forbundsstyret arbeider i Landsmøteperioden fram forslag til endringer i lovverket i forhold til NAV slik at den enkelte ansattes rettigheter blir styrket.

Begrunnelse:

En rekke medlemmer har problemer med ytelser fra NAV, eksempelvis arbeidsavklaringspenger, uføretrygd, dagpenger, sosialpenger. Det er problemer med at de ikke får ytelser i det hele tatt som er brudd på formålsparagrafen i sosialtjenesteloven som sier at hvert enkelt individ skal klare seg sjøl, noe som er helt i tråd med Grunnlovens bestemmelser om at vi alle skal være fri og uavhengige. Det er også utrolig vanskelig å få den veiledningen en har krav på etter forvaltningslovens bestemmelser. Burde vært koordinatorene som var underlagt Staten som skulle hjelpe den enkelte innbygger i "systemet". Det er også en bekymring at støtteordninger fra NAV (type 3 måneders engasjement, lavere kostnader i oppstarten av nye bedrifter og så videre) fungerer konkurransevridende slik at eksisterende virksomheter taper mot nye bedrifter og så videre. NAV må innhente lønnsopplysninger fra A-meldinga og ikke på et eget skjema som bedriftene sender inn. De useriøse sender ikke inn eller oppgir lavere inntekt enn det som er fakta.

F-4132 Avd. 006 – Fellesforbundet

Helse

Nei til sentralisering og privatisering av helsetilbud i distriktene.

Begrunnelse:

Næringslivet i distriktene trenger i likhet med befolkningen gode helsetilbud, og derfor blir den nye helseforetaksmodellen en stor belastning for distriktene ved sentralisering i større enheter av sykehus.

F-4133 Avd. 009 – Østre Agder

Forbundet arbeider i Landsmøteperioden fram forslag til endringer i lovverket i forhold til NAV slik at den enkelte ansattes rettigheter blir styrket.

Begrunnelse:

NAV er rigget slik at det er de ansattes som «straffes» selv om det er bedriftene som gjør en feil. Dette må endres slik at det er den som gjør feilen som må straffes. En rekke medlemmer har problemer med ytelser fra NAV, eksempelvis arbeidsavklaringspenger, uføretrygd, dagpenger, sosialpenger. Det er problemer med at de ikke får ytelser i det hele tatt som er brudd på formålsparagrafen i sosialtjenesteloven som sier at hvert enkelt individ skal klare seg sjøl, noe som er helt i tråd med Grunnlovens bestemmelser om at vi alle skal være fri og uavhengige. Det er også utrolig vanskelig å få den veiledningen en har krav på etter forvaltningslovens bestemmelser. Burde vært koordinatører som var underlagt Staten som skulle hjulpet den enkelte innbygger i "systemet". Det er også en bekymring at støtteordninger fra NAV (type 3 måneders engasjement, lavere kostnader i oppstarten av nye bedrifter og så videre) fungerer konkurransevridende slik at eksisterende virksomheter taper mot nye bedrifter og så videre. NAV må innhente lønnsopplysninger fra A-meldinga og ikke på et eget skjema som bedriftene sender inn. De useriøse sender ikke inn eller oppgir lavere inntekt enn det som er fakta. Det er også et stort problem for de berørte at arbeidstakere som selv sier opp sin stilling grunnet sosial dumping, svart arbeid, ulovlige arbeidsforhold og lignende får karantene på dagpengene. Det må sikres at slike arbeidstakere får dagpenger fra dag 1 og ikke straffes fordi de sier opp sin stilling i useriøse bedrifter.

F-4134 Avd. 058 – Fellesforbundet

Forbundsstyret arbeider i Landsmøteperioden fram forslag til endringer i lovverket i forhold til NAV slik at den enkelte ansattes rettigheter blir styrket.

Begrunnelse:

NAV er rigget slik at det er de ansattes som «straffes» selv om det er bedriftene som gjør en feil. Dette må endres slik at det er den som gjør feilen som må straffes. En rekke medlemmer har problemer med ytelser fra NAV, eksempelvis arbeidsavklaringspenger, uføretrygd, dagpenger, sosialpenger. Det er problemer med at de ikke får ytelser i det hele tatt som er brudd på formålsparagrafen i sosialtjenesteloven som sier at hvert enkelt individ skal klare seg sjøl, noe som er helt i tråd med Grunnlovens bestemmelser om at vi alle skal være fri og uavhengige. Det er også utrolig vanskelig å få den veiledningen en har krav på etter forvaltningslovens bestemmelser. Burde vært koordinatører som var underlagt Staten som skulle hjulpet den enkelte innbygger i "systemet". Det er også en bekymring at støtteordninger fra NAV

(type 3 måneders engasjement, lavere kostnader i oppstarten av nye bedrifter og så videre) fungerer konkurransevridende slik at eksisterende virksomheter taper mot nye bedrifter og så videre. NAV må innhente lønnsopplysninger fra A-meldinga og ikke på et eget skjema som bedriftene sender inn. De useriøse sender ikke inn eller oppgir lavere inntekt enn det som er fakta.

F-4135 Avd. 850 – Oslo Grafiske Fagforening

Fagbevegelsen og politisk makt – en ny kurs for framtida
Velferdsstaten må styrkes og bygges, gjennom økt finansiering av kommune/fylkeskommune, sykehusene og NAV. Med stor sosial usikkerhet og dyrtid er velferdsstaten viktigere enn noensinne som et sikkerhetsnett for innbyggerne. En universell velferdsstat er med på å utjevne forskjeller og er avgjørende for at folk kan stå i arbeid. «Arbeidslinja» i den nåværende form må skrotes og erstattes med rett til arbeid og satsing på tiltak som kan inkludere dem som har vansker med å skaffe arbeid. Ytelsene må økes til minimum SIFOs referansebudsjett i alle kommuner, ingen blir friske av å ha dårlig økonomi. NAV-kontorene må ha åpningstider og være tilgjengelig på telefon som sikrer at folk får brukt velferds-tjenestene. Man må ha rett til å snakke med et menneske når man har behov for det. Den såkalte tillitsreformen må bli en reform som både øker ansattes medbestemmelse og innflytelse og at ansatte får brukt sin kompetanse og får handlingsrom til å gi den hjelp som er nødvendig.

Begrunnelse:

Storingsvalget 2021 viste at partier vinner valg og et mandat for rød-grønne partier når man appellerer til arbeidsfolk og fagbevegelsen. Fagbevegelsen må reise selvstendige krav i et faglig politisk samarbeid med flere rød-grønne partier. Da vil tillitsvalgte og medlemmer aktiviseres, allianser utvikles, og nyliberalismen bekjempes. Vi må hindre høyreflertall og vinne de rødgrønne. Ifølge Fafo er deltidsandelen høyest blant butikkansatte, hjelpepleiere, omsorgsarbeidere, servitører og ansatte i kantiner. Andelen som arbeider heltid er rundt 30 % i yrker som omsorgs- og butikkarbeider. Regjeringen vil at arbeidskjøper må dokumentere at det er behov for å ansette en person på deltid. Fagforbundet gjennomførte sist år en stor undersøkelse blant sine medlemmer. Hver femte medlem ønsker seg større stillingsbrøk. NAV fremla i oktober 2021 tall som viser at 692.000 mennesker, 21 %, ved utgangen av 2020 var i «utenforskap fra arbeidslivet», definert som de mellom 20-66 år som ikke er i jobb, utdanning, får alderspensjon eller avtalefestet pensjon. Av disse får 255.000 ingen trygdeytelser fra NAV. Unge under 35 år har den høyeste andelen «utenforskap uten trygd».

Oppsummering:

Det er kommet inn forslag fra avd. 2 (3), 3, 6, 9, 58 og 850.

Fellesforbundet skal jobbe mot sentralisering og privatisering av helsetilbudet i distriktene, at mental helse skal bli en fullverdig del av den garanterte helsehjelpen og at lovverket må endres i forhold til NAV, slik at den enkelte ansattes rettigheter blir styrket. I tillegg er det et forslag om at velferdsstaten må styrkes og bygges gjennom økt finansiering av kommune/fylkeskommune, sykehusene og NAV.

Representantskapets vurdering:

Representantskapet mener det er viktig at alle skal ha rett til helsehjelp og at det må ligge gode medisinske vurderinger til grunn hvis man skal flytte på eller endre på helsetilbudet i distriktene. Representantskapet støtter intensjonen i forslagene fra avd. 2 og 6 som omhandler sentralisering og privatisering av helsetilbudet i distriktene og mener det er et viktig prinsipp at helsetilbudet skal være offentlig og tilgjengelig for alle. Representantskapet støtter også intensjonen i siste del av forslaget fra avd. 850 om NAVs tilgjengelighet. Representantskapet anser dette dekket av forbundsledelsens daglige arbeid og viser til LOs handlingsprogram 2022-2025 hvor det står:

Norge trenger en sterk velferdsstat for å sikre rettferdig fordeling av verdiskapingen og gode velferdstjenester til hele befolkningen.

Forventningene til det offentlige tilbudet, for eksempel helsevesenet, øker med økt privat velstandsnivå. Det offentlige tilbudet må være så bra at det ikke er behov for å kjøpe et privat tilbud.

Mental helse, eller psykisk helse som det også omtales som, var lenge et tema som var tabu og forbundet med mye skam. De senere årene har det blitt løftet frem som en viktig brikke i menneskers helhetlige helse. Sosiale medier, koronapandemien og bekymringene mange i dag har knyttet til økonomi, strømgjeld og krig er eksempler på ting som kan påvirke menneskers mentale helse. Representantskapet støtter intensjonen i forslaget fra avdeling 2 om at mental helse skal bli en fullverdig del av den garanterte helsehjelpen.

Det er kommet fire likelydende forslag om at lovverket må endres i forhold til NAV, slik at den enkelte ansattes rettigheter styrkes. I begrunnelsen for forslagene skriver man at det er arbeidstakerne som må bære byrden når arbeidsgiver gjør feil overfor NAV og man mener at arbeidsgiver bør straffes og ikke arbeidstaker. Denne problemstillingen blir behandlet under **I-4253** (8.7.3 Sykemelding).

Når det gjelder forslaget om at velferdsstaten må styrkes og bygges gjennom økt finansiering av kommune/fylkeskommune, sykehusene og NAV så er det mange ulike temaer som løftes frem, blant annet at «arbeidslinja» i sin nåværende form må skrotes og erstattes med rett til arbeid og satsing på tiltak som kan inkludere dem som har vansker med å skaffe arbeid. Representantskapet mener at arbeid til alle er et viktig prinsipp for at vi skal kunne styrke og videreutvikle velferdsstaten og viser til forbundets prinsippprogram:

Fellesforbundet krever at arbeid for alle skal være et overordnet mål for den økonomiske politikken. Arbeid er kilde til rettigheter, større muligheter og økt velstand. Økende sysselsetting fører til vekst i samfunnsøkonomien, og det er den beste måten å sikre økonomisk trygghet for den enkelte på.

Retten til arbeid er en grunnleggende rettighet for alle. Arbeidsløshet er en ulykke for den som rammes; det er sløsing med menneskelige ressurser og det gir samfunnsøkonomiske kostnader. Samfunnets organisering og

politikk må derfor ha som et overordnet mål å sikre arbeid til alle som ønsker det.

For den delen av forslaget fra avd. 850 som omhandler økning av ytelse vises det til I-4218 (8.7.1 Regulering av trygdeytelsene).

I-4136 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i forslaget fra avd. 2 om at mental helse skal bli en fullverdig del av den garanterte helsehjelpen, tiltres.

Forslaget om å jobbe mot sentralisering og privatisering av helsetilbudet i distriktene tiltres og anses dekket i forbundsledelsens daglige arbeid.

Øvrige forslag tiltres ikke.

8.3.2 Tannhelsetjenester

F-4137 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Tannhelse

Fremme «tennene er en del av kroppen» som en av hjertesakene frem mot neste stortingsvalg og jobbe for å få tannhelse under egenandelsordningen.

Begrunnelse:

Denne saken er noe de fleste forbunda i LO er enige om, og det gir derfor sterkere «slagkraft» om flere forbund fremmer «tennene er en del av kroppen» som en av hjertesakene sine. Det er en tydelig og «enkel» sak som engasjerer mange og som kan gi oss den rødgrønne oppslutningen som vi trenger. Det er også en veldig viktig helsefremmende sak som det er store sosiale forskjeller på nå. Tannhelse er dyrt og i tillegg er det mange som drar til utlandet for å ordne tennene, noe som ikke burde være nødvendig i Norge i dag. Det er veldig mange unge og lavtlønte som utsetter tannlegebesøk fordi de synes det er for dyrt.

Blant personer med inntekt under 250.000 kroner har 14 prosent ikke vært hos tannlege på mer enn to år. Blant personer med inntekt mellom 250.000 og 500.000 kroner er andelen på 7 prosent. Blant personer med inntekt over 500.000 kroner er tilsvarende andel bare 5 prosent. Dette er en viktig statistikk som må tas i betraktning (SSB sin kartleggingsrapport «Sosial ulikhet i bruk av helsetjenester» fra 20. juni 2017).

Det er veldig synd at mange utsetter tannlegebesøket, ettersom tannhelsesjekker er forebyggende og jo lengre du venter, jo verre og dyrere blir det. Dette burde være et velferdsgode som gjelder alle i samfunnet uansett hvor man jobber, hva man jobber med, hvor mye man tjener eller hvor gammel man er. Dette er en sak som burde engasjere alle uansett hvilket forbund man tilhører.

F-4138 Avd. 006 – Fellesforbundet

Tannhelse behandles likt som annen helse.

Begrunnelse:

Tennene er også en del av kroppen!

F-4139 Avd. 007 – Vestfold

Tannlege

Fellesforbundet bør jobbe for at skoletannlegen blir gratis lenger enn etter fylte 18 år, i stedet for at det skal være en egenandelsordning. Vi burde også jobbe for at tannlegen så godt det lar seg gjøre blir en kommunal ordning, og vil dermed bli billigere for alle.

Begrunnelse:

Vi mener at forslag som omhandler egenandelsordninger og/eller gratis tannlege for alle som er omfattet folketrygden ikke er den beste løsningen. Det vil koste svært mye penger om alle skal få gratis tannlege, det er anslått rundt 3-4 milliarder kroner. Derfor mener vi at det er en bedre løsning om man forlenger alderen man har krav på skoletannlege til f.eks. 30 år, da er man vanligvis ferdig med studier og har i de fleste tilfeller bedre økonomi. Det vil også lønne seg for det norske folk om tannlegeordningen blir kommunal. Da får man presset ned prisene på tannlege, og offentlige tannleger må følge prisene som er satt av staten. Det finnes også støtteordninger fra Nav. Som hovedregel må voksne per dags dato betale utgifter til tannbehandling selv, men det finnes enkelte unntak dersom man har visse sykdommer, tilstander eller skader.

F-4140 Avd. 008 – Telemark

Tannbehandling

Egenandel på tannlege skal være på lik linje med egenandel for lege.

F-4141 Avd. 009 – Østre Agder

Tenner er en del av kroppen og må omfattes av de samme helserettigheter og egenandelsordninger som resten av kroppen.

F-4142 Avd. 012 – Fellesforbundet

Rett til gratis tannpleie

Vi mener at alle arbeidstakere skal ha rett på gratis tannpleie.

Begrunnelse:

Tennene er også en del av kroppen.

F-4143 Avd. 023 – Raufoss Jern og Metall

Tannhelse

Tannlegebehandling inn i egenandelsordningen.

F-4144 Avd. 025 – Fellesforbundet

Tannhelse må inn i folketrygda; tennene er en del av kroppen

Fellesforbundet må være tydelige på at tannhelse også er helse. Forbundet må kreve en raskest mulig innføring av tannhelse i folketrygda. Uføre må være blant de aller første gruppene som tas inn.

- F-4145 Avd. 028 – Steinkjer og Stjørdal Fagforening**
Forslag tannhelse
Innfør kun egenandel for tannbehandling på lik linje med resten av våre velferdsordninger innenfor helse.
- Begrunnelse:
Mange har i dag store utgifter ved tannlegebesøk som ikke dekkes av det offentlige. Spesielt er det de svake stilte i samfunnet som rammes av høye tannlegekostnader og som fører til større forskjeller i samfunnet. Vi mener at tiden er inne for en tannhelsereform der målet må være at tannhelse må likestilles med andre helsetjenester.
- F-4146 Avd. 029 – Søre Sunnmøre**
Tannlegebehandling
Fellesforbundet skal arbeide for at tannlegebehandling sidestilles med legebehandling slik at tannlegebehandling med kostnad over egenandel refunderes av det offentlige.
- F-4147 Avd. 054 – Gjøvik Jern og Metall**
Tannhelse
Tannlegebehandling må inn i egenandelsordningen.
- F-4148 Avd. 091 – Jæren**
Tannhelse likestilles med annen offentlig helsetjeneste.
- F-4149 Avd. 176 – Dalane Fagforening**
Tannhelse:
Tannhelse likestilles med annen offentlig helsetjeneste.

Oppsummering:

Det er kommet inn forslag fra avd. 2, 6, 7, 8, 9, 12, 23, 25, 28, 29, 54, 91 og 176.

Forslagene omhandler at egenandel på tannlege skal være på lik linje med egenandel for lege og å få tannhelse under egenandelsordningen, å fremme "tennene er en del av kroppen" som en av hjertesakene fram mot neste stortingsvalg. Det er også et forslag om at alle arbeidstakere skal ha rett til gratis tannpleie og et om at skoletannlegeordningen bør forlenges i stedet for at tannlege skal bli en del av egenandelsordningen.

Representantskapets vurdering:

Representantskapet støtter intensjonen i forslagene som på ulikt vis tar opp tannhelse som en del av egenandelsordningen og at tannhelse skal likestilles med annen offentlige helsetjenester. Representantskapet anser intensjonen i forslaget dekket av forbundsledelsens daglige arbeid og viser til LOs handlingsprogram for 2022-2025 hvor det står at LO vil:

- *At alle helsetjenester, herunder tannhelsetjenester, skal være gratis eller kun med små egenandeler.*

Representantskapet støtter intensjonene i forslaget fra avd. 2 om å fremme "tenner som en del av kroppen" som en av hjertesakene frem mot neste stortingsvalg. Den forrige regjeringen gjorde en del usosiale kutt knyttet til tannhelse, disse må reverseres. God tannhelse er viktig, dårlige tenner kan være både en psykisk og fysisk belastning for den enkelte. Å legge om ordningen rundt tannhelse vil være en stor reform også økonomisk. Det vil kanskje ikke være mulig å få til alt med en gang, men at man gradvis utvider ordningen. Det er viktig at man raskt sikrer at personer med spesielle diagnoser, svak økonomi og dårlig tannhelse blir ivaretatt av ordningen.

I Hurdalplattformen skriver Regjeringen at de ønsker en gradvis utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten med mål om å likestille den med andre helsetjenester og representantskapet anser intensjonen i forslaget ivaretatt av forbundsledelsens daglige arbeid.

Representantskapet støtter ikke intensjonen i forslaget fra avd. 7 om at skoletannlegeordningen bør forlenges i stedet for at tannlege skal bli en del av egenandelsordningen og viser til vurderingen ovenfor om viktigheten av å få tannlege likestilt med andre helsetjenester.

I-4150 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i forslagene som på ulikt vis ønsker tannhelse som en del av egenandelsordningen tiltres og anses dekket av forbundsledelsens daglige arbeid.

Øvrige forslag tiltres ikke.

8.3.3 Integrering

F-4151 Avd. 747 – Unionen Fagforening

Rasisme/integrering

Innbyggere med minoritetsbakgrunn er oftere fattige, har dårligere og trangere boliger og de kan være mer utsatt for å havne i arbeidsledighet og usikre arbeidsforhold. Vi ser derfor viktigheten av en rausere og mer inkluderende kommune. En kommune med søkelys på integrering og med en styrket rett til bolig og arbeid.

Rasisme i arbeidslivet er fortsatt et problem for mange. Kunnskap om faglige rettigheter er også svakere blant innvandrere enn i befolkningen ellers. Rettshjelpstilbudet DiMe (Diskrimineringshjelpen og Meklingsbenken) som er etablert av blant annet Norsk Folkehjelp i Oslo og Bergen, er et viktig tilbud som bør utvides til hele landet. Rettslige lavterskeltilbud til mennesker som er utsatt for diskriminering er et offentlig ansvar, og organisasjonene bør kunne finansiere arbeidet sitt med midler derfra.

Den viktigste nøkkelen til integrering er arbeid, og den viktigste språkopplæringen skjer i arbeid.

Fellesforbundet skal jobbe for:

- Å legge til rette for at innvandrere kommer inn i arbeidslivet og for at arbeidslivet i større grad blir tilrettelagt for språkopplæring
- At rettshjelpstilbudet DiMe (Diskrimineringshjelpen og Meklingsbenken) må få sin finansiering fra det offentlige
- At DiMe gjøres kjent i Fellesforbundets lokale organisasjoner der det finnes

Oppsummering:

Det er kommet inn forslag fra avd. 747.

Forslaget omhandler språkopplæring, at rettshjelp tilbudet DiMe (Diskrimineringshjelpen og Meklingsbenken) må få sin finansiering fra det offentlige og at DiMe må gjøres kjent i Fellesforbundets lokale organisasjoner der det finnes.

Representantskapets vurdering:

Representantskapet støtter intensjonen i forslaget om å legge til rette for at innvandrere kommer inn i arbeidslivet og for at arbeidslivet i større grad blir tilrettelagt for språkopplæring. Arbeid og språkopplæring er viktige virkemidler for å få innvandrere integrert i det norske samfunnet.

Regjeringen har gjort om ordningen med tilskudd til organisasjoner og mange som tidligere fikk øremerkede bevilgninger over statsbudsjettet må nå søke om tilskudd. Representantskapet mener det er mange organisasjoner som gjør et viktig og bra arbeid, men mener det er vanskelig for Fellesforbundet å skulle gå inn og støtte noen spesielt da dette kan få uheldige konsekvenser for andre. Representantskapet ser at den nye ordningen med søkeportalen tilskudd.no gir mindre forutsigbarhet, men ser samtidig at den gir en god oversikt over tildelingsmulighet og mer lik behandling av organisasjoner.

Medlemmer som har behov for rettshjelp i forbindelse med arbeidsforholdet, kan ha krav på dette fra Fellesforbundet. Våre medlemmer har også fått tilbud om/eller fått med en forsikring knyttet til advokathjelp. Når det gjelder forslaget om å gjøre DiMe kjent i Fellesforbundets lokale organisasjoner, mener representantskapet at det vil være naturlig å snakke om dette i samme grad som vi snakker om andre tilbud som ikke er direkte knyttet til vår hjelp til medlemmer.

I-4152 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i den delen av forslaget som omhandler at innvandrere skal komme inn i arbeidslivet og tilrettelegging for språkopplæring tiltres.

Øvrige deler av forslaget tiltres ikke.

8.3.4 Beredskap

F-4153 Avd. 007 – Vestfold Heimevernet

Fellesforbundet må arbeide aktivt for å styrke Heimevernet til at de også har samme utstyr som de operative antiterror-gruppene. Dette er noe Heimevernet selv ønsker seg, men mangler penger fra staten.

Begrunnelse:

Det er i dag slik at Heimevernet rykker ut på større trussel-opdrag som den norske stat skulle komme ut for. Heimevernet er i dag utrustet, med kun vanlig gammeldags grønne uniformer med "stålhjelm". Dette er ikke godt nok i forhold til det trusselbildet som viser seg ute i verden i dag. Det ville vært naturlig at også HV har slikt som skuddsikker vest med dertil hørende utstyr slik antiterror-grupper har i dag.

F-4154 Avd. 074 – Nord-Hålogaland

Den statlige støtten til Redningsselskapet skal økes for å sikre og ivareta god sikkerhet og gode holdninger til sjøs.

Redningsselskapet sjøsatte sine første skøyter i 1893, og har helt siden da reddet 6400 liv.

De driver daglige oppdrag med blant annet slukking av båtbranner, førstehjelp til sjøs, søk og redning, frakt av politi og ambulansepersoneell, og 11 av skøytene er på oljevernberedskap.

I tillegg driver de med opplæring om sikkerhet til sjøs og holdningsarbeid.

I dag har de 53 skøyter, hvor omtrent halvparten er driftet av frivillig personell. Hovedparten av inntektene til Redningsselskapet kommer fra donasjoner og medlemskontingent. I 2020 ble kun 124 millioner kroner, altså 15% av inntektene til Redningsselskapet dekket av staten.

Dette er ikke nok i forhold til hvor utrolig viktig og samfunnsnyttig arbeid Redningsselskapet gjør.

F-4155 Avd. 100 – Marinestasjonens Fagforening

Forsvaret/Nordområdene

Fellesforbundet avd.100,Marinestasjonens Fagforening registrerer at den sikkerhetspolitiske situasjon i Europa etter konflikten i Ukraina og annekteringen av Krim-halvøya har endret seg betydelig. I tillegg er det en pågående diskusjon i NATO om kostnadsfordelingen mellom medlemslandene og andelen av Brutto Nasjonalprodukt (BNP) som bevilges til Forsvaret. Det er besluttet at Forsvaret skal ha ca. 2 % av BNP til disposisjon.

Vi har også registrert at Nordområdene fortsatt er regjeringens og stortingets mest strategiske satsningsområde. Denne satsingen skal legge til rette for langsiktig verdiskapning i hele nordområdet, samtidig som man sikrer nasjonale interesser og utvikling Forsvarets rolle i nord er av vital betydning for vår nasjonale suverenitetshevdelse og overvåkning. Faktisk tilstedeværelse i Nordområdene av Forsvarets operative enheter, inkludert kystvakten, er derfor av vital betydning. Dette innebærer at både sivil og

militær sikkerhet, miljøspørsmål, næringsspørsmål, og kompetansebygging må ses i sammenheng.

Den pågående privatisering av Forsvarets støttefunksjoner har så langt ikke gitt noen dokumentert effekt, spesielt hva gjelder økonomiske innsparinger. Der hvor andre land tar tilbake vedlikehold av forsvarets materiell til egen organisasjon rir Norge på den ideologiske forutsetningen om at vedlikeholdet blir bedre og billigere bare private gjør jobben. Denne forutsetningen har så langt ikke kunnet dokumentere noen gevinster.

Fellesforbundet Marinestasjonens Fagforening mener Forsvaret, ved å privatisere støttevirksomheten, får sterkt redusert kontroll over eget materiell, redusert operativ evne, kompetansen i egen organisasjon svekkes og kostnadene øker. For at Forsvaret skal ha egen kapasitet og kompetanse mener vi at Forsvarets behov for støttetjenester, herunder vedlikehold, i all hovedsak skal ivaretas av Forsvarets eget personell. Det blir billigere, opprettholder kompetanse og kapasitet i egen organisasjon og gir best operativ evne.

Fellesforbundet Marinestasjonens Fagforening mener ut fra et forsvarsmessig, økonomisk og samfunnsmessig perspektiv, ikke er tatt en riktig beslutning vedrørende flytting av MPA flyene P3 Orion og P8 Poseidon fra Andøya til Evenes. Vi forventer derfor at flertallet på Stortinget sikrer opprettholdelse av Andøya Flystasjon. Dette for å sikre det unike kompetansemiljøet for Kystovervåking, Miljøovervåking, Fiskeriovervåking, Søk/Redning og etterretning av Nordområdene, som er bygd opp siden etablering av Andøya Flystasjon i 1957 og som har meget stor betydning for Norge og NATO. Når nå behovet for luftvern ikke lenger er så viktig, mener vi at Andøya må videreføres, det er der Fellesforbundet har medlemmer som må ivaretas.

Den senere tids opplysninger om kapasitetsutfordringene med Forsvarets nye NH 90 helikoptre, og Forsvarssjefens prioritering av helikoptrene til Fregattene fremfor Kystvakten kan etter vårt syn sette nordområdepolitikken i fare. Utfordringene er senest bekreftet i Forsvarssjefens fremleggning av årsrapporten for 2018. Etter vårt syn viser at det i Forsvarets politiske og faglige ledelse ikke har tilstrekkelig vilje til å sikre og overvåke våre havområder, samt stille tilgjengelig helikopterkapasitet til sivil beredskap for skipsfarten og fiskeriene. Det kan få alvorlige konsekvenser for sikkerheten til havs.

Fellesforbundet Marinestasjonens Fagforening forventer at privatiseringen av støttetjenestene i Forsvaret reverseres. Samtlige politiske partier på Stortinget må følge opp egne lovnader fra siste valgkamp om en opptrapping av bevilgningene til 2 % av BNP senest innen 2024. Det er å ta ansvar for nasjonens sikkerhet og utvikling og vise lederskap.

F-4156 Avd. 143 – Helgeland

Den årlige statlige støtten til Redningsselskapet skal økes til minst 250 millioner kroner

Begrunnelse:

Redningsselskapet sjøsatte sine første skøyter i 1893, og har helt siden da reddet 6400 liv. De driver daglige oppdrag med blant annet slukking av båtbranner, førstehjelp til sjøs, søk og redning, frakt av politi og ambulanspersonell, og 11 av skøytene er på oljevernberedskap. I tillegg driver de med opplæring om sikkerhet til sjøs og holdningsarbeid. I dag har de 53 skøyter, hvor omtrent halvparten er driftet av frivillig personell. Hovedparten av inntektene til Redningsselskapet kommer fra donasjoner og medlemskontingenter. I 2020 ble kun 124 millioner kroner, altså 15% av inntektene til Redningsselskapet dekket av staten. Dette er ikke nok i forhold til hvor utrolig viktig og samfunnsnyttig arbeid Redningsselskapet gjør.

F-4157 Avd. 747 – Unionen Fagforening

Deltakelse i hjelpeaksjoner

Frivillige organisasjoner er helt avgjørende aktører i søk- og redningsberedskapen i Norge. Ved lokale leteaksjoner er samfunnet avhengig av at frivillige, lokalkjente mannskaper er beredt til å rykke ut. En slik beredskap er et helt nødvendig supplement til politi og forsvar, både i forhold til responstid og det faktum at samfunnet ikke vil ha mulighet for å ha tilstrekkelig med mannskaper tilgjengelig til enhver tid. I dag er det ikke noen ordning for betaling av mannskapene ved utrykning i arbeidstiden i privat sektor.

Fellesforbundet skal jobbe for:

At det ved deltakelse for mannskaper fra Røde Kors, Norsk Folkehjelp og Norske redningshunder i søk- og redningsaksjoner for Politiet, og når disse blir innkalt i arbeidstiden, at det skal betales som for korte velferdspermisjoner. Det må etableres en refusjonsavtale hvor staten finansierer arbeidsgivers utgifter til lønn ved aksjonene

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 7, 74, 100, 143 og 747.

To av forslagene handler om å styrke offentlige bevilgninger til Redningsselskapet.

Et forslag omhandler om å styrke Heimevernet. Et forslag handler om nordområdene og viktigheten av fortsatt tilstedeværelse, inkludert fortsatt aktivitet med overvåkningsfly på Andøya.

Et forslag handler om at frivillige redningsmannskaper skal få kort velferdspermisjon for deltakelse på redningsaksjoner og at arbeidsgiverne skal få refundert utgifter til lønn fra staten.

Representantskapets vurdering:

Redningsselskapet er en av flere organisasjoner som er viktig for norsk beredskap. Sammen med blant andre Norsk Folkehjelp, Røde Kors og Norske redningshunder utgjør de en viktig del av vårt total beredskap. I vedtaket for statsbudsjett i 2023 fikk Redningsselskapet 131 millioner.

Den regjeringsoppnevnte forsvarskommisjonen kom i mai i år med sin rapport som viste store investeringsbehov for forsvaret, inkludert Heimevernet. Denne skal nå behandles på Stortinget. Representantskapet mener at den nye geopolitiske situasjonen vi nå befinner oss i, der et av våre naboland har gått til krig mot et annet europeisk land, krever økte investeringer i norsk forsvarsevne. Heimevernet utgjør en viktig del.

Frivillige er en helt avgjørende del av totalberedskapen i Norge. Mange legger ned mye av sin fritid for å bidra til trygghet i samfunnet. Noen tar sågar ulønnet permisjon fra jobb for å for eksempel dra på leteaksjoner.

Fellesforbundet har vært sterkt kritisk til flyttingen av overvåkningsflyene fra Andøya som ble vedtatt under den forrige regjeringen. Det er fortsatt vår vurdering at dette var en feil beslutning, både ut fra forsvarsmessige, økonomiske og samfunnsmessige perspektiver. Når beslutningen er tatt, mener representantskapet det er viktig at regjeringen sørger for fortsatt aktivitet på Andøya.

Representantskapet er enig i at forvaret må ha tilstrekkelig helikopterkapasitet for å ivareta sikkerheten, særlig til havs. Forvaret sa opp kontrakten med NH90 helikoptrene i 2022 og at de har gått til innkjøp av seks nye helikoptre i 2023 som forventes å bli levert i 2025.

De deler av forslag fra avd. 100 om privatisering og finansiering av forsvaret blir behandlet i **I-3148** (7.8.2 Forsvar og forsvarsindustri – landsmøtehefte 7).

I-4158 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING: **Intensjonen i forslagene tiltres.**

8.3.5 Andre forslag vedrørende velferdssystemet og samfunnsorganiseringen

F-4159 Avd. 012 – Fellesforbundet
Gratis sanitærprodukter
Fellesforbundet skal jobbe for at sanitærprodukter blir gratis og tilgjengelig for alle.

F-4160 Avd. 012 – Fellesforbundet
Tilrettelegging for rullestolbrukere
Bedre tilrettelegging for rullestolbrukere både i arbeidssammenheng og i privatlivet.

Begrunnelse:

Det bør legges til rette for rullestolbrukere med snøkanter, toalett, av og på buss, over gangfelt og automatiske dører det er lett å komme inn.

F-4161 Avd. 023 – Raufoss Jern og Metall
Mammografi
Mammografi må inn i frikortordninga.

F-4162 Avd. 028 – Steinkjer og Stjørdal Fagforening

Økt grunnstønning til personer med cøliaki, glutenintoleranse og andre diagnostiserte matallergier

Stønningssatsene fra NAV må økes betraktelig for å lempe litt av den økonomiske belastningen som denne gruppen har i dag. En ordning etter svensk modell med subsidierte produkter, kan også være en løsning å se hen til.

Begrunnelse:

Personer som i dag har fått påvist cøliaki, glutenintoleranse og andre matallergier er i dag nødt til å kjøpe spesialprodukter som er vesentlig dyrere enn vanlige matvarer i butikkene. I dag har man en støtteordning via NAV for de som er rammet av disse diagnosene, som dekker noe av prisforskjellen, men med de siste års prisvekst på slike matvarer så rekker ikke dagens stønningssatser langt.

F-4163 Avd. 043 – Øvre Buskerud fagforening

Alle vann- og avløpsanlegg skal eies av det offentlige.

Begrunnelse:

Loven i dag er klar på at alle nye vann- og avløpsanlegg skal eies av det offentlige, men med etterslepet på vedlikehold og den store økningen av kommunale avgifter i det ganske land vil det kunne komme ønske om privatisering og tilføring av frisk markeds kapital for kortsiktig å løse den økonomiske byrden på forbruker og bedrifter.

Vann og avløp er infrastruktur og skal ikke overlates til spekulanter, børs og markedstenkning.

F-4164 Avd. 050 – Vestfold Nord

Alle vann- og avløpsanlegg skal eies av det offentlige.

Begrunnelse:

Loven i dag er klar på at alle nye vann- og avløpsanlegg skal eies av det offentlige, men med etterslepet på vedlikehold og den store økningen av kommunale avgifter i det ganske land vil det kunne komme ønske om privatisering og tilføring av frisk markeds kapital for kortsiktig å løse den økonomiske byrden på forbruker og bedrifter.

Vann og avløp er infrastruktur og skal ikke overlates til spekulanter, børs og markedstenkning.

F-4165 Avd. 074 – Nord-Hålogaland

Pårørendesenteret er en utrolig viktig organisasjon som hjelper mange som er berørt av diverse situasjoner, som rus, selvmord og mishandling i nære relasjoner. Denne organisasjonen ble nylig skrotet fra statsbudsjettet, og kommer dermed til å gå konkurs. Vi må ta et grep for alle, og sørge for pårørendesenteret får statsstøtte igjen!

F-4166 Avd. 143 – Helgeland

Fellesforbundets ungdom ønsker seg et bedre samarbeid mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og bedriftshelsetjeneste når det kommer til behandling av rus utenfor arbeidstiden.

Begrunnelse:

Rus er mer utbredt i dagens samfunn, terskelen for å prøve sterkere rusmidler er mindre, noe som i ytterste grad kan gå ut over hms i arbeidstiden.

Vi organiserer mange bransjer med sterke hms regler, de fleste av disse jobber skift. Sterke rusmidler som for eksempel kokain har blitt et mer utbredt og foretrukket rusmiddel. Unge rapporterer at kollegene dukker opp på jobb fyllesyk og i noen tilfeller kommer de rett fra nachpill. De frykter for hms, men frykten for at kollegaen skal miste jobben og potensielt havne i en verre situasjon om de varsler er større. Vi må jobbe for bedre samarbeid med helsetjeneste/akan og arbeidsgivere for å få bedre varsling, men også vern/hjelp for de som sliter med rus i privat sammenheng.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 12 (2), 23, 28, 43, 50, 74 og 143.

Forslagene omhandler gratis og tilgjengelige sanitærprodukter for alle, bedre tilrettelegging for rullestolbrukere og mammografi må inn på frikortordninga. Det er også forslag om økt grunnstønad til personer med matallergier og igjen å få på plass statsstøtte til pårørendesenteret. Samt forslag om at alle vann- og avløpsanlegg skal eies av det offentlige og et bedre samarbeid mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og bedriftshelsetjeneste når det kommer til behandling av rus utenfor arbeidstiden.

Representantskapets vurdering:

En undersøkelse gjennomført av CARE Norge viser at hele 83 prosent av kvinner i alderen 15–19 år har gjemt sanitærprodukter i ermet eller liknende når de skal på toalettet. I rapporten som Kvinnehelseutvalget kom med i 2023 viser de til at man anslår at kvinner bruker cirka 30 000 kroner på sanitærprodukter i løpet av livet og 25% av dette er moms til staten.

De senere årene har flere av butikkjeden kjørt kampanjer for å sette fokus på dette og enten satt ned prisen tilsvarende momsen eller kjørt andre tilbud på disse produktene.

Flere fylkeskommuner har innført ulike prøveprosjekter med gratis bind og tamponger for elever ved videregående skoler. Som første land i verden innførte Skottland gratis sanitærprodukter til alle i 2021.

Representantskapet støtter delvis intensjonen i forslaget, og mener vi først og fremst må ha fokus på å gjøre dem gratis tilgjengelig for ungdommer, deretter arbeide for å fjerne momsen.

IA-avtalen som vi hadde frem til 2018 hadde et eget punkt om å hindre frafall og øke sysselsetningen blant personer med nedsatt funksjonsevne. Når avtalen ble fornyet tok man dette punktet ut og la det inn i inkluderingsdugnaden som Solbergregjeringen i 2018 hadde lagt inn i regjeringsplattformen sin. Dessverre er det nok i all hovedsak offentlig sektor som har noe forhold til denne dugnaden og fokuset på tilrettelegging og inkludering av personer med funksjonsnedsettelse er blitt mindre de senere årene. Representantskapet mener det er viktig at hele arbeidslivet jobber godt med dette og støtter derfor intensjonen i forslaget.

Når det gjelder forslaget om at mammografi må inn i egenandelsordningen, så er kravene for å få dekket egenandelen at man er henvist fra en lege, tannlege, kiropraktor eller manuellterapeut. De som gjennomfører mammografi etter å ha blitt henvist til dette vil få egenandelen inn i beregningen for frikort. Når det gjelder Mammografiprogrammet vil ikke denne egenandelen bli tatt med i beregningen for frikort. Her får man tilbud om å delta og hensikten er å oppdage brystkreft så tidlig som mulig. Siden man ikke er henvist fra lege eller tilsvarende og det ikke er en direkte medisinsk indikasjon på at man trenger undersøkelsen, er den ikke inne i ordningen. Representantskapet mener det er underlig at en så viktig undersøkelse som mammografi screeningen er og som alle kvinner oppfordres til å delta i, ikke er en del av frikortordningen og støtter forslaget.

For forslaget om å øke grunnstønadene for personer med blant annet cøliaki, henviser representantskapet til det generelle kravet om økte satser i **I-4218** (8.7.1 – Regulering av trygdeytelsene).

Når det gjelder tilskudd til Pårørendesenteret, så har det som mange andre mistet bevilgningen over statsbudsjettet og må nå søke tilskudd via tilskudd.no. Et raskt søk på portalen viser at senteret fikk flere ulike tilskudd i 2022.

Representantskapet støtter intensjonen i forslaget om at alle vann- og avløpsanlegg skal eies av det offentlige.

Representantskapet støtter intensjonen i forslaget om et bedre samarbeid mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og bedriftshelsetjeneste i spørsmål til rus utenfor arbeidstiden. Akan kompetansesenter for rus- og avhengighetsproblematikk ble etablert i 1963 og eies av LO, NHO og staten og bistår bedrifter med råd og fagkunnskap i enkeltsaker og knyttet til forebygging. Akan oppfordrer blant annet bedrifter til å lage egen policy knyttet til bruk av rusmidler og spill. Både tillitsvalgte og ledere kan kontakte akan for råd og veiledning.

I-4167 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i forslaget om bedre tilrettelegging for personer med funksjonsnedsettelse og forslaget om mammografi inn i egenandelsordningen tiltres. Intensjonen i forslaget om at alle vann- og avløpsanlegg skal eies av det offentlige tiltres.

Intensjonen i forslaget om gratis bind og tamponger tiltres.

Intensjonen i forslaget om et bedre samarbeid mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og bedriftshelsetjeneste når det kommer til behandling av rus utenfor arbeidstiden, tiltres og anses dekket av forbundsledelsens daglige arbeid.

Øvrige forslag tiltres ikke.

8.4 Boligpolitikken

F-4168 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Etableringslån

Vi vil ha opprettet en låneinstitusjon etter en lest som Husbanken var på 80-tallet, til unge førstegangsetablerere, for å sikre egen bolig/leilighet.

Begrunnelse:

Vi mener dagens ordninger ikke er holdbare for unge som ønsker å etablere seg i boligmarkedet for første gang. Vi mener at det er viktig at vi Norge holder fast ved det at alle skal ha mulighet til å eie sin egen bolig, men at priser og slik markedet er i dag, blir det nærmest umulig for mange å spare opp nok egenkapital og å få lån i den størrelsen som kreves for å komme inn på markedet i og rundt de større byene i landet.

F-4169 Avd. 003 – Agder Fagforening

Boligpolitikk: Pense boligpolitikken dit hen at førstegangs etablerere har en reel mulighet til å skaffe seg bolig, selv med lavere lønninger.

F-4170 Avd. 004 – Oslo Transportarbeiderforening

Uttalelse om boligpolitikk

Mens lønningene stagnerer, skyter leie og boligprisene fart oppover. Arbeidsfolk med lav eller normal inntekt skyves ut av byens boligmarked. Arbeidsplasser i industri, havner og næringsparker presses ut av byen.

De som drifter byens logistikk, blir usynlige og satt til side for at investorer og boligbyggeselskaper skal fylle lommene sine. Det er arbeidsfolk som drifter og gir liv til byen. Fortsetter denne utviklingen vil byer bli for de gamle og de rike.

Arbeidsfolk skal ha muligheten og retten til å bo, leve og arbeide i byen.

Fellesforbundet avd. 004 Oslo Transportarbeiderforening krever at bolig og deindustrialisering skal settes på dagsorden i Fellesforbundets kommende landsmøteperiode.

Tiltak på dette kan for eksempel være: en Ikke-kommersiell tredje boligsektor, leie til eie ordning, vern av industriparken i byen.

F-4171 Avd. 025 – Fellesforbundet

Arbeide for å få oppjustert inntektstaket for å kvalifisere til bostøtte.

Det trengs en engangs økning på 20% av terskelen.

Det må og lages en ordning med at terskelen/taket blir oppjustert hvert år etter grunnbeløpet i folketrygden.

F-4172 Avd. 025 – Fellesforbundet

Ny boligpolitikk

Fellesforbundet skal jobbe at bolig avvikles som spekulasjonsobjekt og at leiemarkedet reguleres bedre

Mange har ikke råd eller mulighet for å kjøpe sin egen bolig, og må ut på et presset leiemarked for å skaffe seg tak over hodet. Prisspiralen på bolig skyldes i stor grad at boligliberalisering har bygget opp under massiv spekulasjon og nye boligbaroner. Slik kan vi ikke ha det. Boligheier og baroner må gis "aktiv dødshjelp".

Fellesforbundet må kreve at det ikke lønner seg å eie andres bolig. Derfor må ligningsrabatten på sekundærbolig avvikles, og ligningsverdien deretter gjøres progressiv etter modell 300% fra bolig nr 3, 400% fra bolig nr 4 osv. Kommersielle selskap må avskjæres fra å eie boliger, og bør heller få drive med næringseiendom. Boliger skal ikke lovlig kunne eies fra skatteparadis.

Universiteter, høyskoler, sykehus og andre med stort behov for boliger til tilreisende studenter og arbeidende må få ressurser til anskaffe et fullverdig og anstendig botilbud utenfor det private leiemarkedet i tråd med det fulle omfanget. Det vil avlaste det private, kommersielle leiemarkedet i stort monn, og bidra til bedre tilgang for andre.

Det resterende, åpne leiemarkedet må reguleres bedre, det må jobbes for at kommunene har ressurser som kan kontrollere at det som blir utleid er godkjent. Det er i dag mye på utleiemarkedet som ikke holder verken lovlig standard eller mål, hvor mange utleieleiligheter har tilgang til bod. Det finnes i dag mange regler for å drive utleie, men det stopper ikke i praksis utleier fra å ikke oppfylle lovkravene.

Leiemarkedet må reguleres bedre, det må jobbes for at kommunene eller et annet offentlig tilsynsorgan har ressurser som kan kontrollere at det som blir utleid tilfredsstillende en anstendig minstestandard.

F-4173 Avd. 028 – Steinkjer og Stjørdal Fagforening

Bolig og lån

Hvordan er det for unge i dag for å få lån til bolig, hvordan kan man hjelpe.

3 ting å gjøre for å hjelpe barna inn på boligmarkedet

1. Gi gave eller forskudd på arv. Noen foreldre er heldige og kan gi gave eller forskudd på arv, som barna kan bruke til egenkapital.
2. Stille som kausjonister. En annen løsning er å være kausjonister.
3. Kjøpe sammen med barna

Man må ha rike foreldre eller vært heldig å ha opptjente midler for å skaffe seg sin egen bolig for i det hele tatt få lån. Dette må endres! Det må innføres ordninger for dagens unge slik at de lettere kan komme inn i boligmarkedet uten å ha rike foreldre.

F-4174 Avd. 029 – Søre Sunnmøre

Bustadpolitikk.

Fellesforbundet skal arbeide for ein sosial bustadpolitikk i Noreg. Husbanken sine rammer for finansiering av bustader må aukast.

F-4175 Avd. 039 – Industri & Service Telemark

Fritak fra dokumentavgift for første gangs kjøper av bolig

Begrunnelse:

Det blir stadig vanskeligere for unge i etableringsfasen å komme seg inn på boligmarkedet. Å gi fritak ved første gangs kjøp vil kunne bidra til at flere kommer inn på markedet.

F-4176 Avd. 044 – Sandnes & Omegn

Boligpolitikk

Pense boligpolitikken dithen at førstegangsetablerere har en reel mulighet til å skaffe seg bolig, selv med lavere lønninger. Virkemidler kan være økt boligbygging, økt satsing på boligbyggelag og studentsamskipnaden.

F-4177 Avd. 057 – Nord Rogaland

Introduksjon av en ny boligmodell

Norge er overmodnet for en ny bolig- og forretningsmodell. En slik ny modell må i mindre grad være kommersiell og markedsdrevet, men isteden sette fokus på behov, slik at den reduserer økonomiske, sosiale og geografiske forskjeller mellom innbyggere. Det tradisjonelle boligmarkedet har blitt gitt mulighet å regulere seg selv litt for lenge. Skadevirkningene av en ensidig markedsdrevet boligpolitikk gir utslag i en stigende ulikhet, på individnivå og i samfunnet som helhet. Fellesforbundet skal derfor virke for nye modeller i boligmarkedet som premierer bærekraft og samfunnsansvar slik at lønnsomhet ikke blir brukt til utbytte, men til utvikling.

I distriktskommuner er mangel på et differensiert boligutbud blitt en flaskehals for ressursløsning i næringsutviklingen. Fraflytting og en negativ utvikling i den demografiske profilen er resultatet av mangel på en mer innovativ boligmodell, noe som i sin tur leder til utfordringer med næringsattraktivitet. Distriktene er allerede kom godt inn i en akselererende negativ handlingsspiral. Dette vil på sikt være negativt også for byområdene.

I lang tid er boligpolitikken stått på et fundament av Tryggve Bratteli sine ord «det er en menneskerett å eie egen bolig». Dette har ført til god fordeling av verdier i boligmarkedet under lang tid. I dag bor omtrent 80% av nordmenn i egen bolig. Tallet for andelen som i løpet av livet eier egen bolig er så høyt som 98%. Likevel fyller ikke selveierformen behovet til alle, i livets alle faser. Det vises da kun til det kommersielle utleiemarked. Men, ved å legge til rette

for en mer inkluderende boligmodell finner vi sosialt entreprenørskap og ideell organisering i boligsektoren.

FN har vært tydelige i hva slags organisasjonsform som er mest bærekraftig. Kombinert med Brattelis ord (muligens justert bort ordet «egen») finner vi kooperasjonen. Sammen eier vi da boligene som vi bor i.

Forslag til vedtak: Fellesforbundet skal i landsmøteperioden virke for at utleiemarkedet reguleres gjennom driftsfordeler for ikke-kommersielle, kooperative boligselskap. Videre må husbanken videreutvikles som verktøy for de unge som ønsker å kjøpe egen bolig.

F-4178 Avd. 091 – Jæren

Senke egenkapitalgrense for huslån.

Begrunnelse

Mange leier i dag bolig til en høy leie og klarer derfor ikke økonomisk å sette av nok penger til sparing av egenkapital. En kan oppleve å få avslag på lån i banken grunnet ikke nok oppspart egenkapital, selv om månedlige avdrag til banken ville vært lavere enn det en betaler i månedlig husleie.

F-4179 Avd. 091 – Jæren

Boligpolitikk

Kommunene må ha overkapasitet på utleie boliger til kostpris (ikke markedspris)

- Styrke husbanken så alle kan få boliger
- Det er også behov for flere studentboliger
- Det må bygges flere nye boliger
- Styrke og utvikle kommunale «Førstehjems» ordninger med krav til botid.
- Bort med mulighet til å eie så mange boliger en vil uten at skattesatsen økes. Per i dag er dette mulig bare boligen (og ikke bygningen) er under en viss størrelse.

F-4180 Avd. 100 – Marinestasjonens Fagforening

Sosial boligpolitikk.

Fellesforbundet må jobbe for en mer sosial boligpolitikk.

Det å ha et sted å bo er avgjørende for å kunne fungere i samfunnet. Retten til bolig er nedfelt i menneskerettighetene og er en grunnleggende forutsetning for sosial inkludering. Alle i Norge skal ha mulighet for å bo godt og trygt. Boligpolitikken skal ivareta et rettferdig fordelingsperspektiv og bidra til å bekjempe fattigdom. En sosial boligpolitikk skal forebygge at mennesker kommer i sosialt og økonomisk uføre. Kommunene må ha en aktiv sosial boligpolitikk og sørge for tilgang til boliger for de som trenger det. Kommunene må også ha tilstrekkelig tilgang til midlertidig husvære med en forsvarlig standard. Brukergruppen er sammensatt og mange trenger tett oppfølging fra fagpersonell. For å sikre et godt og differensiert boligmarked må kommunene disponere et tilstrekkelig antall utleieboliger, rimelige tomter, boliger for 1. gangs etablerere og det må legges til rette for opprettelse av boligbyggelag. Staten må bidra gjennom bedre kommuneøkonomi og utvikling

av støtteordninger til både leie og kjøp av nøkterne og rimelige boliger. Den sosiale boligpolitikken må gjenreises. Boligpolitikken skal fremme inkludering og selvbestemmelse. En boligpolitikk som skal sikre alle en trygg og god bolig, forutsetter at kommunene også har tilgang til midlertidig husvære med en forsvarlig standard. Boligprisene må holdes på et forsvarlig nivå, slik at folk flest er i stand til å skaffe seg og beholde bolig. Gjennom reguleringer kan det offentlige sikre nødvendig tilgang på boliger og forebygge kraftig prisvekst og prisfall. Boliger må tilrettelegges universelt. Dette innebærer at man ved nybygging, rehabilitering og ombygging vektlegger at boenheter, fellesområder og utearealer skal være brukbare for barn, unge, voksne, eldre og personer med ulike funksjonshemninger. En helhetlig boligpolitikk innebærer også rom for ulike boformer. Avhengig av livssituasjon, ønsker og behov må den enkelte ha mulighet for å velge selvstendig bolig, kollektiv boform eller bolig samlokalisert med andre. Selvbestemmelse for hver enkelt skal være et viktig prinsipp i valg av boform. Studentboligbygging er et godt virkemiddel for å utjevne sosiale forskjeller knyttet til utdanning, og gir økte muligheter for å være heltidsstudent. Mange kommuner har spesielle utfordringer knyttet til opphoping av sosiale problemer i enkelte områder. Offentlige myndigheter må ta tilbake styringen over boligmarkedet ved å ta politisk kontroll over prisutviklingen.”

F-4181 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Boligpolitikk.

Frå: Gruppe 4

Det må bygges flere studentboliger pr. år. Dette vil være et godt tiltak for studentene som er en utsatt gruppe på leiemarkedet. - Statlig tilskudd til bygging av rimelige utleieboliger i kommunene.

F-4182 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Boligpolitikk.

Bostøtte ordningen må bedres. Slik ordningen er i dag blir mange stående utenfor.

Mange som er uføre, men jobber det de kan/får tilbud om for eksempel i vekst bedrifter vil ikke ha rett på bostøtte.

I dag står flere unge, lærlinger, uføre og andre grupper uten mulighet til å komme inn på boligmarkedet.

Forbedre lånevilkårene og sette ned egenandel %.

Dagens ordninger er ikke gode nok.

Ordningen variere fra kommune til kommune og slik vi ser det i dag bør det være en felles standard som er statlig og ikke kommunal.

F-4183 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

Boligpolitikk.

Fellesforbundet må jobbe for standardisering hvordan bu forhold skal være, sånn at folk ikke må bu i mugg/råte, eller andre dårlige forhold. Leiligheter må godkjennes av evt. Kommunen.

F-4184 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Fellesforbundet skal jobbe for at Staten skal regulere utleiemarkedet som før 1980.

F-4185 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Styrke Husbanken så mange flere kan få kjøpe egen bolig. En må også ta i bruk Husbanken med startlån for å forbedre situasjonen for førstegangsetablerere.

F-4186 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Styrke den kommunale «Førstehjems»-ordningen med krav til botid.

F-4187 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Senke egenkapitalgrense og innføre skjønn for huslån. Mange leier i dag bolig og klarer derfor ikke økonomisk å sette av nok penger til sparing av egenkapital. En kan oppleve å få avslag på lån i banken grunnet ikke nok oppspart egenkapital, selv om månedlige avdrag til banken ville vært lavere enn det en betaler i månedlig husleie.

F-4188 Avd. 600 – Bygningsarbeidernes fagforening

For en ny boligpolitikk
Norsk boligpolitikk har forandret seg drastisk i etterkrigstida. Det var tverrpolitisk enighet i 1945 om at statens engasjement i boligsektoren skulle "skaffe gode og tilstrekkelig rommelige boliger for alle" og at husholdningenes boutgifter ikke skulle overstige 20 prosent av en industriarbeiderlønn. Slike ambisjoner skulle oppnås gjennom et aktivt samarbeid mellom staten, kommunene og boligkooperasjonen og innebar subsidiert finansiering, aktiv tomtepolitikk og prisregulering. Boligspørsmål sto langt framme i den offentlige debatten. På 80-tallet ble boligmarkedet totalt deregulert og det offentlige engasjementet ble nedbygd. Det ble nærmest allment akseptert at de fleste ville kunne tilfredsstille sitt boligbehov gjennom markedet. Kun såkalte svake grupper skulle tilgodeses og boligspørsmålet ble en del av sosialpolitikken.

Fellesforbundet avd 600 Bygningsarbeidernes fagforening vil at Fellesforbundet skal være en klar stemme i en ny boligdebatt. Fellesforbundets medlemmer tar selvsagt også del i boligmarkedet som alle andre, enten som boligsøkende eller som beboere. Inngangsbilletten til boligmarkedet er nå så høy at det nærmest er umulig å komme inn uten hjelp. Dette rammer mange av våre medlemmer, enten ved at de er boligsøkere selv eller ved at de har sønner eller døtre som er det. Boutgiftene for de som er inne på markedet er også blitt så store at de spiser opp alle eventuelle lønnsøkninger.

Bygningsarbeiderne utgjør en stor del av Fellesforbundets medlemsmasse, og vi mener at det absolutt er vårt anliggende å ta del i å utvikle en ny boligpolitikk. For det første er det vi som produserer boligene, og vi har interesse av en jevn og stabil sysselsetting i bransjen. Våre medlemmer har måttet ta byrdene av stadig tilbakevendende kriser i en svært konjunkturutsatt bransje. Byggebransjen sysselsetter mange titusentalls personer, og enhver nedgang i boligsektoren får dramatiske følger.

En så markedsstyrt boligsektor som i Norge fører dessuten til fattigdom og sosial nød gjennom at stadig flere holdes utenfor boligmarkedet. Også for de som er inn på markedet fører et rått marked til større sosiale ulikheter. Fra å

være et av de viktigste og mest effektive redskapene for omfordeling har boligpolitikken blitt en ulikhetsskaper. I Oslo er boligprisene så høye at det knapt er mulig for en normalinntektsfamilie å bosette seg innenfor byens grenser. Dette er også med på å forsterke klasseskillene, for ikke å snakke om at det legger et unødig press på persontrafikken.

Som en konsekvens av den høye inngangsbilletten har det vokst fram et stort leiemarked. I Oslo bor over 30% av innbyggerne i utleieboliger. Dette markedet er preget av å være ute av kontroll. Ikke bare stiger utleieprisene enda mer enn boligprisene ellers, utleiemarkedet kjennetegnes ofte av dårlig standard, svakt oppsigelsesvern og ikke-eksisterende leieprisvern. Stortinget har vedtatt å revidere husleieloven innen 2025. Denne loven må beskytte leieboere i en langt større grad enn dagens lov.

Fellesforbundet må kjempe for at:

- Det må stimuleres til en høy og stabil bygging av boliger til en fornuftig pris.
- Det må satses på en "tredje" boligsektor, hvor omsetning av leilighetene holdes utenfor det vanlige boligmarkedet, med unntak av kompensasjon for inflasjonen.
- Husleieloven må revideres slik at den setter leiers behov foran utleiers.
- Husbanken må igjen bli det viktigste redskapet for finansiering av boliger, både gjennom rimelige låneordninger og gjennom tilskudd. Tilskuddene til Husbanken må økes og den boligsosiale profilen må forsterkes, ikke vannes ut slik vekslende regjeringer har gjort de siste tiårene.
- Det må legges til rette for en storstilt satsing på rehabilitering av den eksisterende boligmassen, særlig med henblikk på energisparing og tilgjengelighet.
- Kommunene må få økonomi til å kunne føre en aktiv boligpolitikk via tilskudd, støtteordninger og tomtepolitikk. Og det må på plass en lovendring som gjør det mulig for kommunene å regulere husleieprisene.
- "Gjengs leie-prinsippet" skrotes for kommunale boliger.
- Boutgifter for leietakere skal gi skattefradrag, tilsvarende rentefradrag på boliglån.
- Øke antall studentboliger.
- Samarbeid mellom stat og kommunene for en storstilt satsning på ikke-kommersielle boliger til både eie og leie.
- Tak på 2% årlig husleie økning.
- Gi kommunene myndigheter til å ta flere sosiale hensyn i reguleringssaker etter plan- og bygningsloven.
- Alle fremtidige boligprosjekter skal avsette et visst antall boliger som kommunen skal eie og forvaltes uten profitt.

F-4189 Avd. 647 – Glåmdal Fagforening

Boligpolitikk:

Husbanken må «fornyes»

Enovatilskudd bør legges til Husbanken, slik at det kan legges inn i lånepakke der ved både nybygg og restaurering. Det betyr at enovatilskuddet blir trukket fra på lånet når prosjektet er ferdig.

F-4190 Avd. 650 – Fellesforbundet

Politisk styring av boligmarkedet:

I dag er det lov og spekulerer i eiendom som investeringsobjekter. Dette er med å presse ut førstegangskjøpere av markedet. Det fører også til færre investorer på andre områder og i andre sektorer til eksempel, industri, energi og handel. Vi ønsker større politisk styring i boligmarkedet. Det er vanskelig å få finansiering fra banken til utbygging på bygda enn det er i sentrale strøk. Kostnaden for utbygging på bygda er lik som i byen, men verdien vil være betydelig lavere ved ferdigstilling. Et virkemiddel er styrking av husbanken.

F-4191 Avd. 730 – Fellesforbundet

Boligpolitikk

Pense boligpolitikken dithen at førstegangs etablerere har en reel mulighet til å skaffe seg bolig, selv med lavere lønninger.

F-4192 Avd. 850 – Oslo Grafiske Fagforening

Bolig til leie må være like trygt som å eie

Mange som arbeider i storbyene har ikke råd til å bo der. Vi er ikke tjent med at arbeidsfolk må bo langt unna arbeidsplassene sine, med lang og dyr reisevei. I storbyene er boligkrisen større enn mange andre steder i landet og den må møtes med kraftfulle virkemidler som minsker klasseforskjeller.

Å leie bolig må være en like trygg måte å bo på som å kjøpe og eie en bolig. Her kan vi la oss inspirere av andre byer i Europa. Flere leieboliger som yrkesaktive folk har råd til, må være en prioritert oppgave. Det er nødvendig med endringer i husleieloven som styrker leietakernes rettigheter.

Fellesforbundet må jobbe for at arbeidsfolk skal ha råd til å bo der de jobber, og prioritere:

- a) En satsning på ikke-kommersielle utleieboliger i tredje boligsektor
- b) Styrking og videreutvikling av ordningen med startlån
- c) Jobbe opp mot staten for endringer i husleieloven som styrker leietakernes rettigheter

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 2, 3, 4, 25 (2), 28, 29, 39, 44, 57, 91 (2), 100, 118 (3), 176 (4), 600, 647, 650, 730 og 850.

Forslagene er basert på at boligprisene er svært høye og at det er vanskelig å få kjøpt bolig og å betjene boliggjeld for folk med vanlige lønninger.

De fleste forslagene går på en mer sosial boligpolitikk og å gjøre det lettere for førstegangsetablerere å få kjøpt sin første bolig. Det tas også til orde for å styrke leietakernes rettigheter når husleieloven skal revideres.

Representantskapets vurdering:

Fellesforbundets boligpolitikk er forankret i prinsippprogrammet, der det står i kapittel 3.10 (avsnitt 99 og 100):

«3.10 Alles mulighet til bolig

En god og høvelig bolig er et grunnleggende vel-ferdsgode. Retten til en god og høvelig bolig må ses på samme måte som retten til arbeid og utdanning. Det må derfor være en samfunnsoppgave å sørge for nok og rimelige boliger. Den sosiale boligpolitikken i Norge har derfor ikke bare vært et virkemiddel, men også en idé om hvordan samfunnet mener folk skal kunne bo i Norge. Boligstandarden i Norge er derfor gjennomgående høy og de aller fleste eier sin egen bolig, enten selv eller gjennom kollektivt eie. De alminnelige bokostnadene i samfunnet må ikke overstige det en person med normal inntekt kan klare. I tillegg må myndighetene gjennom finansierungsordninger sikre at mennesker med lave inntekter også har muligheter for å klare sine boutgifter.

I arbeidet med boligpolitikken legger Fellesforbundet følgende prinsipper og retningslinjer til grunn:

- *At alle mennesker skal ha rett til en god og høvelig bolig.*
- *At bokostnadene skal gjøre det mulig å etablere seg med normal lønn.»*

Videre vedtok LO-kongressen i juni 2022 en uttalelse om ulikhet, med blant annet denne teksten:

«Boligpolitikk har vært sentralt for fagbevegelsen lenge. En bolig er mer enn bare et tak over hodet og fire vegger. Det er et hjem med et nabolag, en skole og helsetjenester i nærheten. Boligsektoren har over tid gått fra å være regulert og utjevne til å bli markedsliberalisert og ulikhetsskapende. Boligformue er det formuesobjektet som bidrar mest til den samlede formuesulikheten. Ulikhetene øker mellom de som eier, og de som leier, og mellom boligeiere. Regjeringen må foreta en grundig gjennomgang av de gunstige skatteordningene for å investere i bolig. LO vil styrke den sosiale boligpolitikken gjennom satsing på studentboliger og andre ikke-kommersielle boligtilbud, styrking av leietakeres rettigheter og en mer distriktsvennlig boligpolitikk. Staten, gjennom Husbanken og kommunene, må sørge for utvikling av bærekraftige boliger, boområder og bomiljøer.»

I LOs handlingsprogram for 2022-2025 står følgende om bolig i pkt 6.4:

«Norge trenger en boligpolitikk som reduserer, og ikke øker, de sosiale og geografiske forskjellene. Boligpolitikk ble tidligere brukt til å utjevne forskjeller i Norge, men er nå en sterk faktor for en ny og høy formuesulikhet. Denne vil også gå i arv: I dag er 70 prosent av privat formue i Norge bolig. Høye boligpriser i byene gjør at stadig flere unge og tilflyttere ikke har råd til å kjøpe bolig. I store deler av distriktene er derimot boligprisene så lave at boligbyggingen har stoppet opp. Dette har skapt boligmangel, svekket mobilitet i arbeidsmarkedet og en sterk formuesulikhet mellom by og bygd.

Boligpolitikken må bli en del av fordelings- og velferdspolitikken. Alle har rett til et sted å bo, og situasjonen på boligmarkedet for ungdom og andre i etableringsfasen krever gjeninnføring av en sosial boligpolitikk. Både stat og

kommune må ta større ansvar for de unge som sliter med å komme inn på boligmarkedet. Leie-til-eie-ordninger må tas aktivt i bruk. Husbanken må bidra med en rimelig og stabil finansiering. Det må bygges flere studentboliger i regi av samskipnadene. Boliger må gjøres mindre attraktive som spekulasjonsobjekter.

LO vil

- *arbeide for rettferdig skatt på høye formuer og boligverdier som bidrar til et mer balansert boligmarked*
- *styrke økonomiske og juridiske rammebetingelser for å bygge og drifte ikke-kommersielle utleieboliger, inkludert studentboliger*
- *sikre Husbanken som viktig aktør i det boligpolitiske og boligsosiale arbeidet samt stimulere boligbyggelag og andre utbyggere til å tilby etableringsløsninger for ungdom»*

Forbundets sentrale ungdomskonferanse vedtok i sitt rådgivende dokument fire avsnitt om boligpolitikk. Der tas det til orde for å gjenreise og styrke BSU-ordningen, redusere egenkapitalkravet og å stramme inn ansiennitetsreglene i forskjøpsretten. Det bes om bedre informasjon til unge boligkjøpere. Det rådgivende dokumentet har også krav om etablering av en «tredje boligsektor» med regulerte leier, og dessuten flere «leie-til-eie»-prosjekter. I likhet med flere av forslagene argumenteres det også for å styrke Husbankens startlånsordning og å gjøre det mindre lønnsomt å eie flere boliger.

Flere avdelinger foreslår skatte- og kredittmessige grep og å øke rammene for bostøtten og for Husbanken, Det foreslås dessuten å etablere en egen låneinstitusjon for ungdom.

Flere avdelinger tar til orde for å begrense muligheten til husleieøkning. Avd. 176 vil at utleiemarkedet skal reguleres som før 1980. Det ønskes også sterkere kontroll med utleiere/utleieleiligheter.

Andre tiltak som foreslås for å få økt boligbygging er flere studentboliger, flere kommunale utleieboliger, «leie til eie»-ordninger, flere kommunale tomter og etablering av en ikke-kommersiell «tredje boligsektor». Det foreslås også en storstilt enøk-rehabilitering av eksisterende boligmasse og at Enovatilskudd kan gis via husbanken.

Det er 2,7 mill. boliger i Norge og nær 80 % eier i dag sin egen bolig. Forbundet ønsker en mer aktiv boligpolitikk med mål om å bidra til å utjevne forskjeller og å sikre alles velferd med en høvelig bolig, og har blant annet pekt på behovet for økt boligbygging i pressområdene. Målet de nærmeste årene må være i snitt pr. år å bygge minst 40 000 nye boliger og minst 5 000 nye ikke-kommersielle utleieboliger.

En økt boligbygging vil skape bedre balanse i markedet og motvirke priskaruseller. Tiltak som søker å begrense omsetningsfrihet og støtte enkelte kjøpergrupper kan fort virke mot sin hensikt.

En jevn og tilstrekkelig boligbygging forutsetter også at kommunene regulerer og behandler byggesøknader fortløpende og effektivt og at det legges til rette for utbygging av infrastruktur. Det bør utredes måter det offentlige kan være en garantist for at boligforsyningen blir jevnere og at aktiviteten kan holdes oppe også i nedgangstider.

Representantskapet er enige i behovet for å satse på både «leie-til-eie»-løsninger og på utleieboliger. Slike satsinger bør være av ikke-kommersiell art. Kommunen kan spille en rolle her, men det kan også samskipnader, boligkooperasjoner og andre ideelle organisasjoner.

Rentesubsidiering og støtte til kjøp av egen bolig fungerte godt i et boligmarked hvor prisen og omsetning på boliger var strengt regulert. I et fritt boligmarked vil enhver generell finansieringslettelse føre til sterkere prispress på boligene, og slike støtteordninger vil dermed i stor grad komme boligeierne og selgerne til gode i form av høyere priser. En raus BSU-ordning og skattefradrag er eksempel på slike ordninger som isolert sett kan være gunstig for den enkelte, men som samlet kan bidra til prispress og dessuten kan forsterke sosiale forskjeller. Tilsvarende effekt vil det ha å gi skatte- og avgiftsfordeler for førstegangsetablerere og å senke egenkapitalkravet.

Samtidig som det er nødvendig med kredittbegrensinger/egenkapitalkrav og reguleringer for å hindre overetablering og at folk ikke kommer i gjeldsfelle, rammer det mange unge i etableringsfasen og er med på å forsterke det klassesdelte boligmarkedet. For å løse dette må det settes inn målrettede tiltak for å sikre at mange av de som ikke har tilstrekkelig egenkapital kan etablere seg. «Leie-til-eie»-modellen er et godt virkemiddel for å oppnå dette, som ikke bidrar til prispress. Ordningen med Startlån for ungdom bør kunne benyttes slik at deler av startlånet kan inngå som en del av egenkapitalkravet som stilles til låntaker. Det vil gjøre det enklere for ungdom med lav egenkapital å kunne få lånefinansiering.

Representantskapet er derfor tilbakeholdne overfor forslagene om endringer i skatte- og avgiftspolitikken som fritak fra dokumentavgift for førstegangs-kjøpere, skattefradrag for husleieutgifter, reduksjon av utånsforskriftens krav om egenandel og å utvide BSU-ordningen.

Som følge av økte strømuttergifter og behov for å spare strøm er det sannsynlig at det de nærmeste årene vil komme mye mer enøk-tiltak og enøk-tilskudd rettet mot privatpersoner. Det er viktig at dette innrettes slik at tilskuddene og strømsparingen blir tilgjengelige for lav- og mellominntektsgrupper. Det bør vurderes om Husbanken kan bidra til dette.

Forslag om skatter og avgifter knyttet til sekundærboliger behandles i landsmøtehefte 7 - kapittel 7.9 om skatte- og avgiftspolitikken.

I-4193 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Forslagene om egen låneinstitusjon for unge, senket egenkapitalkrav, skattefradrag for leieutgifter, fritak for dokumentavgift, forbud mot at kommersielle selskap skal eie utleieboliger og gjeninnføring av prisregulering på utleie og salg, tiltres ikke.

Intensjonen i øvrige forslag tiltres og anses dekket i Prinsippprogrammet kap. 3.10 (avsnitt 99 og 100) og i LOs handlingsprogram pkt. 6.4.

8.5 Rasisme og høyreekstremisme

F-4194 Avd. 143 – Helgeland

Fellesforbundet bør jobbe for et mindre polarisert samfunn.

Begrunnelse:

Norge opplever et mere polariserende samfunn i dag, dette er også noe som skjer på verdensbasis i dag og er en trussel for dagens demokrati. Bare ta kongress-stormingen som USA opplevde 6 januar 2021 som eksempel. Vi ser en mye større trend av ytterliggående populistiske meninger som bidrar til et mer polariserende samfunn. Fellesforbundet må belyse disse ytterliggående meningene. Vi skal være forbilder som tørre å konfrontere disse meningene, standpunktene og måtene personene ytrer seg i dag.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 143.

Forslaget handler om å jobbe for et mindre polarisert samfunn.

Representantskapets vurdering:

Forslaget handler om å jobbe for et mindre polarisert samfunn for å møte ytterliggående populistiske meninger og styrke demokratiet.

Landsmøtet i 2019 vedtok at forbundet skulle lage en plan mot høyreekstremisme. Forbundsstyret vedtok en handlingsplan mot høyreekstremisme og rasisme og det er inngått et samarbeid med Utøya som sammen med Norsk Folkehjelp arrangerer kurs for medlemmer i forbundet om høyreekstremisme og rasisme. Representantskapet mener det er viktig å fortsette dette arbeidet.

I-4195 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i forslaget tiltres.

8.6 Fagligpolitisk arbeid og samarbeid

F-4196 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Omlagging av bevilgninger av valgkampstøtte til politiske partier

Fellesforbundet må legge om hvordan vi bevilger økonomisk støtte til politiske partier, og heller bevilge mer penger inn lokalt til lokalorganisasjoner og avdelinger i Fellesforbundet som driver aktiv valgkamp.

Begrunnelse:

Fellesforbundet bør vedta som hovedprinsipp å ikke bevilge penger til politiske partier, men i stedet drive aktiv og synlig valgkamp for de partiene som støtter våre verdier og vår politikk på områder som arbeidsliv, fordeling, velferd, næring og energi.

Den økonomiske støtten bør da heller gå til lokalorganisasjonene og de lokale avdelingene, for å drive aktiv valgkamp. En slik innretning vil gjøre at det blir et tettere og bedre fagligpolitisk samarbeid lokalt og regionalt med de politiske partiene som støtter våre kjerneverdier, og partiene vil i større grad må inngå forpliktende samarbeid lokalt og regionalt for å få bistand i kommende valgkamper.

Ved å gi nasjonal støtte til de rødgrønne partiene, vil vi enkelte steder også støtte opp om at det i noen kommuner er rødgrønne partier som støtter opp om borgerlig politikk. Dette er spesielt aktuelt rundt partiet Senterpartiet. I en del kommuner er dette partiet mørkeblått, og det blir veldig feil å indirekte ha støttet opp om slik politikk, gjennom nasjonal pengestøtte i fra Fellesforbundet.

F-4197 Avd. 023 – Raufoss Jern og Metall

Det fagligpolitiske arbeidet

Det fagligpolitiske samarbeidet må i større grad foregå på sak der partiene støtter fagbevegelsens politikk. Eventuell valgkampstøtte fra fagbevegelsen bør utvides til å gjelde alle de tre stortingspartiene som historisk har sitt utspring fra arbeiderbevegelsen: Arbeiderpartiet, SV og Rødt. Fordeling gjøres basert på relativ oppslutning i sist stortingsvalg.

Begrunnelse

Det formaliserte fagligpolitiske samarbeidet har historisk tjent fagbevegelsen godt, gjennom over hundre års praksis. Arbeiderpartiet framstår ikke lenger eksklusivt som fagbevegelsens politiske interessebærer. Oppslutningen i og utenfor fagbevegelsen er heller ikke som den en gang var. For mange av våre medlemmer virker dette formaliserte samarbeidet med ett enkeltparti fastgrodd og fremmedgjørende, spesielt når det går på tvers av fagbevegelsens krav. Dette må også gjelde forbundets synspunkt i LO. Ingen skal kunne stille spørsmål ved at forbundets lojalitet ligger til medlemmenes interesser, og ikke partimessige hensyn. Samtidig vil vi alltid være en politisk progressiv fagbevegelse, i tråd med vår formålsparagraf. Dette er en demokratisering av vår bevegelse.

F-4198 Avd. 025 – Fellesforbundet
Bevilgning av valgkampstøtte til politiske partier

Fellesforbundet bør vedta som hovedprinsipp å ikke bevilge penger til politiske partier, men i stedet drive aktiv og synlig valgkamp for de partiene som støtter våre verdier og vår politikk på områder som arbeidsliv, fordeling, velferd, næring og energi.

Unntaket fra prinsippet om “finansiell skillevegg” er at LO bør stille opp for rødgrønn side i samme grad som samfunnets særinteresser (milliardærer, skatteflyktninger, bedriftseiere, pengeflyttere og andre privatpersoner) bevilger til høyrepartiene.

Støtte fra forbundet til de rødgrønne partiene fordeles da på hhv Ap, Sp, SV og Rødt relativt etter oppslutningen ved forrige valg.

F-4199 Avd. 027 – Innlandet Transportarbeiderforening
Bevilgning av valgkampstøtte til politiske partier

Fellesforbundet bør vedta som hovedprinsipp å ikke bevilge penger til politiske partier, men i stedet drive aktiv og synlig valgkamp for de partiene som støtter våre verdier og vår politikk på områder som arbeidsliv, fordeling, velferd, næring og energi.

Unntaket fra prinsippet om “finansiell skillevegg” er at fagbevegelsen bør stille opp for rødgrønn side i samme grad som samfunnets særinteresser (milliardærer, skatteflyktninger, bedriftseiere, pengeflyttere og andre privatpersoner) bevilger til høyrepartiene.

Fellesforbundet kan matche dette opp til et tak på 2 millioner kroner i direkte støtte per valgår. Støtte fra forbundet til de rødgrønne partiene fordeles da på hhv Ap, Sp, SV og Rødt relativt etter oppslutningen ved forrige valg.

F-4200 Avd. 054 – Gjøvik Jern og Metall
Bevilgning av valgkampstøtte til politiske partier

Fellesforbundet bør vedta som hovedprinsipp å ikke bevilge penger til politiske partier, men i stedet drive aktiv og synlig valgkamp for de partiene som støtter våre verdier og vår politikk på områder som arbeidsliv, fordeling, velferd, næring og energi.

Unntaket fra prinsippet om “finansiell skillevegg” er at fagbevegelsen bør stille opp for venstre-siden i samme grad som samfunnets særinteresser (milliardærer, skatteflyktninger, bedriftseiere, pengeflyttere og andre privatpersoner) bevilger til høyrepartiene.

F-4201 Avd. 057 – Nord Rogaland
Faglig politisk

Partistøtten må brukes mer øremerket. I dag ser vi utviklinger i partiene som vi støtter som er meget uheldige. Rådgiver apparatet øker, og demokratiet i partiene er under press. Det er ikke ønskelig at partistøtten som Fellesforbundet gir må ikke brukes til å lønne rådgivere.

En alternativ måte å gi parti støtte på er å få på plass en ordning med faglig politiske koordinatører i ADK'ene, som skal jobbe for å skole og motivere Fellesforbundets medlemmer til å ta på seg politiske verv samt skape felles arenaer for faglig politisk samarbeid i hvert ADK. Unite The Union i England har hatt en lignende ordning som har gitt veldig gode resultater. For å utvikle vårt faglig politiske arbeid bør Fellesforbundet sende en delegasjon til Unite the Union for å lære av deres modell for faglig politisk arbeid.

Det er viktig for å styrke det faglig politiske arbeidet å få inn politisk grunnskoloring i kursingen til Fellesforbundet. Både for tillitsvalgte og politikere. Det er også viktig at faglig politisk samarbeid har flere treffpunkt nedover i organisasjonen, det er derfor viktig at det i Landsmøteperioden jobbes for å legge til rette for flere samarbeidsarenaer mellom tillitsvalgte og politikere.

F-4202 Avd. 091 – Jæren

Hvert medlem skal kunne velge at deres «andel» av politisk støtte heller skal gå til f.eks. avdelingen. Noe likende ordning som finnes i Danmark.

F-4203 Avd. 108 – Innherred Fagforening
Bevilging til partiene AP, Sv og Rødt

Det er viktig for fagbevegelsen at vi får gjennomslag for våre saker både gjennom tarifforhandlinger, og gjennom politiske vedtak og lovendringer. Oppbyggingen av velferdsstaten med faglige rettigheter har skjedd gjennom en politisk fagbevegelse som har hatt gjennomslag. Det er viktig at fagbevegelsen stiller politiske krav basert på et aktivt medlemsdemokrati, der lojaliteten til medlemmenes interesser går foran partibindinger. Fellesforbundet bør samarbeide med de partiene som støtter våre krav og deler våre målsetting, definert i Fellesforbundets formålsparagraf;

“Forbundet skal gjennom et nasjonalt og internasjonalt faglig og politisk engasjement, basert på ideen om den demokratiske sosialismen, sørge for økonomisk og sosial utjevning, gode og velfungerende velferdsordninger og levekår til beste for arbeidstakere uavhengig av kjønn, seksuell legning, etnisitet, livssyn, bosted og kulturell bakgrunn.”

Fellesforbundet bør for kommende periode bevilge økonomisk støtte til partiene Ap, Sv og Rødt. Fordelingen av partistøtte bør bevilges prosentvis av en felles pott, fordelt etter den relative oppslutningen mellom de tre partiene ved forrige stortingsvalg.

F-4204 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Faglig politisk samarbeid

Medlemmene bør få mulighetene å bestemme hva kontingenten bør gå til. Delen som i dag går til politisk støtte bør hvert enkelt medlem kunne velge om deres del skal gå til politisk arbeid eller avdelingen de tilhører. Danmark har en slik ordning.

På grunn av et større spenn i politiske syn innen fellesforbundets medlemmer, må det en endring til i vår støtte til politiske partier.

F-4205 Avd. 600 – Bygningsarbeidernes fagforening

Bevilgning til partiene Ap, Sv og Rødt

Det er viktig for fagbevegelsen at vi får gjennomslag for våre saker både gjennom tarifforhandlinger, og gjennom politiske vedtak og lovendringer. Oppbyggingen av velferdsstaten med faglige rettigheter har skjedd gjennom en politisk fagbevegelse som har hatt gjennomslag. Det er viktig at fagbevegelsen stiller politiske krav basert på et aktivt medlemsdemokrati, der lojaliteten til medlemmenes interesser går foran partibindinger. Fellesforbundet bør samarbeide med de partiene som støtter våre krav og deler vår målsetting, definert i Fellesforbundets formålsparagraf;

“Forbundet skal gjennom et nasjonalt og internasjonalt faglig og politisk engasjement, basert på ideen om den demokratiske sosialismen, sørge for økonomisk og sosial utjevning, gode og velfungerende velferdsordninger og levekår til beste for arbeidstakere uavhengig av kjønn, seksuell legning, etnisitet, livssyn, bosted og kulturell bakgrunn.”

Fellesforbundet bør for kommende periode bevilge økonomisk støtte til partiene Ap, Sv og Rødt. Fordelingen av partistøtte bør bevilges prosentvis av en felles pott, fordelt etter den relative oppslutningen mellom de tre partiene ved forrige stortingsvalg.

F-4206 Avd. 747 – Unionen Fagforening

Bevilgninger:

Til partiene Ap, Sv og Rødt

Det er viktig for fagbevegelsen at vi får gjennomslag for våre saker både gjennom tarifforhandlinger, og gjennom politiske vedtak og lovendringer. Oppbyggingen av velferdsstaten med faglige rettigheter har skjedd gjennom en politisk fagbevegelse som har hatt gjennomslag. Det er viktig at fagbevegelsen stiller politiske krav basert på et aktivt medlemsdemokrati, der lojaliteten til medlemmenes interesser går foran partibindinger. Fellesforbundet bør samarbeide med de partiene som støtter våre krav og deler våre målsettinger, definert i Fellesforbundets formålsparagraf.

Fellesforbundet skal:

- For kommende periode bevilge økonomisk støtte til partiene Ap, Sv og Rødt. Fordelingen av partistøtte skal bevilges prosentvis av en felles pott, fordelt etter den relative oppslutningen mellom de tre partiene ved forrige stortingsvalg

F-4207 Avd. 768 – Trondheim Bygning

Bevilgning til partiene Ap, Sv og Rødt

Det er viktig for fagbevegelsen at vi får gjennomslag for våre saker både gjennom tarifforhandlinger, og gjennom politiske vedtak og lovendringer. Oppbyggingen av velferdsstaten med faglige rettigheter har skjedd gjennom en politisk fagbevegelse som har hatt gjennomslag. Det er viktig at fagbevegelsen stiller politiske krav basert på et aktivt medlemsdemokrati, der lojaliteten til medlemmenes interesser går foran partibindinger. Fellesforbundet bør samarbeide med de partiene som støtter våre krav og deler våre målsetting, definert i Fellesforbundets formålsparagraf;

“Forbundet skal gjennom et nasjonalt og internasjonalt faglig og politisk engasjement, basert på ideen om den demokratiske sosialismen, sørge for økonomisk og sosial utjevning, gode og velfungerende velferdsordninger og levekår til beste for arbeidstakere uavhengig av kjønn, seksuell legning, etnisitet, livssyn, bosted og kulturell bakgrunn.”

Fellesforbundet bør for kommende periode bevilge økonomisk støtte til partiene Ap, Sv og Rødt. Fordelingen av partistøtte bør bevilges prosentvis av en felles pott, fordelt etter den relative oppslutningen mellom de tre partiene ved forrige stortingsvalg.

F-4208 Avd. 850 – Oslo Grafiske Fagforening

Faglig politisk samarbeid må inkludere SV og Rødt.

Det er viktig for fagbevegelsen at vi får gjennomslag for våre saker både gjennom tarifforhandlinger, og gjennom politiske vedtak og lovendringer. Oppbyggingen av velferdsstaten med faglige rettigheter har skjedd gjennom en politisk fagbevegelse som har hatt gjennomslag. Det er viktig at fagbevegelsen stiller politiske krav basert på et aktivt medlemsdemokrati, der lojaliteten til medlemmenes interesser går foran partibindinger. Fellesforbundet bør samarbeide med de partiene som støtter våre krav og deler våre målsetting, definert i Fellesforbundets formålsparagraf;

“Forbundet skal gjennom et nasjonalt og internasjonalt faglig og politisk engasjement, basert på ideen om den demokratiske sosialismen, sørge for økonomisk og sosial utjevning, gode og velfungerende velferdsordninger og levekår til beste for arbeidstakere uavhengig av kjønn, seksuell legning, etnisitet, livssyn, bosted og kulturell bakgrunn.”

Fellesforbundet bør for kommende periode bevilge økonomisk støtte til partiene Ap, Sv og Rødt. Fordelingen av partistøtte bør bevilges prosentvis av en felles pott, fordelt etter den relative oppslutningen mellom de tre partiene ved forrige stortingsvalg.

F-4209 Avd. 851 – Østfold Fagforening

Faglig politisk Samarbeid

Fellesforbundet bevilger økonomisk støtte til Ap, Sp, Sv og Rødt. Fordelingen av beløpet bør gjenspeile i hvor stor grad partiene er enige med oss i våre saker.

Slik AP fremstår i dag er det ingen grunn til at AP forfordes slik det er gjort ved tidligere anledninger. Også AP må vise seg bevilgningen verdig, også på tross av gode vedtak i arbeids og sosialpolitikken.

Begrunnelse:

Det er viktig for fagbevegelsen at vi får gjennomslag for våre saker både gjennom tariffpolitikk og forhandlinger, og gjennom politiske vedtak og lovendringer. Oppbyggingen av velferdsstaten med faglige rettigheter har skjedd gjennom en politisk fagbevegelse som har hatt gjennomslag. Det er viktig at fagbevegelsen stiller krav og samarbeider med de partiene som støtter våre krav. Derfor må fagbevegelsen støtte rød-grønn side, inkludert Rødt.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 2, 23, 25, 27, 54, 57, 91, 108, 176, 600, 747, 768, 850 og 851.

Forslagene omhandler bevilgninger til politiske partier i forbindelse med valgkamp. Noen forslag vil avslutte bevilgningene og heller bruke midlene på lokalorganisasjonen. Flere forslag vil gi til partiene AP, SV og Rødt (ikke SP) og at støtten skal fordeles basert på oppslutning ved forrige valg. Et forslag vil at medlemmene skal kunne reservere sin «andel» av kontingenten som går til partibevilgningen og heller gi den til egen avdeling.

Representantskapets vurdering:

I forbundets prinsippprogram, avsnitt 140 står det om fagligpolitisk arbeid og samarbeid:

«Forbundet skal ha kontakt med alle politiske partier som anerkjenner fagbevegelsen, for å kjempe for forbundets politiske syn. Historisk har Fellesforbundet hatt et formalisert faglig/politisk samarbeid med Det norske Arbeiderparti, fordi fagbevegelsen og Det norske Arbeiderparti har hatt og har felles mål for samfunnsutviklingen. Dette samarbeidet har gitt gode resultater.»

Representantskapet viser til at LOs og Fellesforbundets formaliserte samarbeid har vært og er med Arbeiderpartiet. Dette samarbeidet er ikke prinsipielt forankret, men har sin bakgrunn i felles mål for samfunnsutviklingen. Samarbeidet er både historisk og praktisk betinget. Historisk i at organisasjonene deler samme ideologi og grunnsyn på arbeidstakeres rettigheter og praktisk fordi Arbeiderpartiet i kraft av sin størrelse har vært i posisjon til å få vedtatt og gjennomførtsaker som tjener våre medlemmers rettigheter på arbeidsplassen og i samfunnet. Arbeiderpartiet er det mest aktuelle partiet for formalisert samarbeid. Samarbeidet skjer både gjennom LO og i direkte kontakt mellom Fellesforbundet og Arbeiderpartiet. Representantskapet mener dette samarbeidet skal videreføres.

Representantskapet viser til at siden 2005 har Fellesforbundet gitt støtte til et rødgrønt samarbeid. Denne støtten har blant annet gitt som resultat at forbundet har styrkes sin kontakt med SV og Senterpartiet. Etter at Rødt ble

representert på Stortinget er også kontakten med dette partiet styrket. Representantskapet viser til at det samtidig er viktig at Fellesforbundet også har kontakt med de øvrige partiene på Stortinget for å informere og skape støtte til våre saker. Representantskapet mener det er dette fagligpolitiske kontaktarbeidet må fortsette. Fellesforbundet har mange politiske saker og krav å reise.

Flere av forslagene tar opp spørsmål om økonomisk bevilgning til partier. Representantskapet viser til at Fellesforbundet har lang tradisjon for at representantskapet beslutter dette i forkant av hvert enkelt valg. Representantskapet har aldri gitt noen driftsbevilgninger til politiske parti, men kun økonomisk støtte til valgkamp. Representantskapet mener denne tradisjonen skal videreføres, og tiltrer derfor ikke forslagene om at landsmøtet skal avgjøre dette. Hvem og hvor mye som skal gis i valgkampstøtte må vurderes på fritt grunnlag i forkant av hvert valg. Selv om valgene er viktig for å sikre gjennomslag for politiske saker, så erkjenner representantskapet at politisk påvirkning skjer løpende i politiske partier, kommuner og fylker og ikke minst på Stortinget og i regjering. Hele organisasjonen må se på det fagligpolitiske arbeidet ikke som en kampanje rundt hvert valg, men som et kontinuerlig arbeid.

I-4210 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i den delen av forslagene om verdien av fagligpolitisk arbeid, og nær kontakt med partier som støtter opp om et rødgrønt alternativ, tiltres.

Øvrige forslag tiltres ikke.

8.7 Sysselsetting og arbeidsmarkedspolitikk

8.7.1 Regulering av trygdeytelsene

F-4211 Avd. 025 – Fellesforbundet

Få reversert AAP-kuttet for de under 25 år.
Dette rammet mange unge hardt.

F-4212 Avd. 029 – Søre Sunnmøre

Satser for dagpenger og arbeidsledighet.
Fellesforbundet skal arbeide for at satsene ved arbeidsledighet/permittering økes og at stønaden beholdes ved etter og videreutdanning.

F-4213 Avd. 091 – Jæren

Satsen på uføretrygd må økes opp til et 'reelt' nivå etter dagens priser på varer og tjenester.

F-4214 Avd. 091 – Jæren

AAP må økes til 80%.

Begrunnelse

Man blir ikke raskere frisk av å konstant være bekymret for å få pengene til å strekke til til de faste, nødvendige utgiftene

F-4215 Avd. 091 – Jæren

Dagpengesatsen må økes til 80%.

F-4216 Avd. 176 – Dalane Fagforening

AAP må økes til 80%, men beholde samme 'tak' på inntektsgrunnlag.

Man blir ikke raskere frisk av å konstant være bekymret for å få pengene til å strekke til til de faste, nødvendige utgiftene

F-4217 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Dagpengesatsen må økes til 80%, men beholde samme 'tak' på inntektsgrunnlag.

Man blir ikke raskere frisk av å konstant være bekymret for å få pengene til å strekke til de faste, nødvendige utgiftene

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 25, 29, 91 (3) og 176 (2) om å øke satsene for trygdeytelsene dagpenger, arbeidsavklaringspenger (AAP) og uføretrygd, slik at de er i tråd med prisutviklingen, samt å reversere kuttet i AAP for personer under 25 år. Videre er det forslag om at dagpenger ved arbeidsløshet og permittering beholdes ved etter og videreutdanning.

Representantskapets vurdering:

Velferdsordningene er viktige for å sikre folk inntekt i perioder de ikke har arbeid eller ikke har mulighet til å delta i arbeidslivet. Både dagpenger og AAP gis for fem dager per uke. Dagpengene gis med 62,4 prosent av grunnlaget, mens AAP og uføretrygd gis med 66 prosent av grunnlaget.

I prinsippprogrammet kapittel 3.11 avsnitt 107 står det:

«Dagpengene må være på et nivå som står i et rimelig forhold til lønnsinntekten».

I uttalelsene fra landsmøtet i 2019 står det at Fellesforbundet vil arbeide for å øke dagpengesatsen og AAP til 70 prosent av grunnlaget.

Etter forrige landsmøte har vi sett store kostnadsøkninger, særlig på strøm, bensin og mat. Det har medført at flere trygdemottakere opplever at ytelsene ikke strekker til. Representantskapet mener det er viktig at dagpenger, AAP og uføretrygd sikrer et minstenivå, slik at mottakerne har mulighet til å leve av trygden, og støtter derfor intensjonen i forslagene om at ytelsene må stå i forhold til inntekten.

Når det gjelder forslaget fra avd. 29 om å beholde dagpenger ved etter- og videreutdanning, er representantskapet enig i at det er behov for å kunne få kompetansehevende tiltak mens man mottar dagpenger. Det vises til **I-4241** (8.7.2 Dagpenger).

Fra 2020 ble minstesatsene for AAP endret for personer under 25 år. Bakgrunnen var at departementet mente minstesatsen på 2G var relativt høy sammenlignet med andre ordninger og inntekter generelt for unge som ikke mottok trygd. De fleste unge som mottar AAP liten eller ingen arbeidserfaring og fikk dermed minstesatsen som tilsvarte en årsinntekt i underkant av 200.000 kroner. Minstesatsen ble derfor endret til 2/3 av 2G for personer under 25 år. Representantskapet er enig med avd. 025 i at dette har hatt negative konsekvenser, og støtter intensjonen til forslaget om å reversere endringen for unge mottakere av AAP.

I-4218 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i forslagene om å øke trygdeytelsene samt å reversere endringen for unge mottakere av AAP, tiltres.

Øvrige forslag tiltres ikke.

8.7.2 Dagpenger

F-4219 Avd. 001 – Oslo-Akershus

Karantenen på dagpenger ved oppsigelse/ avskjed må det tilbake til 4 uker.

Begrunnelse:

Det kan være mange årsaker til en oppsigelse i et arbeidsforhold, men enten det er den ene eller andre parten som er skyld i oppsigelsen, bør ikke karantenen man får på dagpenger føre til at man havner i et økonomisk uføre.

Vi ser tilfeller av urettmessige oppsigelser, hvor arbeidstaker i frykt for tap av inntekt i 18 uker velger å inngå sluttavtaler med arbeidsgiver for i det hele tatt å ha penger til livets opphold.

Dette utsetter som kjent bare problemet til sluttoppgjøret tar slutt.

Uansett hvilke floskler politikerne har brukt opp gjennom årene om "arbeidslinja", er det utvilsomt slik at det har ALLTID lønnet seg å jobbe.

Faren og kostnadene ved at et svært lite mindretall skulle velge dagpenger fremfor jobb, er mye mindre enn faren og kostnadene for at folk får ødelagt livene sine i et økonomisk uføre.

F-4220 Avd. 006 – Fellesforbundet

Karantenen på dagpenger ved oppsigelse/ avskjed må det tilbake til 4 uker.

Begrunnelse:

Det kan være mange årsaker til en oppsigelse i et arbeidsforhold, men enten det er den ene eller andre parten som er skyld i oppsigelsen, bør ikke karantenen man får på dagpenger føre til at man havner i et økonomisk uføre. Vi ser tilfeller av urettmessige oppsigelser, hvor arbeidstaker i frykt for tap av inntekt i 18 uker velger å inngå sluttavtaler med arbeidsgiver for i det hele tatt å ha penger til livets opphold. Dette utsetter som kjent bare problemet til sluttoppgjøret tar slutt. Uansett hvilke floskler politikerne har brukt opp gjennom årene om "arbeidslinja", er det utvilsomt slik at det har ALLTID lønnet seg å jobbe. Faren og kostnadene ved at et svært lite mindretall skulle velge dagpenger fremfor jobb, er mye mindre enn faren og kostnadene for at folk får ødelagt livene sine i et økonomisk uføre.

F-4221 Avd. 006 – Fellesforbundet

Fellesforbundet må jobbe opp mot regjeringen for at vi skal tilbake til 12 ukers karenstid for å få dagpenger når en sjøl er årsaken til at man mister jobben sin.

Begrunnelse:

Den Blå Blå regjeringen innførte 18 uker for arbeidstakere som selv var årsak til at de mistet jobbene sine. Dette er 4,5 måneder uten lønn, og det er en uholdbar situasjon å komme i for våre medlemmer, derfor må Fellesforbundet jobbe for å innføre 12 uker karenstid igjen.

F-4222 Avd. 007 – Vestfold

Karensdager

Fellesforbundet må arbeide politisk for å få fjernet de tre - 3 - karensdagene arbeidstaker får ved permittering.

Begrunnelse:

Det er ikke arbeidstakers skyld at en blir permittert og skal derfor heller ikke tape tre dager med dagpenger grunnet noe som skyldes virksomhetens forhold.

F-4223 Avd. 007 – Vestfold

Full lønn under permittering

Forbundet skal jobbe aktivt for at arbeidstakere får full lønn under permittering.

Begrunnelse:

Når en arbeidstaker uforskyldt blir permittert eller oppsagt mottar denne kun 62% av sin inntekt fra Nav. Når vedkommende blir sykmeldt, mottar denne full lønn under sykdom. Ingen kan noe for at man blir syk, permittert eller usaklig oppsagt.

F-4224 Avd. 007 – Vestfold
Karensdager

Fellesforbundet må jobbe opp mot regjeringen for at vi skal tilbake til 12 ukers karenstid for å få dagpenger, når man selv er årsaken til at man mister jobben.

Begrunnelse:

Den forrige regjeringen innførte 18 uker for arbeidstakere som selv var årsak til at de mistet jobbene sine. Dette er 4,5 måneder uten lønn, og det er en uholdbar situasjon å komme i for våre medlemmer i Fellesforbundet. Derfor må Fellesforbundet jobbe for å innføre 12 uker karenstid igjen.

F-4225 Avd. 011 – Vestnorsk Transportarbeiderforening
Karenstiden ved oppsigelse

Økningen i karenstiden fra de siste 30 år må tilbake til et anstendig nivå. Fellesforbundet skal jobbe for å senke karenstiden til 4 uker. Å måtte gå nært et halvt år uten inntekt når man mister jobben er en uforholdsmessig høy straff. Vi anser landet vårt som en velferdsnasjon, men straffer de som av selvforskyldte årsaker står uten jobb i periode med 18 uker uten inntekt.

Begrunnelse

Går særlig hardt ut over sjåførere som kan risikere opptil 4-dobbel straff i gitte situasjoner.

F-4226 Avd. 022 – Viken

Karenstiden må reverseres:

Økningen i karenstiden innført av høyre-regjeringen må tilbake til nivået den var på før. Å måtte gå nært et halvt år uten inntekt når man mister jobben er en uforholdsmessig høy straff. Vi anser landet vårt som en velferdsnasjon, men straffer de som av selvforskyldte årsaker står uten jobb i periode med 18 uker uten inntekt.

F-4227 Avd. 028 – Steinkjer og Stjørdal Fagforening

Permittering

Det skal lønne seg å jobbe når du er permittert. Selv om du kommer over 50% skal du fortsatt få gradert utbetaling fra NAV til du oppnår forventet samlet inntekt som man kunne hatt hvis man ikke hadde vært permittert. Trygd ut ifra den jobben du er permittert i fra, uavhengig av jobb 2 for eksempel..

F-4228 Avd. 032 – Transport Nord

Karenstiden må reverseres:

Karenstiden må tilbake til nivået den var på før økningen gjort av Høyre-regjeringen.

Begrunnelse

Å måtte gå nært et halvt år uten inntekt når man mister jobben er en uforholdsmessig høy straff.

F-4229 Avd. 036 – Sogn og Fjordane Transportarbeiderforening

Karenstiden må reverseres:

Økningen i karenstiden innført av høyre-regjeringen må tilbake til nivået den var på før. Å måtte gå nært et halvt år uten inntekt når man mister jobben er en uforholdsmessig høy straff. Vi anser landet vårt som en velferdsnasjon, men straffer de som av selvforskyldte årsaker står uten jobb i periode med 18 uker uten inntekt.

F-4230 Avd. 037 – Transport

Karenstiden for dagpenger må reverseres:

Fellesforbundet må arbeide aktivt for at karenstiden for dagpenger reverseres. Økningen i karenstiden innført av høyre-regjeringen må tilbake til nivået den var på før.

Begrunnelse:

Å måtte gå nært et halvt år uten inntekt når man mister jobben er en uforholdsmessig høy straff. Vi anser landet vårt som en velferdsnasjon, men straffer de som av ulike selvforskyldte årsaker står uten jobb, med en karenstid og inntektstap i en periode på 18 uker.

F-4231 Avd. 043 – Øvre Buskerud fagforening

Fellesforbundet må jobbe opp mot regjeringen for at vi skal tilbake til 12 ukers karenstid for å få dagpenger når en sjøl er årsaken til at man mister jobben sin.

Begrunnelse:

Den Blå Blå regjeringen innførte 18 uker for arbeidstakere som selv var årsak til at de mistet jobbene sine. Dette er 4,5 måneder uten lønn, og det er en uholdbar situasjon å komme i for våre medlemmer, derfor må Fellesforbundet jobbe for å innføre 12 uker karenstid igjen.

F-4232 Avd. 050 – Vestfold Nord

Fellesforbundet må jobbe opp mot regjeringen for at vi skal tilbake til 12 ukers karenstid for å få dagpenger når en sjøl er årsaken til at man mister jobben sin.

Begrunnelse:

Den Blå Blå regjeringen innførte 18 uker for arbeidstakere som selv var årsak til at de mistet jobbene sine. Dette er 4,5 måneder uten lønn, og det er en uholdbar situasjon å komme i for våre medlemmer, derfor må Fellesforbundet jobbe for å innføre 12 uker karenstid igjen.

F-4233 Avd. 057 – Nord Rogaland

Arbeidsgiverperiode permitteringer og dagpenger.

Konstant endringer i lengden på arbeidsgiverperioden ved permitteringer skaper en uforutsigbar situasjon for bedriftene. Me ser også at når arbeidsgiverperioden blir lang går bedriftene lettere til oppsigelse i staden for permittering. Arbeidsgiverperioden må derfor være kort. På den måten holder bedriftene flere i jobb i korte nedgangsperiode. Det bør aldri være lengre arbeidsgiver periode enn 14 dager. Videre må dagpengene kunne bergenes

etter siste tremåneders inntekt, for å unngå ekstra tap av inntekt dersom man også har vært permittert året før.

F-4234 Avd. 057 – Nord Rogaland
Omstilling/Omskolering

NAV må bistå økonomisk for å dekke kurser til omskolering og kompetanseheving for arbeidsledige. Under permittering eller hvis man mottar arbeidsledighetstrygd må man ikke miste trygdeordningene for å ta kompetanseheving. Dette så vi under oljekrisen på Vestlandet at folk ble arbeidsledige, mottok arbeidsledighetstrygd, men skulle man omskolere seg så skulle man leve av stipend som er umulig for etablerte mennesker å leve av. Slik at omstilling for arbeidsledige ble i realiteten umulig da man ikke hadde penger til å dekke levekostnader hvis man skulle ta skole.

F-4235 Avd. 091 – Jæren

Ta bort karantenedagene v/permitteringer og oppsigelser ved nedmanning, eventuelt legge disse over på arbeidsgiver (i tillegg til eksisterende dager)

F-4236 Avd. 103 – Ringsaker

Karantenebestemmelser på dagpenger ved oppsigelse/ avskjed må reverseres, slik de var før 2016.

Fram til 2016 var det 8 uker karenstid når arbeidsforhold opphørte uten at du hadde en ny jobb å gå til. I 2016 ble dette utvidet til 12 uker, og i 2021 ble det ytterligere utvidet til hele 18 uker. Det kan være mange årsaker til en oppsigelse i et arbeidsforhold. Men enten det er den ene eller andre parten som er skyld i oppsigelsen, bør ikke karantenebestemmelsen som gjør at man mister retten til dagpenger i en periode, fører til at man havner i et økonomisk utføre. Det kan blant annet føre til at arbeidstaker i frykt for tap av inntekt i 18 uker, i stedet velger å inngå en ugunstig sluttavtale med arbeidsgiver for i det hele tatt å ha penger til livets opphold. Uansett hvilke floskler politikerne har brukt opp gjennom årene om "arbeidslinja", er det utvilsomt slik at det ALLTID har lønt seg å jobbe. Faren for-, og kostnadene ved at et svært lite mindretall eventuelt skulle velge dagpenger fremfor jobb, oppveier ikke for faren for-, og kostnadene ved for at enkelte medlemmer får ødelagt livet sitt i et økonomisk utføre.

F-4237 Avd. 176 – Dalane Fagforening

Ta bort karenisdagene v/permittering, evt. legge disse over på arbeidsgiver (i tillegg til eksisterende 16 dager).

F-4238 Avd. 647 – Glåmdal Fagforening

Håndtering av stress

18 uker uten dagpenger er en uforholdsmessig ekstrem belastning for de som tjener minst! Vi foreslår at Fellesforbundet i landsmøteperioden skal jobbe for at det blir en differensiering ut ifra lønnsnivå, at de som tjener under gjennomsnittlig industriarbeiderlønn skal få dagpenger etter 8 uker

F-4239 Avd. 670 – Fellesforbundet

Karantene dagpenger

Forslag: Karantenen på dagpenger ved oppsigelse/ avskjed må tilbake til 4 uker.

Begrunnelse:

Det kan være mange årsaker til en oppsigelse i et arbeidsforhold, men enten det er den ene eller andre parten som er skyld i oppsigelsen, bør ikke karantenen man får på dagpenger føre til at man havner i et økonomisk uføre. Vi ser tilfeller av urettmessige oppsigelser, hvor arbeidstaker i frykt for tap av inntekt i 18 uker velger å inngå sluttavtaler med arbeidsgiver for i det hele tatt å ha penger til livets opphold. Dette utsetter som kjent bare problemet til sluttoppgjøret tar slutt. Uansett hvilke floskler politikerne har brukt opp gjennom årene om "arbeidslinja", er det utvilsomt slik at det har ALLTID lønnet seg å jobbe. Faren og kostnadene ved at et svært lite mindretall skulle velge dagpenger fremfor jobb, er mye mindre enn faren og kostnadene for at folk får ødelagt livene sine i et økonomisk uføre.

F-4240 Avd. 730 – Fellesforbundet

Full lønn under permittering.

Fellesforbundet skal jobbe aktivt for at arbeidstakere får full lønn under permittering. Når en arbeidstaker uforskyldt blir permittert mottar hen kun 62,4% av sin inntekt fra NAV. Når vedkommende blir sykemeldt mottar han/hun full lønn under sykdom. Ingen kan noe for at man blir syke, heller ikke blir permittert eller usaklig oppsagt.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 1, 6 (2), 7 (3), 11, 22, 28, 32, 36, 37, 43, 50, 57 (2), 91, 103, 176, 647, 670 og 730 om å endre reglene for dagpenger under arbeidsløshet og under permittering. Forslagene omhandler bl.a. reduksjon av antall ventedager, full lønn under permittering, arbeidsgiverperioden må være kort og man må kunne få kompetanseheving mens man mottar dagpenger.

Representantskapets vurdering:

Dagpenger skal dekke bortfall av lønn under arbeidsløshet. For arbeidssøkere er det tre ventedager før dagpengene utbetales. Ventetiden er ment å være en form for egenandel for den som søker om dagpenger og skal motivere til å komme raskt tilbake i nytt arbeid. Ventetid, som består av ventedager, kommer fra det latinske ordet karenstid. Begrepene brukes litt om hverandre, men ordet ventetid er kanskje enklest å forstå. Både arbeidssøkere og permitterte har ventetid før dagpengene utbetales.

Representantskapet støtter intensjonen i forslagene om å redusere ventetiden i dagpengeordningen. Arbeidssøkere og permitterte mottar ikke full lønn, og det bør derfor ikke være ventedager i tillegg. Arbeids- og inkluderingsdepartementet har i mai 2023 sendt et forslag på høring som gjelder endringer i reglene om ventedager. Departementet foreslår å fjerne ventedagene, men det ser ikke ut til å gi arbeidstakerne større økonomisk

dekning. Det vil bare bli en ny måte å beregne dagpengene på. Forbundsledelsen vil følge opp denne høringen.

Etter folketrygdloven kan ventetiden forlenges til 18 uker dersom vedkommende har sagt opp sin stilling eller sluttet uten rimelig grunn. Dersom dette har skjedd to eller flere ganger de siste 12 månedene, kan ventetiden forlenges til seks måneder.

Hva som ligger i «uten rimelig grunn» er nærmere beskrevet i NAVs rundskriv. Det følger av rundskrivet at en *«arbeidstaker som hovedregel har plikt til å bli i et arbeidsforhold inntil vedkommende har skaffet seg et nytt arbeidsforhold. Plikten til å holde på et arbeid går ikke lenger enn hva som anses som rimelig i det enkelte tilfelle. Det er NAV som vurderer hva som kan anses som rimelig grunn for avslutning av det konkrete arbeidsforholdet.»*

Bestemmelsen om forlenget ventetid ble endret fra 12 til 18 uker med virkning fra 1. januar 2021. Formålet med endringen var å styrke arbeidsinsentivene i dagpengeordningen, fordi man mente at det gjennom strengere sanksjoner er vanskeligere uten rimelig grunn å si opp eller takke nei til arbeid.

Representantskapet mener det er riktig at arbeidstakere som sier opp sin stilling uten rimelig grunn får en forlenget ventetid før de har rett til dagpenger. Samtidig kan det være vanskelig å sannsynliggjøre eller dokumentere at man har hatt en rimelig grunn til å si opp stillingen sin. Representantskapet er enig i at 18 uker ventetid er for lenge og støtter intensjonen i forslagene om å redusere denne perioden.

Representantskapet støtter dermed intensjonen i forslagene om å redusere ventetiden på tre dager for dagpenger til arbeidssøkere og permitterte, og ventetiden på 18 uker for personer som har sagt opp sin stilling eller sluttet uten rimelig grunn.

Muligheten til å kunne permittere arbeidstakere samtidig som arbeidstakerne blir sikret dagpenger under permittering er en viktig ordning i norsk arbeidsliv. Hvor lang lønnspliktperiode det skal være for arbeidsgiver, og hvor lenge arbeidstaker skal kunne ta imot dagpenger under permittering, må tilpasses situasjonen på arbeidsmarkedet. Slik har også permitteringsinstituttet i stor grad blitt praktisert i Norge over flere ti-år. Det offentlige må ta et større ansvar i form av lengre dagpengeperiode når det er vanskelig å finne nytt, enn i perioder med god tilgang på arbeid. Det er viktig at regelverket legger til rette for å kunne bruke rullerende permittering.

Representantskapet mener at spennet mellom 26 og 52 uker med rett på dagpenger innenfor en 18-månaders periode, slik det er brukt de siste ti-åra, er tilstrekkelig for å ivareta muligheten for permittering i ulike konjunktursituasjoner. Det er viktig å ha en permitteringsordning som raskt kan tilpasses ulike konjunktursituasjoner og også situasjoner i enkeltbransjer. Historien viser at kriser i økonomien er ulike, og det tilsier et fleksibelt regelverk som raskt kan tilpasses situasjonen. Representantskapet støtter derfor ikke forslaget fra avd. 57 om at arbeidsgiverperioden ikke skal være fleksibel.

Avd. 7 og 730 har forslag om full lønn under permittering. Representantskapet viser her til prinsippprogrammet, avsnitt 107: "Dagpengene må være på et nivå som står i et rimelig forhold til lønnsinntekten." Representantskapet mener det er behov for å heve nivået på dagpenger – **I-4218** (8.7.1 Regulering av trygdeytelsene), men ikke opp til 100 prosent av lønnsgrunnlaget.

Avd. 28 foreslår at permitterte som mottar dagpenger, ikke skal miste retten til dagpengene før dagpengene og lønnen de tjener i nytt arbeid til sammen utgjør den lønnen de har i virksomheten de er permittert fra. Dersom man får nytt arbeid mens man mottar dagpenger, vil man miste dagpengene om arbeidstiden ikke lenger er redusert med minst 50 prosent. Hvis du jobber inntil 50 prosent av den vanlige arbeidstiden din, vil dagpengene bli redusert for hver time du fører på meldekortet. Hvis du jobber mer enn 50 prosent av den vanlige arbeidstiden din, får du ikke utbetalt dagpenger. Dette gjør at det ikke alltid er økonomisk lønnsomt for arbeidstakeren å jobbe.

Problemstillingen gjelder også for arbeidssøkere. Når det er en grense for hvor mye man kan arbeide før man har rett til dagpenger, vil det være situasjoner der det på kort sikt ikke vil lønne seg å takke ja til et jobbtilbud. På lengre sikt kan det likevel være en fordel å ha jobb, Representantskapet mener dagpengesatsen er for lav, se **I-4218** (8.7.1 Regulering av trygdeytelsene). Dersom dagpengesatsen økes, kan det være at dagpengene og inntekt fra ny jobb lettere vil kunne bli det samme som lønnen før permittering uten at man jobber mer enn 50 prosent. Representantskapet mener vi først må arbeide for å heve satsen for dagpengene før vi ser på andre mulige utvidelser av ordningen, og støtter derfor ikke forslaget.

Representantskapet deler synet til avd. 57 om at det skal være mulig å kunne ta kompetansehevende tiltak uten å miste dagpengene. Etter koronapandemien ble det gjort flere varige endringer i regelverket som åpner for at dagpengemottakere (både arbeidssøkere og permitterte) kan motta dagpenger samtidig som de gjennomfører videregående utdanning, høyere yrkesutdanning og høyere utdanning. Under pandemien var det en generell rett til å ta kompetansehevende tiltak samtidig som man var reell arbeidssøker og disponibel for arbeidsmarkedet. Etter de nye reglene må dagpengemottakere søke om å få beholde dagpengene og det skal foretas en konkret vurdering. Ved en ny situasjon tilsvarende pandemien, mener Representantskapet det vil være behov for de generelle reglene som gjaldt under pandemien.

I-4241 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i forslagene om å redusere ventetiden på dagpenger tiltres.

Intensjonen i forslaget om å kunne kombinere dagpenger med kompetansehevende tiltak, tiltres.

Øvrige forslag tiltres ikke.

8.7.3 Sykemelding

F-4242 Avd. 001 – Oslo-Akershus

Fellesforbundet må kreve at arbeidsgiver fratras muligheten til å bestride sykemeldinger fra lege. NAV må også få sanksjonsmuligheter ovenfor arbeidsgiver, når denne ikke sender inn inntektsopplysninger i forbindelse med beregning av sykepenger.

Begrunnelse:

Avdelingen har erfart gjennom flere saker at arbeidsgiver har urettmessig bestridt lovlige sykemeldinger, som har ført til store økonomiske konsekvenser for arbeidstaker.

NAV skal individuelt gjennomføre en vurdering i hvert enkelt tilfelle. I dag opplever vi, uten inntak, at kun arbeidsgivers syn blir lagt til grunn. Vi opplever også at arbeidsgiver nekter å sende inntektsopplysninger til NAV, som medfører at sykepengene uteblir

Begrunnelse:

Arbeidsgiver nekter stag flere ganger å betale ut lønn ved sykdom bestrider sykemeldingene.

F-4243 Avd. 001 – Oslo-Akershus

Fellesforbundet må kreve en endring av Folketrygdloven som fører til at NAVs praksis når de nekter å godkjenne sykemeldinger, for sykdom som har sin bakgrunn i mobbing, trakassering eller konflikt med arbeidsgiver, endres.

Begrunnelse:

Vi opplever at NAV har en praksis om ikke å godkjenne sykemeldinger som skyldes sykdom som er oppstått på grunn av konflikter på arbeidsplassen. Vi møter medlemmer som åpenbart er svært nedbrutte og syke, som er sykemeldt av lege, men som får store økonomiske problemer i tillegg, etter at NAV avviser sykepengekravet.

Arbeidsmiljøloven har flere bestemmelser som pålegger arbeidsgiver å sørge for at ansatte ikke blir utsatt for mobbing, trakassering eller utilbørlig opptreden. Når arbeidsgiver ikke sørger for at Arbeidsmiljøloven følges og arbeidstaker blir syk som en konsekvens av dette, er det urimelig at den som blir skadelidende alltid skal være arbeidstaker.

Begrunnelse:

NAV nekter stag flere ganger å betale ut lønn ved sykdom bestrider sykemeldingene.

F-4244 Avd. 006 – Fellesforbundet

Fellesforbundet må kreve at arbeidsgiver fratras muligheten til å bestride sykemeldinger fra lege. NAV må også få sanksjonsmuligheter ovenfor arbeidsgiver, når denne ikke sender inn inntektsopplysninger i forbindelse med beregning av sykepenger.

Begrunnelse:

Avdelingen har erfart gjennom flere saker at arbeidsgiver har urettmessig bestridt lovlige sykemeldinger, som har ført til store økonomiske konsekvenser for arbeidstaker. NAV skal individuelt gjennomføre en vurdering i hvert enkelt tilfelle. I dag opplever vi, uten inntak, at kun arbeidsgivers syn blir lagt til grunn. Vi opplever også at arbeidsgiver nekter å sende inntektsopplysninger til NAV, som medfører at sykepengene uteblir.

F-4245 Avd. 008 – Telemark

Forlenge sykemeldingen etter behov ved langtidssykemelding utover 1 år. Ta bort AAP og la den sykemeldte være sykemeldt så lenge personen trenger det. Ordningen skal gjelde i spesielle tilfeller og ved lang behandlingstid, der det er usikkerhet knyttet til utfallet av behandlingen. Dette skal sikre både stillingsvern og økonomi.

F-4246 Avd. 012 – Fellesforbundet

Elektronisk sykmelding også VTA ansatte og krav om oppfølging under sykemelding.

Begrunnelse:

I dag er det ulikt fra kommune til kommune om VTA ansatte kan fylle ut elektronisk sykemelding slik som ordinære ansatte. Det bør stilles samme krav til oppfølging under sykmelding fra arbeidsgiver også for VTA ansatte. Arbeidsgiver bør legge til rette ved fysisk helse på arbeidsplassen.

F-4247 Avd. 012 – Fellesforbundet

Sykepenger utover arbeidsgiverperioden til alle VTA ansatte.

Begrunnelse:

I dag betaler NAV ut sykepenger for de som tjener over 0,5G, de som tjener mindre enn dette har ikke krav på sykepenger etter arbeidsgiverperioden. 0,5G kravet bør fjernes slik at alle får lønn under sykdom utover 16 dager, for å sikre økonomisk trygghet.

F-4248 Avd. 025 – Fellesforbundet

Tilgang til Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret (Aa-registeret)
Arbeidstakere som arbeider på AIB/VTA bedrifter kan i dag ikke få elektronisk sykemelding, selv om det ble bestemt i 2016 at alle nå får lønn. Det er mange bedrifter med tariffavtale dette gjelder.
Dette bør ordnes opp i fort.

F-4249 Avd. 103 – Ringsaker

Arbeidsgivers rett til å bestride sykemelding fra lege må opphøre

Fellesforbundet krever at arbeidsgiver fratras muligheten til å bestride sykemelding fra lege. NAV må også få sanksjonsmuligheter ovenfor arbeidsgiver, når denne ikke sender inn inntektsopplysninger i forbindelse med beregning av sykepenger.

En opplever til stadighet at arbeidsgiver urettmessig bestrider lovlige, helt relevante sykemeldinger. Dette har ført til store økonomiske konsekvenser for enkelte arbeidstakere, i tillegg til den tilleggsbelastningen dette fører til på toppen av sykdom/skade. NAV skal individuelt gjennomføre en vurdering i hvert enkelt tilfelle. I dag opplever vi at det i stor grad, kun er arbeidsgivers syn som blir lagt til grunn under vurderinga. I tillegg opplever vi at arbeidsgiver også nekter å sende inntektsopplysninger til NAV, noe som medfører at sykepengene uteblir. Dette er selvsagt helt uakseptabelt og uverdigg, og muligheten for slike rene hevnaksjoner mot sykmeldte arbeidstakere må fjernes.

F-4250 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

VTA

Elektroniske sykemeldinger

VTA må få rett til elektroniske sykemeldinger. Fellesforbundet bør legge mer press på saken.

F-4251 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

VTA

Flere og mer fleksible egenmeldinger for VTA

VTA bør få en ordning med mer fleksible egenmeldinger. Om det ikke er mulig å få på plass IA avtale for VTA ansatte, bør det jobbes for en lignende avtale hvor det er mulig å ta ut enkelt dager uten at dette går på bekostning av hele egenmeldingen. En mer fleksibel løsning vil alle parter tjene på.

Mange VTA ansatte har utfordringer med egen diagnose som noen ganger fører til mer økt fravær enn andre. Vi mener at antall dager bør økes for å legge til rette for et godt arbeidsliv. I dag blir det sånn at en stadig må få avtale hos lege for sykemelding selv ved korte fravær.

F-4252 Avd. 650 – Fellesforbundet

Elektronisk sykemelding for VTA:

Ansatte i VTA vekstbedrifter er ikke registret i arbeidsgiverregisteret, derfor får de ikke sendt sykemelding elektronisk, slik som ordinært ansatte. Det er et ønske om at VTA ansatte kan sende inn sykmeldingen elektronisk.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 1 (2), 6, 8, 12 (2), 25, 103, 118 (2) og 650 om at både arbeidsgiver og NAV må fratras mulighetene til å bestride sykemeldinger fra lege. NAV må også få sanksjonsmuligheter ovenfor arbeidsgiver når denne ikke sender inn inntektsopplysninger i forbindelse med beregning av sykepenger. Det er også forslag om å fjerne ordningen med AAP og forlenge sykepengeperioden i særlige tilfeller. Videre er det forslag om å legge til rette for elektronisk sykemelding for VTA-ansatte, gi dem mer fleksible muligheter til egenmeldinger samt fjerne minstegrensen på inntekt, slik at alle VTA-ansatte får rett til sykepenger selv om de tjener under 0,5 G.

Representantskapets vurdering:

NAV skal vurdere hver enkelt sykemelding etter reglene i folketrygdloven for å se at vilkårene for sykepengene er oppfylt. Vurderingen er strengere når sykdommen skyldes konflikt på arbeidsplassen, fordi det ubehaget man vil føle på ikke nødvendigvis medfører at arbeidstakeren ikke er i stand til å utføre sine arbeidsoppgaver. Representantskapet er samtidig bekymret for at NAV ikke anerkjenner sykdom som oppstår som følge av konflikter og trakassering på arbeidsplassen. Sykdom skal gi rett til sykepengene uavhengig av årsaken. Representantskapet mener NAV må vurdere vilkårene for sykepengene i hvert enkelt tilfelle. De har mulighet til å få innsyn i bakgrunnen for sykemeldingen, og må foreta en konkret vurdering av om lovens vilkår er oppfylt.

Det er viktig at personer som fyller vilkårene, får de sykepengene de har rett på. Representantskapet støtter intensjonen i forslagene fra avdelingene som mener det er feil at arbeidsgivere skal kunne holde tilbake lønn fordi de er uenige i sykemeldingene. Tilbakeholdsretten er inngripende, og medfører en stor belastning for arbeidstakerne. Dersom arbeidsgiver skal ha denne muligheten, bør den i det minste være lov- eller forskriftsfestet. Så lenge arbeidsgivere ikke har innsyn i bakgrunnen for sykemeldingen, mangler de informasjon som er avgjørende for å vurdere innholdet. Etter loven er det NAV som er tillagt myndigheten til å vurdere om lovens vilkår er oppfylt. Representantskapet mener arbeidsgivers tvil derfor må løses på annen måte, og slik at det bare er NAV som kan stoppe sykepengene. Hensynet til arbeidsgiver kan ivaretas på andre måter, for eksempel gjennom bekymringsmelding og tilbakebetaling fra NAV. Det vil skape større rettsikkerhet for våre medlemmer.

NAV foretar beregningen av sykepengene på grunnlag av opplysninger arbeidsgiver sender inn til a-ordningen. Dersom rapporteringen til a-ordningen er mangelfull eller uriktig skal sykepengegrunnlaget fastsettes skjønnsmessig til den årsinntekten som kan godtgjøres på arbeidsuførhetstidspunktet. Inntekten må dokumenteres. Slik dokumentasjon kan være lønns slipper, kontoutskrifter eller annen dokumentasjon som kan underbygge at opplysningene i a-ordningen er mangelfulle eller uriktige.

Arbeidsgivers manglende innberetning skaper problemer for de som har rett til sykepengene og representantskapet forstår bakgrunnen for forslaget om straff. Etter folketrygdloven kapittel 25 kan NAV ilegge en arbeidsgiver eller en oppdragsgiver overtredelsesgebyr, tvangsmulkt eller begge deler, når arbeidsgiveren eller oppdragsgiveren ikke har oppfylt rapporteringsplikten. Representantskapet ser at straff ikke alltid er tilstrekkelig til at innrapporteringen skjer, og NAV kan nok bruke denne muligheten i større grad. Representantskapet mener likevel intensjonen i forslaget er dekket av folketrygdlovens bestemmelser.

Avd. 8 foreslår å fjerne AAP, og at syke skal ha rett til sykepengene også i den videre oppfølgingsperioden. Representantskapet ser at den økonomiske støtten reduseres når syke overføres fra sykelønn til AAP. Representantskapet støtter likevel ikke forslaget om at man i en attføringsperiode skal ha tilsvarende full lønn. Samtidig er det viktig at AAP samsvarer bedre med

tidligere inntekt. Under **I-4218** (8.7.1 Regulering av trygdeytelsene), innstiller representantskapet på at AAP må økes, og vi viser til vurderingen som er gitt.

Arbeidsgivers plikt til å melde inn lønn og andre forhold knyttet til arbeidstakere, er regulert av Aa-registerforskriften. I dag skal arbeidsgivere melde lønnen til VTA-ansatte som «pensjon og andre ytelser». Dette gjør at VTA-ansatte ikke er registrert med lønn i Aa-registeret og de kan derfor ikke få elektronisk sykemelding.

Representantskapet mener måten lønnen blir registrert på i Aa-registeret er basert på en feil forståelse av tiltaksforskriften og arbeidsmiljøloven. Registreringen er også uheldig av andre grunner, fordi registeret på denne måten gir NAV-ansatte et uriktig bilde av arbeidsforholdet. Da er det lett for ansatte å gjøre feil når det kommer til andre rettigheter og utbetalinger. For eksempel er det avdekket at VTA-ansatte har fått utbetalt for lite uføretrygd, fordi det er gjort feil ved vurderingen av hvor mye de kan tjene i tillegg til uføretrygden. Forbundsledelsen er i kontakt med NAV for å få endret registreringen, og vil følge opp saken videre. Intensjonen i forslaget anses dekket av forbundsledelsens daglige arbeid.

Regler om egenmelding er gitt i folketrygdloven, og innebærer at arbeidstakere kan melde fra til arbeidsgivere om sykdom og få rett til sykepenger uten å fremlegge legeerklæring. Arbeidstakere kan bruke egenmelding for inntil tre dager om gangen, og inntil fire ganger i løpet av en 12-månedersperiode.

I virksomheter med IA-avtale har de ansatte rett til å bruke egenmelding i opptil åtte kalenderdager om gangen og opptil 24 kalenderdager i løpet av ett år. Det er ikke begrensning i antall ganger. Representantskapet forstår behovet for mer fleksibilitet for VTA-ansatte, også sett i lys av at de ikke kan få elektronisk sykemelding. Det er derfor mer krevende for VTA-ansatte å få tak i sykemelding, i tillegg til at VTA-ansatte oftere har utfordringer med helsen sin.

Avd. 12 foreslår å fjerne grensen på 0,5G for rett til sykepenger for VTA-ansatte. Personer som tjener mindre enn 0,5G har bare rett til sykepenger i arbeidsgiverperioden, se folketrygdloven § 8-3. Dette harmonerer med reglene om at uføre får redusert trygden sin ved inntekt over 0,5G. Under sykdom vil de miste inntekten sin etter arbeidsgiverperioden, men de vil ikke få avkortning i trygden. Forskjellen blir derfor ikke så stor.

VTA-ansatte har ofte lave lønninger, men lønnen utgjør likevel et viktig tilskudd til uføretrygden. De kan også tjene 1G før de får avkortning i trygden. Når inntekten faller bort ved sykdom etter utløpet av arbeidsgiverperioden, blir konsekvensen for VTA-ansatte større enn for andre uføretrygdede og VTA-ansatte mister forutsigbarheten sin på en annen måte. Representantskapet støtter derfor forslaget.

I-4253 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i forslagene om at NAV ikke skal underslå sykemeldinger som har sin bakgrunn i mobbing, trakassering eller konflikt, og at arbeidsgiver ikke skal kunne holde tilbake sykepenger, tiltres.

Intensjonen i forslaget om å fjerne grensen på 0,5G for rett til sykepenger for VTA-ansatte og gi dem mer fleksibilitet i egenmeldinger, tiltres.

Intensjonen i forslaget om at VTA-ansatte må kunne få elektronisk sykemelding tiltres, og anses dekket av forbundsledelsens daglige arbeid.

Øvrige forslag tiltres ikke.

8.7.4 Forskuttering av sykelønn

F-4254 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening
Arbeidsgiver skal forskuttere sykepenger

Begrunnelse:

Det vil sikre full lønn under sykdom og full opparbeidelse av feriepengene. For ledelsen og de fleste funksjonærer er dette en selvfølge. Det er på tide at dette også blir et gode for oss timelønte.

F-4255 Avd. 007 – Vestfold
Forskuttering av sykepenger

Fellesforbundet må jobbe for at bedrifter med tariffavtale forskutterer sykepenger og andre stønader til sine ansatte når dette egentlig skal bli utbetalt fra Nav.

Begrunnelse:

Når arbeidstakere blir langvarig sykemeldt, får de utbetalt penger fra Nav etter 16 dager med sykmelding. Om bedriften arbeidstakeren jobber på ikke forskutterer sykepenger, må den ansatte gjennom en langvarig prosess, som også kan være tung og krevende for en person som allerede er syk. Den ansatte får heller ikke feriepengene mottatt fra Nav etter 48 dager, de får heller ikke mer enn 10,2 prosent feriepengene. Når arbeidstakeren da kommer tilbake i jobb, kan det være krevende å ta så mye som 5 ukers ferie året etter, ettersom den ansatte ikke har opparbeidet nok feriepengene. Dette gjelder også for foreldre som har foreldrepermisjon etter å ha fått barn. Foreldrene får kun feriepengene fra Nav de første 12 ukene i permisjonen. Ved å forskuttere penger ved sykdom, permisjoner o.l. vil det ikke bare være enklere for arbeidstakeren, men de kan også ta ferien de har krav på uten å måtte bekymre seg for tapt inntekt. Ved forskuttering utbetaler arbeidsgiver de pengene som den ansatte har krav på, og får igjen dette fra Nav.

F-4256 Avd. 007 – Vestfold
Forskuttering av sykepenger

Fellesforbundet skal jobbe for at alle arbeidstakere, spesielt lavtlønte, får tariffestet krav på forskuttering av sykepenger.

Begrunnelse:

I dag er det store forskjeller når det gjelder forskuttering. Mange, særlig innen offentlig sektor, forskutterer sykepenger til sine ansatte slik at man slipper å vente på at NAV skal bli ferdig med sin saksbehandling før sykepenger utbetales. I lavtlønte yrker og innen bransjer hvor det forekommer useriøse aktører, er det ikke vanlig å få forskuttet sykepenger. Det oppleves for mange som en ekstra belastning å må vente lenge på saksbehandling i Nav og det er en belastning for privatøkonomien å måtte vente på pengene. Vi mener at arbeidsgiver har en sterkere økonomi for å kunne forskuttere sykepenger. I noen områder er forskuttering av sykepenger fremforhandlet gjennom lokale lønnsforhandlinger, men i flere lavtlønnsyrker er dette et problem. Det er vanskelig nok å få et kronetillegg i disse forhandlingene, så det å sikre en avtale om forskuttering av sykepenger i en slik sammenheng blir en utopi. Det er derfor nødvendig å endre regelverket slik at de lavtlønte også har en sykepengeordning som fungerer.

F-4257 Avd. 009 – Østre Agder
Fellesforbundet skal arbeide for at det innføres lovverk som sikrer at arbeidsgiver forskutterer sykepenger i hele sykemeldingsperioden.

Begrunnelse:

Mange av våre medlemmer har problemer med sykepengeutbetalingene fra NAV. Det sikrer at det betales inn til obligatorisk tjenstepensjon og at en får feriepenger av sykepengene. Tilknyttingen til bedriftene styrkes og kan øke mulighetene for å komme tilbake i jobb i forbindelse med langvarig sykefravær.

F-4258 Avd. 012 – Fellesforbundet
Forskuttering sykepenger
Alle bedrifter skal forskuttere sykepenger til arbeidstakere. Disse skal sikres innbetaling til pensjon og opparbeiding av feriepenger i samme periode.

Begrunnelse:

Det har stor betydning for den enkelte som er sykemeldt å vite at lønn kommer når den pleier og være sikret pensjon og feriepenger.

F-4259 Avd. 019 – Sogn og Fjordane Fagforening
Lovfestet krav om forskuttering av sykepenger

Fellesforbundet ber om at regjeringen skal se på å forskriftsendring/lovendring i Folketrygdloven når det gjelder forskuttering av sykepenger.

I dag er det store forskjeller når det gjelder forskuttering. Mange, særlig innen offentlig sektor, forskutterer sykepenger til sine ansatte slik at man slipper å

vente på at NAV skal bli ferdig med sin saksbehandling før sykepengen utbetales. I lavtlønte yrker og innen bransjer hvor det forekommer useriøse aktører, er det ikke vanlig å få forskuttet sykepenge. Det oppleves for mange som en ekstra belastning å måtte vente lenge på saksbehandling i Nav og det er en belastning for privatøkonomien å måtte vente på pengene. Vi mener at arbeidsgiver har en sterkere økonomi for å kunne forskuttede sykepenge.

Forskutting av sykepenge kan også være en stimulerende faktor for arbeidsgiver til å tilrettelegge arbeid for å få arbeidstaker raskere tilbake etter sykdom.

I noen områder er forskutting av sykepenge fremforhandlet gjennom lokale lønnsforhandlinger, men i flere lavtlønnsyrker er dette ett problem. Det er vanskelig nok å få ett kronetillegg i disse forhandlingene å sikre en avtale om forskutting av sykepenge i en slik sammenheng blir en utopi. Det er derfor nødvendig å endre regelverket slik at de lavest lønnet også har en sykepengeordning som fungerer for dem.

F-4260 Avd. 025 – Fellesforbundet

Fellesforbundet ber om at regjeringen skal se på forskriftsendring i Nav når det gjelder forskutting av sykepenge.

I dag er det store forskjeller når det gjelder forskutting. Mange, særlig innen offentlig sektor, forskutterer sykepenge til sine ansatte slik at man slipper å vente på at NAV skal bli ferdig med sin saksbehandling før sykepenge utbetales. I lavtlønte yrker og innen bransjer hvor det forekommer useriøse aktører, er det ikke vanlig å få forskuttet sykepenge. Det oppleves for mange som en ekstra belastning å måtte vente lenge på saksbehandling i Nav og det er en belastning for privatøkonomien å måtte vente på pengene. Fellesforbundet mener at arbeidsgiver har en sterkere økonomi for å kunne forskuttede sykepenge.

I noen områder er forskutting av sykepenge fremforhandlet gjennom lokale lønnsforhandlinger, men i flere lavtlønnsyrker er dette ett problem. Det er vanskelig nok å få ett kronetillegg i disse forhandlingene å sikre en avtale om forskutting av sykepenge i en slik sammenheng blir en utopi. Det er derfor nødvendig å endre regelverket slik at de lavest lønnet også har en sykepengeordning som fungerer for dem

F-4261 Avd. 027 – Innlandet Transportarbeiderforening

Forskutting av sykepenge

Flere bedrifter har begynt å forskuttede sykepenge til sine ansatte, allikevel er antallet bedrifter ikke så stort. Flere opplever at NAV sin behandling av sykepengesøknad tar tid, og går flere måneder uten å motta sykepenge. Pr. i dag må arbeidsgiver sende inn lønnsopplysninger, da NAV ikke har mulighet til å hente opplysninger selv. Dessverre er det mange tilfeller da arbeidsgiver bruker for lang tid til å sende inn opplysninger, og medlemmer er nødt til å vente på sykepenge i flere måneder. NAV har heller ikke noe system for å purre arbeidsgiver for å få inn inntektsopplysningene, og da blir det opp til arbeidstaker for å passe på, at prosessen er i gang. Det ingen som selv velger å bli syk, eller sykemeldt, dermed bør sykemeldte bli bedre ivaretatt og ikke

belastet med å ringe NAV, eller purre på arbeidsgiver for å få penger de har krav på.

Begrunnelse:

Sykepenger skal forskutteres uavhengig om bedriften har en tariffavtale eller en avtale om forskuttering, eller ikke. Sykepenger skal alltid utbetales av arbeidsgiver.

F-4262 Avd. 028 – Steinkjer og Stjørdal Fagforening

Forskuttering av sykepenger

Dette skal være et tariffgode, at bedrifter med tariffavtale forskutterer sykepenger.

F-4263 Avd. 029 – Søre Sunnmøre

Sjukelønnsordninga.

Fellesforbundet skal arbeide for å få tariff festa at arbeidsgiver skal forskuttere 100% sjukelønn i 12 måneder og at arbeidstaker opparbeider seg rett til feriepenger i hele sykmeldingsperioden.

Dagens sjukelønnsordning må på ingen måte svekkas.

Grunngiving: Langtidssjukemelde som kjem tilbake i arbeid igjen, må sikras økonomisk i forhold til lovpålagt ferie.

F-4264 Avd. 054 – Gjøvik Jern og Metall

Forskuttering av sykepenger i 12 måneder

Alle tariffavtaler må innføre fast forskuttering av sykepenger i 12 måneder, for alle.

Må allmenngjøres!

F-4265 Avd. 143 – Helgeland

Fellesforbundet skal jobbe for å få en forskriftsendring i Nav som sikrer at alle arbeidstakere, uavhengig av bransje og lønnsnivå, får forskuttet sykepenger.

Begrunnelse: Forskuttering av sykepenger er en viktig ordning som sikrer at ansatte får utbetalt sykepenger raskt og ikke trenger å vente på Navs saksbehandling. I dag er det store forskjeller i denne ordningen, avhengig av bransje og lønnsnivå. Dette skaper en uheldig situasjon der ansatte i lavtlønte yrker blir ekstra belastet av å måtte vente på Navs saksbehandling, mens ansatte i offentlig sektor og noen andre bransjer får forskuttet sykepenger av arbeidsgiver.

Dette er en urettferdig situasjon som Fellesforbundet bør jobbe for å endre. Det er nødvendig å sikre at alle arbeidstakere får samme ordning når det gjelder forskuttering av sykepenger, uavhengig av bransje og lønnsnivå. Dette vil bidra til å skape et mer rettferdig arbeidsmarked og sikre at alle ansatte har like gode rettigheter og muligheter. En forskriftsendring i Nav som sikrer dette vil være et viktig steg i riktig retning. Forskuttering av sykepenger for alle ansatte i alle bransjer er i tråd med sosialdemokratiske verdier. Sosialdemokrati handler om å sikre like muligheter og rettigheter for alle, uavhengig av bakgrunn og økonomisk status. En slik forskriftsendring vil bidra til å redusere forskjeller og skape større likhet i arbeidslivet.

Det er en tilleggsbelastning for arbeidstakere å måtte vente på Navs saksbehandling for å få utbetalt sykepenger. For mange ansatte i lavtlønnsyrker kan dette føre til økonomisk usikkerhet og ekstra stress i en allerede vanskelig situasjon. En forskriftsendring som sikrer forskuttering av sykepenger vil derfor være en viktig forbedring for disse arbeidstakerne, og vil bidra til å redusere belastningen og øke tryggheten i tilfelle sykdom.

I lavtlønnede yrker kan det være ekstra vanskelig å forhandle frem en avtale om forskuttering av sykepenger, da ansatte og fagforeninger ofte prioriterer forhandlinger om lønn og andre viktige arbeidsvilkår. Dette kan føre til at forskuttering av sykepenger ikke blir inkludert i lokale avtaler, og at lavtlønnede ansatte ikke får den samme fordel som ansatte i andre bransjer. En forskriftsendring som sikrer forskuttering av sykepenger for alle arbeidstakere vil derfor være en viktig rettighet som ikke trenger å forhandles frem på hver enkelt arbeidsplass.

F-4266 Avd. 250 – Hotell, Restaurant og Reiseliv

Forskuttering av sykepenger

Fellesforbundet må jobbe politisk for å få inn lovregulering på forskuttering av sykepenger i Folketrygden.

Begrunnelse:

Vi har fått stadig flere tariffavtaler som nå har regulering om at arbeidsgivere skal forskuttere sykepenger, men det er alt for mange arbeidsgivere som konsekvent nekter ansatte denne ordningen. Det til tross for flere forhandlingsforsøk. Det ser vi oss nå lei på, slik at Fellesforbundet må jobbe for at forskuttering av sykepenger kommer inn under folketrygdloven og sørger for at alle arbeidsgivere må sørge for dette.

F-4267 Avd. 670 – Fellesforbundet

Forskuttering av sykepenger

Forslag: Sykepenger skal forskutteres uavhengig om bedriften har en tariffavtale eller en avtale om forskuttering, eller ikke. Sykepenger skal alltid utbetales av arbeidsgiver.

Begrunnelse:

Flere bedrifter har begynt å forskuttere sykepenger til sine ansatte, allikevel er antallet bedrifter ikke så stort. Flere opplever at NAV sin behandling av sykepengesøknad tar tid, og går flere måneder uten å motta sykepenger. Pr. i dag må arbeidsgiver sende inn lønnsopplysninger, da NAV ikke har mulighet til å hente opplysninger selv. Dessverre er det mange tilfeller da arbeidsgiver bruker for lang tid til å sende inn opplysninger, og medlemmer er nødt til å vente på sykepenger i flere måneder. NAV har heller ikke noe system for å purre arbeidsgiver for å få inn inntektsopplysningene, og da blir det opp til arbeidstaker for å passe på, at prosessen er i gang. Det ingen som selv velger å bli syk, eller sykemeldt, dermed bør sykemeldte bli bedre ivaretatt og ikke belastet med å ringe NAV, eller purre på arbeidsgiver for å få penger de har krav på

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 2, 7 (2), 9, 12, 19, 25, 27, 28, 29, 54, 143, 250 og 670 om behovet for å regulere forskuttering av sykepenger og feriepenger på sykepenger.

Representantskapets vurdering:

Når arbeidstakere blir langvarig sykemeldt, får de utbetalt penger fra arbeidsgiver de første 16 dagene. Deretter får de utbetalt sykepenger fra NAV, med mindre arbeidsgiver forskutterer sykepengene gjennom sykeperioden. Ved forskuttering utbetaler arbeidsgiver de pengene som den ansatte har krav på, og får dette refundert fra NAV. Prosessen for å få sykepenger av NAV kan være langvarig og oppleves vanskelig.

Forskuttering av sykepenger forenkler hverdagen til våre medlemmer. Samtidig er det slik at arbeidstakere som får forskuttet sykelønn, ikke er garantert å få mer utbetalt i feriepenger enn det arbeidsgiver selv får refundert fra NAV. Forskuttering av sykepenger vil dermed ikke automatisk gi bedre rett til feriepenger enn det som følger av folketrygdloven. Representantskapet mener at alle ytelser som gis som erstatning for lønn, skal gi rett til feriepenger. Se **I-4301** (8.7.8 Feriepenger på velferdsytelser).

Forskuttering av sykepenger er verken regulert i folketrygdloven eller i tilhørende forskrifter. I de tilfellene arbeidsgivere forskutterer sykepenger utover arbeidsgiverperioden på 16 dager, er dette regulert i tariffavtaler eller andre lokale avtaler.

I tariffoppgjøret 2020 kom følgende inn i frontfaget:

«Norsk Industri og Fellesforbundet vil anbefale lokale parter å gjennomgå grunnlaget for forskuttering av sykepenger der dette ikke gjøres. Bedriftene har ikke adgang til å forskjellsbehandle arbeidstakere i bedriften hva gjelder forskuttering av sykepenger.»

Representantskapet mener bestemmelsen om at det ikke er anledning til å forskjellsbehandle egne ansatte er viktig. Samtidig er ikke dette tilstrekkelig til å sikre at arbeidstakere får forskuttet sykepengene. Representantskapet mener derfor det er behov for å regulere dette i folketrygdloven eller tilhørende forskrifter.

I-4268 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING: **Intensjonen i forslagene tiltres.**

8.7.5 Velferdsordninger

F-4269 Avd. 012 – Fellesforbundet

Ammefri, korte velferdspermisjoner

Øke retten til betalt permisjon for å amme sitt barn fra 1t pr. dag til 2t pr. dag.

Begrunnelse:

I offentlig sektor gis kvinner 2 timer betalt permisjon daglig for å amme sitt barn. Det er viktig at kvinner i privat sektor har tilsvarende rettigheter. Vi konkurrerer om de beste folkene og må sikre at vi har like attraktive ordninger for kvinner som i offentlig sektor.

F-4270 Avd. 012 – Fellesforbundet

Ammefri

Fellesforbundet skal jobbe for å endre bestemmelsen om betalt ammeferie i Arbeidsmiljølovens § 12-8 (2) fra å gjelde i en time pr arbeidsdag i barnets første leveår, til å gjelde for barnets to første leveår.

Begrunnelse:

Verdens helseorganisasjon anbefaler at barn ammes i to år. Det bør ikke være en økonomisk beslutning om en kvinne ønsker å fortsette å amme sitt barn etter fylte 1år. Slik lovverket er i dag må en kvinne jobbe i redusert stilling dersom hun ønsker å fortsette med ammingen etter barnet fyller 1år.

F-4271 Avd. 012 – Fellesforbundet

Foreldrepermisjon

Fellesforbundet skal jobbe for at bestemmelsene om rett til foreldrepermisjon etter tolv måneder etter fødsel § 12-5(2) blir en egen ordning der foreldre i denne type permisjon opprettholder rettigheter til sykepenger/arbeidsavklaringspenger og arbeidsledighetstrygd.

Begrunnelse:

Slik loven er dag gir den rett til permisjon til hver forelder, men dersom ukene med foreldrepenger ikke er tilstrekkelig for hele permisjonsperioden må forelderen ta ut ubetalt permisjon. Ide forelderen benytter ubetalt permisjon mister hen rettighetene til sykepenger/arbeidsavklaringspenger og arbeidsledighetstrygd. Dersom noe skulle skje i denne perioden vil forelderen plutselig stå på bar bakke. Som samfunn bør vi ikke kreve av foreldre at de må ta denne risikoen for å være hjemme med barn som venter på barnehageplass.

F-4272 Avd. 012 – Fellesforbundet

Flerlingfødsel

Bestemmelsen om permisjon i forbindelse med fødsel i Arbeidsmiljølovens §12-3(1) bør endres til å gi far to uker pr. barn. Tilsvarende bør §12-3(2) endres til to uker permisjon pr barn ved overtakelse av adopsjon og fosterforeldre.

Begrunnelse:

For foreldre som får flere enn et barn samtidig kan belastningen bli stor i begynnelsen. Bestemmelsen bør derfor gjelde pr. Barn.

F-4273 Avd. 012 – Fellesforbundet

Permisjon i forbindelse med fødsel

Bestemmelsen om permisjon i forbindelse med fødsel i Arbeidsmiljølovens §12-3(1) bør endres til fire uker. Tilsvarende bør §12-3(2) endres til fire uker permisjon ved overtakelse av barn ved adopsjon og fosterforeldre.

Begrunnelse:

Det er en stor overgang å bli foreldre. Å øke fra to til fire uker vil bidra til å sikre at familien faller til ro med den nye tilværelsen med det nye familiemedlemmet.

F-4274 Avd. 012 – Fellesforbundet

Rett til permisjon ved barns og barnepassers sykdom for barn og ungdom inntil 16 år

Vi ønsker at dagens §12-9 pkt. 2 i Arbeidsmiljøloven - retten til permisjon ved barns og barnepassers sykdom - skal gjelde for både barn og ungdom inntil 16 år.

AML §12-9 pkt. 2 sier: Retten til permisjon etter paragrafen her gjelder til og med det kalenderåret barnet fyller 12 år. Arbeidstaker har rett til permisjon inntil 10 dager hvert kalenderår eller inntil 15 dager dersom arbeidstaker har omsorg for mer enn to barn.

Begrunnelse:

Det er nødvendig at dette gjelder for barn og ungdom inntil 16 år fordi verken barn eller ungdom er voksne. Verken barn eller ungdom inntil 16 år kan kjøre selv. Det er begrenset hvor mye ansvar barn og ungdom kan ha i forhold til egen oppfølging av medisinske forhold. Som foreldre så har vi ansvar for å følge de her.

AML §12-9 (1) a) begrenser bruken av retten til permisjon gjennom ordlyden – nødvendig tilsyn med barnet når det er sykt. Dette vil kunne bidra til å motvirke eventuelt misbruk av retten til permisjon.

AML §12-9. Barns og barnepassers sykdom

1. Arbeidstaker som har omsorg for barn har rett til permisjon:

a) For nødvendig tilsyn med barnet når det er sykt

F-4275 Avd. 016 – Midtnorsk Transportarbeiderforening

Endre Arbeidsmiljølovens §12-9 (2)

Vi ønsker gjerne å fremme forslag om at forbundet vårt setter fokus på paragraf 12-9; retten til permisjon v/barns sykdom. Når barn blir syke eller skal til lege, sykehus, tannlege, spesialist så er retten til permisjon satt til det kalenderåret barnet fyller 12 år.

Vi ønsker forandring! Verken barn eller ungdom inntil 16 år kan kjøre selv. Barn og ungdom er ikke voksne. Det er begrenset hvor mye ansvar de kan ha i forhold til egen oppfølging av medisinske forhold. Som foreldre har vi ansvar for å følge de her og ta vare på de. Vi mener at dagens paragraf 12-9 skal gjelde barn OG ungdom inntil 16 år.

F-4276 Avd. 019 – Sogn og Fjordane Fagforening

Begge foreldre må få rett til lønna permisjon ved ultralyd.

Fellesforbundet ber om at regjeringa skal fremme lovforslag i Arbeidsmiljølova når det gjelder rett til lønna permisjon for begge foreldre ved ultralyd.

Det å vente barn er stort for dei aller fleste. Eit sjekkpunkt og bekreftelse på svangerskapet er ultralyd kontroll. Det må vere sjølv sagt at begge foreldre får vere med på dette utan å tenkje på tapt arbeidsforteneste? Spesielt unge har kanskje ikkje den beste økonomien. Det å måtte ta permisjon utan lønn for å være med på noko so viktig som ultralyd, kan vere utslagsgjevande om begge vert med eller ikkje. Det er eit øyeblikk for ettertida å få sjå fosteret på skjermen, noko begge foreldre bør dela i lag. Det kan og vera dårlege nyhende som kjem fram, det er då endå viktigare at begge foreldra er tilstades.

F-4277 Avd. 023 – Raufoss Jern og Metall

Foreldrepermisjon

Øk foreldrepermisjonen til 100 % i 52 uker.

Begrunnelse

Slik det er i dag så har foreldrene 46 uker med permisjon etter at barnet er født, hvis de tar 100 % permisjon. Dette bør økes til 52 uker. Da barnehageinntak og barnets alder ikke alltid går over ens. De første årene til et barn er de viktigste årene og da er det viktig at foreldrene er til stede mest mulig. Du kan velge å ta 80 % permisjon, men dette koster deg 20 % i reduserte utbetalinger, noe de færreste har råd til i dag.

F-4278 Avd. 028 – Steinkjer og Stjørdal Fagforening

Endringsforslag til §12-9 i arbeidsmiljøloven.

Vi ønsker gjerne å fremme forslag om at forbundet vårt setter fokus på paragraf 12-9: retten til permisjon v/barns sykdom.

Når barn blir syke eller skal til lege, sykehus, tannlege, spesialist så er retten til permisjon satt til det kalenderåret barnet fyller 12 år.

Vi ønsker forandring!!

Verken barn eller ungdom inntil 16 år kan kjøre selv. Barn og ungdom er ikke voksne. Det er begrenset hvor mye ansvar de kan ha i forhold til egen oppfølging av medisinske forhold. Som foreldre har vi ansvar for å følge de her og tar vare på dem. Vi mener at dagens paragraf 12-9 skal gjelde barn OG ungdom inntil 16 år.

F-4279 Avd. 670 – Fellesforbundet

Foreldrepermisjon

Forslag: Fedre og mødre kvoter som består av 15 uker hver, bør settes sammen til 30 uker, og det skal være fritt til familiene å bestemme hvordan ukene skal fordeles mellom foreldre – likestilling er en viktig argumentasjon, og kvinner som har mulighet og et ønske, skal få lov å komme tilbake til arbeid tidligere. 16 ukes fellesperiode bør utvides. Mødre som ikke har hatt

noe opptjening, for eksempel er studenter, mister også mulighet til å dele permisjon med far – dermed bør det komme på plass en selvstendig rett for opptjening for fedre.

Begrunnelse:

Foreldrepengeperioden består av en mødrekvote på 15 uker, (hvorav de første seks ukene må tas rett etter fødselen), en fedrekvote på 15 uker, en periode på tre uker før termin til mor og en fellesperiode på 16 uker (totalt 49 uker). Flere medlemmer opplever at det blir lite frihet til å bestemme over mødre etter fedre kvoten, og føles pålagt til å ta ut bestemte uker, istedenfor å få mulighet til å fordele perioden. Både kvinner og menn bør ha mulighet til å velge foreldreperioden selv, og det burde være lov for eksempel å ha kortere mødrekvote, og lengere fedrekvote hvis det er ønskelig – eller motsatt. Flere medlemmer opplever en fellesperiode for kort, da dette er den ene muligheten foreldre får til å være sammen med det nye familiemedlemmet.

F-4280 Avd. 730 – Fellesforbundet

Fellesforbundet må jobbe for å få inn en ekstra ferie uke for foresatte med barn i barneskole

Barneskolene har stengt i 8 uker og foreldre får ofte bare 1 uke sammen der dem er 2 foresatte som bor sammen. Dersom du er alene foreldre så er dette behovet desto større. Det er når barna er små det er behov for foreldrene.

Oppsummering:

Det er kommet forslag fra avd. 12 (6), 16, 19, 23, 28, 670 og 730.

Forslagene omhandler å øke retten til fri i forbindelse med amming i tariffavtalene og å styrke retten til fri til amming i arbeidsmiljøloven. Det er også forslag om å styrke rettighetene til foreldre som tar ulønnet permisjon etter foreldrepengeperioden. Videre at bestemmelsene i arbeidsmiljøloven knyttet til omsorgspermisjon i forbindelse med flerlingfødsel må styrkes og at fars rett til omsorgspermisjon i forbindelse med fødsel må økes. Arbeidsmiljølovens rett til permisjon i forbindelse med barn og barnepassers sykdom foreslås økt fra 12 til 16 år. Det foreslås også at begge foreldre må ha rett til fri med lønn i forbindelse med ultralydundersøkelse og å øke foreldrepermisjonen til 52 uker med full lønn. Det er også forslag om endring i mødre- og fedrekvoten knyttet til uttak av foreldrepermisjon og ekstra en ferieuke for foreldre med barn i barneskole.

Representantskapets vurdering:

Forslaget fra avd. 12 om å øke retten til betalt permisjon i forbindelse med amming fremstår som tariffkrav, og bør oversendes det nye forbundsstyret slik at de vurderes i en helhet i forbindelse med den ordinære forslagsbehandlingen til tariffoppgjøret 2024.

Representantskapet støtter intensjonen i forslaget fra avd. 12 om å få endret bestemmelsen i arbeidsmiljøloven om man kan få permisjon i forbindelse med amming etter at barnet har fylt ett år. De nåværende anbefalingene for spedbarnsernæring ble lansert i 2016. De bygger blant annet på WHO's anbefalinger om fullamming til 6 måneder og fortsatt amming til 2 år.

Representantskapet tiltrer ikke intensjonen i forslaget fra avd. 12 om at ulønnet permisjon etter foreldrepermisjonen skal gi rettigheter knyttet til sykepenger, arbeidsavklaringspenger og arbeidsledighetstrygd. I 8.7.1 «Regulering av trygdeytelser» støtter representantskapet en generell økning av stønadssatser og mener at det bør prioriteres før man i neste omgang kan se på muligheten for å utvide rettighetene.

Representantskapet tiltrer intensjonen i forslaget om å øke omsorgspermisjonen i forbindelse med fødsel fra to til fire uker og viser til uttalelsene fra landsmøtet i 2019:

Fars rettigheter i forbindelse med permisjon må styrkes.

Representantskapet tiltrer ikke intensjonen i forslaget om å gi far to uker omsorgspermisjon per barn ved flerlingfødsel. Representantskapet mener det er viktigere å styrke alle fedres rett til omsorgspermisjon.

Når det gjelder forslaget om å endre grensen for rett til permisjon ved barn og barnepassers sykdom fra 12 til 16 år og forslaget om rett til permisjon med lønn i forbindelse med ultralydundersøkelse for begge foreldre fremstår som tariffkrav, og bør oversendes det nye forbundsstyret slik at de vurderes i en helhet i forbindelse med den ordinære forslagsbehandlingen til tariffoppgjøret 2024.

Når det gjelder forslaget om å endre grensen for rett til permisjon ved barn og barnepassers sykdom fra 12 til 16 år, så støtter ikke representantskapet en generell økning. Representantskapet kan se at det kan være behov for foreldre å få permisjon til å følge eldre barn/ungdommer til ulike typer medisinsk behandling, blant annet grunnet lang reisevei og lite offentlig kommunikasjon. Representantskapet mener det vil være naturlig å få dette inn i tariffbestemmelsene om korte velferdspermisjoner og oversender derfor forslaget til tariffoppgjøret 2024.

Representantskapet støtter intensjonen i forslaget om rett til permisjon med lønn i forbindelse med ultralydundersøkelse for begge foreldre. I arbeidsmiljøloven er den gravide sikret rett til fri med lønn i forbindelse med svangerskapskontroller. Representantskapet mener at det vil være naturlig at en slik rettighet for far blir en del av korte velferdspermisjoner og oversender forslaget til tariffoppgjøret i 2024.

Representantskapet støtter intensjonen i forslaget om å øke foreldrepermisjonen med 100% lønn til 52 uker og er enige i at det er viktig at foreldre har mulighet til å være hjemme med barnet til det er et år og at man skal måtte ta ut redusert lønn for å få dette til er uheldig, da mange småbarnsfamilier er i etableringsfasen.

Representantskapet støtter ikke intensjonen i forslaget fra avd. 670 om å redusere mødre- og fedrekvoten til fordel for en økt fellesperiode. Da fedrekvoten ble redusert i 2014 gikk fars uttak av permisjon ned. Fedrekvoten ble igjen økt i 2018 og man så da at fars uttak av permisjon igjen økte.

Representantskapet mener det er viktig å ikke svekke fars rettigheter i forbindelse med permisjonsuttaket.

Representantskapet støtter ikke avd. 730 sitt forslag om å jobbe for å gi foreldre med barn i barneskolealder en ekstra ferieuke. Representantskapet mener at det er viktigere å jobbe for gode offentlige tilbud som barn kan benytte i sommerferien når foreldrene er på jobb.

I-4281 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i forslaget om å øke omsorgspermisjonen i forbindelse med fødsel fra to til fire uker og forslaget om å øke foreldrepermisjonen til 52 uker med full lønn, tiltres.

Intensjonen i forslaget om å få endret bestemmelsen i arbeidsmiljøloven om man kan få permisjon i forbindelse med amming etter at barnet har fylt ett år, tiltres.

Forslaget om å øke retten til ammefri med lønn fra 1 til 2 timer, fars/medmors rett til fri med lønn i forbindelse med ultralydundersøkelse og forslaget om å endre grensen for rett til permisjon ved barn og barnepassers sykdom fra 12 til 16 år, oversendes det nye forbundsstyret til behandling i forbindelse med utarbeidelse av krav til tariffoppgjøret 2024.

Øvrige forslag tiltres ikke.

8.7.6 Yrkesskade

F-4282 Avd. 009 – Østre Agder

Lov om yrkesskadeforsikring må endres slik at alle som av ulike årsaker tidvis må ha eller blir pålagt å ha hjemmekontor er omfattet.

Begrunnelse:

Problematikken som LO advokatene beskriver her er blitt ytterligere aktualisert gjennom corona-situasjonen: «Arbeid på hjemmekontor kan være yrkesskadedekket om arbeidsplassen har preg av å være en særskilt opprettet hjemmekontorløsning. Normalt kreves med andre ord at det er innredet et eget rom som brukes som hjemmekontor. Det er ikke tilstrekkelig at arbeidstakeren av praktiske grunner velger å utføre arbeid hjemme. Arbeidsplikt, tilgjengelighet og grad av frihet er momenter av betydning ved vurderingen av om det foreligger hjemmekontor som kvalifiserer for yrkesskadedekning. Det er normalt et minstekrav at arbeid i hjemmet er naturlig og nødvendig ut fra arbeidets art. Videre tillegges det betydning om ordningen med hjemmekontor er nedfelt i skriftlig arbeidsavtale, samt om arbeidstiden for hjemmekontoret er regulert.» Her beskriver LO advokatene problematikken i forbindelse med Corona: «Hvis arbeidstaker arbeider hjemmefra som følge av karantenepålegg fra myndigheter eller instruks fra

arbeidsgiver, må det legges til grunn yrkesskadedekning på hjemmekontoret. Det kan da neppe oppstilles krav om særskilt opprettet hjemmekontorløsning. Begrunnelsen er at arbeidstaker plikter å arbeide hjemmefra i slike tilfeller, i motsetning til situasjonen når arbeidstaker velger dette selv av praktiske grunner. Men øvrige "bedriftsvilkår" om at arbeidstaker er i arbeid og i arbeidstiden gjelder. Dersom arbeidstaker velger å arbeide hjemmefra som forebyggende tiltak mot smitte, uten pålegg fra myndigheter om karantene eller instruks fra arbeidsgiver, gjelder i utgangspunktet det alminnelige kravet om særskilt opprettet hjemmekontorløsning. Men man kan nok være yrkesskadedekket hvis arbeid fra hjemmekontor er velbegrunnet, for eksempel om det er påvist coronasmitte hos kolleger, hjemmekontor er anbefalt eller tilrådd fra helsemyndigheter, eller man føler seg uvel og mistenker å være smittet. Men alminnelig frykt for smitte holder neppe som begrunnelse. Rettsavgjørelser på dette har vi ikke ennå.»

F-4283 Avd. 009 – Østre Agder

Lov om yrkesskadeforsikring må endres slik at tillitsvalgte er dekket med utgangspunkt i den arbeidsgiveren som danner grunnlaget for eventuelle ytterligere verv uansett hvor en utfører sitt tillitsverv. Må også gjelde for kurs/konferanser og lignende uansett om en er tillitsvalgt eller ordinært ansatt.

Begrunnelse:

LO advokatene beskriver godt hvorfor en slik endring er nødvendig:

«Utgangspunktet er at deltakelse på kurs og seminarer i arbeidsgivers regi og interesse regnes som en del av arbeidet, slik at man er yrkesskadedekket. Om kurset/seminaret er i regi av fagorganisasjon eller i forbindelse med verv som tillitsvalgt er det derimot normalt ikke yrkesskadedekning. Kurset er da i fagorganisasjonens regi og interesse, utenfor arbeidsgivers kontroll, og deltakelsen på kurset/seminaret regnes ikke som en arbeidsoppgave i arbeidsforholdet. Annerledes blir det om den tillitsvalgte har et ansettelsesforhold i fagorganisasjonen, da kan deltakelsen være dekket under fagorganisasjonens yrkesskadeforsikring.»

F-4284 Avd. 012 – Fellesforbundet

Yrkesskade

Fellesforbundet skal jobbe for at belastningsskader som kan sannsynliggjøres at kommer fra jobbsituasjon skal regnes som yrkesskade. Psykiske plager som følge av langvarig belastning på jobb skal likestilles med fysiske skader.

Begrunnelse:

Det at loven i dag begrenser yrkesskade til plutselige eller uventede hendelser fritar arbeidsgiver for ansvar når det kommer til belastninger som skjer over tid. Det er på tide å utvide definisjonen i loven slik at arbeidsgiver får et økonomisk insentiv til å forebygge belastningsskader.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 9 (2) og 12 om endringer i reglene for yrkesskade, slik at yrkesskade omfatter skade på hjemmekontor, arbeid som tillitsvalgt og psykiske plager.

Representantskapets vurdering:

Representantskapet er enig i at skade som arbeidstakere påføres under utførelse av arbeidet, må anerkjennes som yrkesskade uavhengig av hvor skaden oppstår, også på hjemmekontor. I tillegg må psykisk skade kunne anerkjennes som yrkesskade hvis den har sammenheng med arbeidet.

Representantskapet er videre enig i at våre tillitsvalgte og medlemmer må være dekket av en forsikring når de utøver sine tillitsverv eller deltar på andre arrangementer i regi av Forbundet.

Fellesforbundet har en samleforsikring som dekker tillitsvalgte, og representantskapet arbeider med å få oversikt over omfanget av denne forsikringen, og sammenhengen med arbeidsgiveres yrkesskadeforsikring. Se **I-2128** (6.4.3 Forsikring – landsmøtehefte 6).

Det står i prinsippprogrammet avsnitt 54:

«Fortsatt er det slik at mange arbeidstakere daglig opplever svært arbeidsbelastende prosesser, farlige stoffer og et dårlig psykososialt miljø. Dette er ikke akseptabelt, og det må arbeides kontinuerlig med alle de forhold som belaster arbeidsmiljøet, uavhengig av om dette er av fysisk eller psykisk art.»

Videre står det at Fellesforbundet skal arbeide for «At dersom en lidelse med sannsynlighetsovervekt vurderes arbeidspåført, skal den defineres som yrkesskade.»

Som et ledd i oppfølgingen av Hurdalsplattformen, har Arbeids- og inkluderingsdepartementet tatt initiativ til en revisjon av lov om yrkesskade. Forbundsledelsen vil følge opp dette arbeidet, og er opptatt av at forslagene ovenfor må tas med inn i dette arbeidet, slik at vi får et helhetlig regelverk.

Representantskapet tiltrer etter dette intensjonen i forslagene, som anses ivaretatt gjennom prinsippprogrammet og forbundsledelsens daglige arbeid.

I-4285 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i forslagene tiltres og anses dekket gjennom prinsippprogrammet og forbundsledelsens daglige arbeid.

8.7.7 Lønnsgarantiordningen

F-4286 Avd. 103 – Ringsaker

NAV lønnsgaranti

Satsene for hva den enkelte arbeidstaker kan få tilbakebetalt fra staten ved konkurs i en bedrift bør økes og behandlingstiden hos NAV må bli kortere! Det er arbeidstakerne som sitter igjen med regninga når bedriftene går konkurs og ofte er det gjengangere som går konkurs flere ganger uten at dette får noen konsekvenser for eierne.

- Øk grensen i NAV lønnsgaranti fra 2 til 3G
- Øk tiden den enkelte kan få tilbakebetalt fra 6 til 12 måneder
- Øk grensen for hvor langt tilbake i tid den enkelte kan få tilbakebetalt regnet fra konkursåpning fra 1 til 2 år
- Få på plass strengere og mer effektive måter å hindre "konkursryttere" å etablere seg på nytt etter konkurs
- Fellesforbundet må jobbe for å få ned saksbehandlingstida i NAV

F-4287 Avd. 143 – Helgeland

Endring av lønnsgarantifonds retningslinjer.

Lønnsgarantifondet må endre retningslinjene tilbake til det var før Solbergregjeringen endret det. Endringene: Lønnskravene kan være 2 år tilbake i tid, den faktiske oppsigelse tid til medlemmet og lønnskrav opptil 2 G.

Begrunnelse:

Avdeling 143 foreslår at lønnsgarantifondet sine regler endres. Avdelingen opplever at forliksrådene bruker for lang tid å behandle innkommende saker, som igjen gjør at tiden går ifra oss når avdelingen går til tingretten for å kreve bedriftene konkurs. Avdelingen ser at beløpene som medlemmene krever overstiger 1 G. De eldre medlemmene har i utgangspunktet lang oppsigelse tid og bruker lengre tid å få seg ny jobb.

F-4288 Avd. 600 – Bygningsarbeidernes fagforening

NAV lønnsgaranti

Satsene for hva den enkelte arbeidstaker kan få tilbakebetalt fra staten ved konkurs i en bedrift bør økes og behandlingstiden hos NAV må bli kortere! Det er arbeidstakerne som sitter igjen med regninga når bedriftene går konkurs og ofte er det gjengangere som går konkurs flere ganger uten at dette får noen konsekvenser for eierne.

- Øk grensen i NAV lønnsgaranti fra 2 til 3G
- Øk tiden den enkelte kan få tilbakebetalt fra 6 til 12 måneder
- Øk grensen for hvor langt tilbake i tid den enkelte kan få tilbakebetalt regnet fra konkursåpning fra 1 til 2 år
- Få på plass strengere og mer effektive måter å hindre "konkursryttere" å etablere seg på nytt etter konkurs
- Fellesforbundet må jobbe for å få ned saksbehandlingstida i NAV

F-4289 Avd. 614 – Byggfag Drammen-Bærum
NAV lønnsgaranti

Satsene for hva den enkelte arbeidstaker kan få tilbakebetalt fra staten ved konkurs i en bedrift bør økes og behandlingstiden hos NAV må bli kortere! Det er arbeidstakerne som sitter igjen med regninga når bedriftene går konkurs og ofte er det gjengangere som går konkurs flere ganger uten at dette får noen konsekvenser for eierne.

- Øk grensen i NAV lønnsgaranti fra 2 til 3G
- Øk tiden den enkelte kan få tilbakebetalt fra 6 til 12 måneder
- Øk grensen for hvor langt tilbake i tid den enkelte kan få tilbakebetalt regnet fra konkursåpning fra 1 til 2 år
- Få på plass strengere og mer effektive måter å hindre "konkursryttere" å etablere seg på nytt etter konkurs
- Fellesforbundet må jobbe for å få ned saksbehandlingstida i NAV

F-4290 Avd. 762 – Rørleggernes forening og målekontor
NAV lønnsgaranti

Satsene for hva den enkelte arbeidstaker kan få tilbakebetalt fra staten ved konkurs i en bedrift bør økes og behandlingstiden hos NAV må bli kortere! Det er arbeidstakerne som sitter igjen med regninga når bedriftene går konkurs og ofte er det gjengangere som går konkurs flere ganger uten at dette får noen konsekvenser for eierne.

- Øk grensen i NAV lønnsgaranti fra 2 til 3G
- Øk tiden den enkelte kan få tilbakebetalt fra 6 til 12 måneder
- Øk grensen for hvor langt tilbake i tid den enkelte kan få tilbakebetalt regnet fra konkursåpning fra 1 til 2 år
- Få på plass strengere og mer effektive måter å hindre "konkursryttere" å etablere seg på nytt etter konkurs
- Fellesforbundet må jobbe for å få ned saksbehandlingstida i NAV.

F-4291 Avd. 765 – Trondheim
NAV lønnsgaranti

Satsene for hva den enkelte arbeidstaker kan få tilbakebetalt fra staten ved konkurs i en bedrift bør økes og behandlingstiden hos NAV må bli kortere! Det er arbeidstakerne som sitter igjen med regninga når bedriftene går konkurs og ofte er det gjengangere som går konkurs flere ganger uten at dette får noen konsekvenser for eierne.

- Øk grensen i NAV lønnsgaranti fra 2 til 3G
- Øk tiden den enkelte kan få tilbakebetalt fra 6 til 12 måneder
- Øk grensen for hvor langt tilbake i tid den enkelte kan få tilbakebetalt regnet fra konkursåpning fra 1 til 2 år
- Få på plass strengere og mer effektive måter å hindre "konkursryttere" å etablere seg på nytt etter konkurs
- Fellesforbundet må jobbe for å få ned saksbehandlingstida i NAV

F-4292 Avd. 768 – Trondheim Bygning

NAV lønnsgaranti

Satsene for hva den enkelte arbeidstaker kan få tilbakebetalt fra staten ved konkurs i en bedrift bør økes og behandlingstiden hos NAV må bli kortere! Det er arbeidstakerne som sitter igjen med regninga når bedriftene går konkurs og ofte er det gjengangere som går konkurs flere ganger uten at dette får noen konsekvenser for eierne.

- Øk grensen i NAV lønnsgaranti fra 2 til 3G
- Øk tiden den enkelte kan få tilbakebetalt fra 6 til 12 måneder
- Øk grensen for hvor langt tilbake i tid den enkelte kan få tilbakebetalt regnet fra konkursåpning fra 1 til 2 år
- Få på plass strengere og mer effektive måter å hindre "konkursryttere" å etablere seg på nytt etter konkurs
- Fellesforbundet må jobbe for å få ned saksbehandlingstida i NAV

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 103, 143, 600, 614, 762, 765 og 768 om endringer i lønnsgarantiordningen, bl.a. å få dekket et høyere beløp og lenger tilbake i tid. Det er også forslag om tiltak for å hindre konkursryttere og få ned saksbehandlingstiden i NAV.

Representantskapets vurdering:

Representantskapet er enig med avdelingene som mener det må være vanskeligere å starte opp ny virksomhet ved konkurs, særlig for personer som har gått konkurs flere ganger. Dette arbeidet ses i sammenheng med arbeidet mot arbeidslivskriminalitet.

Gjennom blant annet Samarbeidet mot svart økonomi (SMSØ) og Skatteetatens arbeid for å lage et digitalt økosystem, er Fellesforbundet med på å finne løsninger som skal gjøre det vanskeligere for useriøse aktører å drive virksomhet i Norge. Gjennom sikker identitet, deling av informasjon mv., skal det bli vanskeligere å opprette nye selskaper i nye navn. Intensjonen i forslaget om å få på plass regler som hindrer «konkursryttere» anses derfor ivaretatt av forbundsledelsens daglige arbeid.

Representantskapet mener også det er viktig å beskytte arbeidstakere som rammes av konkurser. Å arbeide for bedrifter med økonomiske vanskeligheter er krevende for arbeidstakerne, særlig om de ikke får utbetalt lønn. Dersom arbeidsgiver går konkurs, vil arbeidstaker også ha behov for å få dekket lønnen i oppsigelsestiden.

Lønnsgarantiloven skal sikre arbeidstakere lønn i tilfeller der arbeidsgiver ikke er i stand til å utbetale lønn. Når arbeidsgiver går konkurs, skal lønnskrav i utgangspunktet dekkes av konkursboet etter dekningsloven. Det er når det ikke er midler igjen i boet at lønnsgarantiloven kommer til anvendelse. Etter lønnsgarantiloven kan arbeidstakere få dekket lønnskrav på inntil 2G. Arbeidstakere kan få dekket lønnskrav for til sammen seks måneder, men lønnskravet kan ikke være mer enn 12 måneder gammelt når konkursen åpner. Representantskapet er enig i at det er viktig at NAV raskt behandler

søknader om krav etter loven, slik at arbeidstakere kan få dekket sine løpende utgifter. Saksbehandlingstiden er en generell utfordring for NAV, og er noe forbundsledelsen arbeider med.

Lønnsgarantiens størrelse ble endret fra 3G til 2G fra 1. januar 2005 for å redusere utgiftene til garantien. På bakgrunn av nivået for dagens lønninger, og at garantien også omfatter feriepenger, er representantskapet enig i at 2G er for lavt til å dekke lønnskrav på opptil seks måneder, inkludert feriepenger. Personer som ikke har fått avtalt lønn fra arbeidsgiver, bør få full kompensasjon for tapet sitt. Representantskapet støtter derfor forslaget om å øke garantien.

Når det gjelder grensen for at garantien dekker lønnskrav inntil seks måneder, ble den i 1975 utvidet fra tre måneder. Bakgrunnen fra et krav fra LO som følge av at eldre arbeidstakere kunne ha krav på lønn under oppsigelse i opptil fire måneder, og at de dermed ikke en gang ville få dette dekket med en grense på tre måneder.

Grensen på seks måneder er den samme som følger av dekningsloven, slik at arbeidstaker vil ha rett til å få dekket lønnskrav i samme periode fra staten etter lønnsgarantiloven som fra boet etter dekningsloven. Arbeidstakere får likevel ulik dekning av sine lønnskrav avhengig av om det er midler igjen i boet eller ikke, fordi lønnsgarantien er begrenset til 2G. Det ser dermed ikke ut til at det er nødvendig at disse lovene har den samme grensen.

Representantskapet støtter etter dette forslaget om at arbeidstakere må kunne få dekket lønnskrav i mer enn seks måneder, samt at lønnskravet må kunne være mer enn 12 måneder gammelt.

I-4293 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i forslagene om endringer i lønnsgarantiloven tiltres.

Intensjonen i forslagene om å hindre konkursryttere samt raskere saksbehandlingstid i NAV, tiltres og anses dekket av forbundsledelsens daglige arbeid.

8.7.8 Feriepenger på velferdsytelser

F-4294 Avd. 002 – Fredrikstad Fagforening

Fellesforbundet skal jobbe for at det må beregnes feriepenger for hele perioden, ved omsorgspermisjon, sykepenger, dagpenger, arbeidsavklaringspenger og lignende.

Begrunnelse:

De som har vært utenfor arbeidslivet i en kortere eller lengre periode har stort sett hatt strevsomme dager de på lik linje med oss som har vært i arbeid. De bør derfor få like rettigheter til feriepenger slik at de kan ta en velfortjent pause fra hverdagen.

F-4295 Avd. 003 – Agder Fagforening

Feriepenger. Det må beregnes feriepenger for hele perioden ved omsorgspermisjon, sykepenger, dagpenger, arbeidsavklaringspenger og lignende.

Begrunnelse:

De som har vært utenfor arbeidslivet i en kortere eller lengre periode har stort sett hatt stressomme dager de på lik linje med oss som har vært i arbeid. De bør derfor få like rettigheter til feriepenger slik at de kan ta en velfortjent pause fra hverdagen.

F-4296 Avd. 009 – Østre Agder

Det må beregnes feriepenger for hele perioden ved omsorgspermisjon, sykepenger, dagpenger, arbeidsavklaringspenger og lignende.

Begrunnelse: De som har vært utenfor arbeidslivet i en kortere eller lengre periode har stort sett hatt stressomme dager de på lik linje med oss som har vært i arbeid. De bør derfor få like rettigheter til feriepenger slik at de kan ta en velfortjent pause fra hverdagen.

F-4297 Avd. 012 – Fellesforbundet

Pensjon og feriepenger ved foreldrepermisjon
Alle bedrifter skal forskuttere foreldrepenger til foreldre som er i foreldrepermisjon etter bestemmelsen i § 12-5(1). Disse skal sikres innbetaling til pensjon og opparbeiding av feriepenger i samme periode.

Begrunnelse:

Foreldre i permisjon i dag risikerer å tape mye i både pensjon og feriepenger. Fortsatt har kvinner ofte lengre permisjon enn menn og har dermed et større tap. Dette blir derfor også et likestillingsspørsmål.

F-4298 Avd. 053 – Nordre Nordland og Sør-Troms

Feriepenger på sykepenger

Vårt forslag vil være å få gjennom en ordning som gjør at langtidssykemeldte får dekket feriepenger inntil 1 år. Pr nå er det slik at i de første 16 dagene av et sykefravær betaler arbeidsgiver sykepenger. Arbeidsgiver dekker også feriepenger for denne perioden. Etter arbeidsgiverperioden betaler folketrygden feriepenger inntil 48 sykemeldingsdager hvert opptjeningsår.

Begrunnelse:

Vi har hatt tilfeller der arbeidstakere har vært langtidssykemeldt, kommet tilbake i jobb. Så kom sommerferien som de var pålagt å ta, det ble da en økonomisk belastning da de ikke fikk feriepenger denne perioden. Dette er noe som har vært et gjentagende tema i våre lokale forhandlinger, og vi håper på at dette kan bli et tema i landsmøtet, og få et gjennomslag slik at arbeidsgiver må dekke dette.

F-4299 Avd. 058 – Fellesforbundet

Det må beregnes feriepenger for hele perioden ved omsorgspermisjon, sykepenger, dagpenger, arbeidsavklaringspenger og lignende.

Begrunnelse:

De som har vært utenfor arbeidslivet i en kortere eller lengre periode har stort sett hatt strevsomme dager de på lik linje med oss som har vært i arbeid. De bør derfor få like rettigheter til feriepenger slik at de kan ta en velfortjent pause fra hverdagen.

F-4300 Avd. 650 – Fellesforbundet

Feriepenger av dagpenger/sykepenger

Skal få feriepenger av hele sykepengeperiode ikke bare 48 dager i opptjeningsåret. Dette rammer mange familier som allerede sliter med sykdom eller skader.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 2, 3, 9, 12, 53, 58 og 650 om hva som skal regnes med i feriepengegrunnlaget. Det er foreslått at det må regnes feriepenger av hele perioden for alle trygdeytelser, som dagpenger, sykepenger, AAP, foreldrepenger og ved omsorgspermisjon. I tillegg er det forslag om forskuttering av foreldrepenger.

Representantskapets vurdering:

Etter feriepengeloven har arbeidstaker rett på feriepenger fra arbeidsgiver. Arbeidstakere har også rett på feriepenger på sykepenger for den delen som er utbetalt av arbeidsgiver. Personer som mottar trygdeytelsene sykepenger, svangerskapsenger og foreldrepenger, får rett til feriepenger fra trygden. Men utbetalingene fra trygden har en lavere sats og gis for færre dager.

I statsbudsjettet for 2023 ble det satt av midler til en midlertidig ordning med feriepenger på dagpenger. Det er ventet at regjeringen vil foreslå en permanent ordning i budsjettet for 2024.

Representantskapet støtter intensjonen i forslagene, og mener at alle ytelser som gis som erstatning for lønn, skal gi rett til feriepenger.

Det er også et forslag om forskuttering av foreldrepenger. Dette forslaget mener representantskapet må ses i sammenheng med forslagene om forskuttering av sykelønn, og viser til **I-4268** (8.7.4 Forskuttering av sykelønn). Representantskapet mener det også for foreldrepenger er behov for at eventuell forskuttering blir regulert i lov eller forskrift.

**I-4301 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:
Intensjonen i forslagene tiltres.**

8.7.9 Arbeidsmarkedspolitik

F-4302 Avd. 005 – Fellesforbundet
VTA for Verdiskapende Tilrettelagt arbeid

Forslag:
Fellesforbundet Avdeling 5 mener det er på tide å endre navnet til Verdiskapende Tilrettelagt Arbeid.

Begrunnelse:
Det er få, om noen, som det er så viktig å kjempe for som medlemmer innen tilrettelegging. Varig er et negativt ladet ord for noe som gir så mye verdiskapning. Derfor foreslås det en endring.

F-4303 Avd. 007 – Vestfold
Tiltaksplasser

Fellesforbundet skal aktivt jobbe for å opprettholde de tiltaksplassene vi har i dag. Og samtidig jobbe for å øke plasser innenfor AMB og VTA.

Begrunnelse:
For våre medlemmer som går fra langtidssyk og over på arbeidsavklaringspenger er tiltaksplassene viktige for å komme tilbake i ordinært arbeid. Regjeringens målsetting er arbeid til alle, og derfor er det særdeles viktig å øke tiltaksplasser og ikke sette de i fare ved konkurransesutsetting.

F-4304 Avd. 054 – Gjøvik Jern og Metall
VTA-tiltaket
Antall VTA-plasser må økes! Et viktig samfunnsbidrag som betyr flere i jobb. VTA-ansatte må likestilles de ordinært ansatte i enda større grad. De bør omtales som VTA ansatte, og ikke "på tiltak"

De bør gis anledning for å benytte elektronisk sykmelding.

F-4305 Avd. 091 – Jæren
VTA plasser må behandles likt med hensyn til hva den ansatte kan tjene enten den er kommunalt eller statlig finansiert.

F-4306 Avd. 091 – Jæren
VTA-bedrifter må styrkes, ikke bygges ned. Disse skal ikke driftes/måles på fortjenesteprikket. Men sørge for at personer som ikke er nok arbeidsføre eller har nok arbeidskapasitet kan føle mestring og kjenne på at det også er plass og behov for dem i hverdagen.

F-4307 Avd. 108 – Innherred Fagforening
Mer arbeidsmuligheter for personer med spesielle behov

Fellesforbundet må arbeide for at flere bedrifter settes i stand til å kunne tilby jobbmulighet til personer med spesielle behov. Dette for å inkludere flere i

arbeidssamfunnet og sysselsette de mange som trenger det, men som ikke har hatt mulighet tidligere.

F-4308 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland

VTA

Flere varige tilrettelagte arbeidsplasser.

Fellesforbundet bør være en mer aktiv pådriver til flere varige tilrettelagte arbeidsplasser (VTA)

Siden landsmøte i 2019 har det ikke skjedd store endringer, og det er fortsatt lang kø for å få plass.

F-4309 Avd. 176 – Dalane Fagforening

VTA-bedrifter må styrkes, ikke bygges ned. Disse skal ikke driftes/måles på fortjenesteprikket. Men sørge for at personer som ikke er nok arbeidsføre eller har nok arbeidskapasitet kan føle mestring og kjenne på at det også er plass og behov for dem i hverdagen.

Dagens trend er at fler og fler av disse bedriftene 'sier opp' brukere fordi de ikke jobber raskt nok og dermed lønner det seg ikke for bedriften å ha dem i aktivitet.

F-4310 Avd. 650 – Fellesforbundet

Verdighet for VTA ansatte.

Vi mener at vi som er YTA er på lik linje ansatt i bedriften og gjør en like betydningsfullt arbeid som dem som jobber ordinert. Vi ønsker derfor at vi ikke lenger skal bli kaldt deltagere, men kun fast ansatt i VTA. Det å bli kalt deltagere eller brukere oppleves litt som at vi er på en institusjon. Vi ønsker å være likestilt som en ansatt i en bedrift.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 5, 7, 54, 91 (2), 108, 118, 176 og 650 om å styrke VTA-bedriftene og øke antall VTA-plasser. Videre er det forslag om å endre begrepsbruken og at VTA-ansatte må behandles likt når det gjelder hvor mye de ansatte kan tjene enden det er kommunalt eller statlig finansiert.

Representantskapets vurdering:

Fellesforbundet organiserer ansatte på arbeidsmarkedstiltaket Varig tilrettelagt arbeid (VTA), som er et arbeidstilbud til personer med nedsatt arbeidsevne og som mottar uføretrygd.

I forbundets prinsippprogram kapittel 3.1 står det i avsnitt 30:

"Retten til arbeid må omfatte alle – også dem som av ulike årsaker ikke fullt ut kan henge med i arbeidslivet". Det står videre i strekpunkt i avsnitt 32: - "For at retten om arbeid til alle skal kunne virkeliggjøres, må arbeidslivets rammebetingelser gi rom for å sysselsette personer med nedsatt arbeidsevne."

Fellesforbundet har alltid vært opptatt av at personer med nedsett arbeidsevne skal få muligheter til å delta i arbeidslivet. Vi har stått fast ved

det offentliges ansvar for å sikre arbeidsplasser til personer med nedsatt arbeidsevne, og vi har sagt nei til anbudsutsetting av tiltakene til de som står lengst unna arbeidsmarkedet. Fellesforbundet har også jobbet for å øke antall tiltaksplasser. Det er politisk enighet om behovet for flere VTA-plasser, og det har vært en gradvis økning de siste årene. I forbindelse med behandling av Meld. St. 8 (2022-2023) Menneskerettar for personar med utviklingshemming – det handlar om å bli høyrst og sett, ba Stortinget Regjeringen om å komme tilbake med en langsiktig og forpliktende plan for hvordan en skal sikre et betydelig løft for flere VTA-plasser i forbindelse med budsjettet for 2024.

Representantskapet er enig i behovet for å støtte opp om vekstbedrifter og arbeidsinkluderingsbedrifter, og jobber mot å konkurranseutsette VTA og tiltaket arbeidsforberedende trening (AFT). Representantskapet støtter intensjonen i forslagene om å øke antall plasser til VTA og AFT.

Representantskapet støtter også intensjonen i forslagene om å bevisstgjøre samfunnet rundt de begrepene som brukes om VTA og om VTA-ansatte, og anerkjenner deres behov for å anses som arbeidstakere, og ikke bare deltakere. Representantskapet er opptatt av å spre kunnskap om VTA-ansatte og deres behov, slik vi gjorde på NFU-konferansen i mars 2023. Intensjonen i forslagene anses ivaretatt av forbundsledelsens daglige arbeid.

Når det gjelder forslaget fra avd. 5 om å endre betydningen av VTA til «Verdiskapende Tilrettelagt Arbeid», mener Representantskapet dette er et fint forslag. Arbeidet VTA-ansatte utfører, skaper verdier både for bedriften og den enkelte. Samtidig mener representantskapet at det er arbeidstakerbegrepet som gir VTA-ansatte anseelse, og at det har en egen verdi og trygghet at arbeidstilbudet er varig. Representantskapet støtter derfor ikke forslaget.

Når det gjelder forslaget om at VTA-ansatte må tjene det samme uavhengig av om de har en kommunal eller statlig plass, følger det av forskrift om uføretrygd at VTA-ansatte som mottar uføretrygd, har en inntektsgrense på 1G. Dette gjelder generelt, uavhengig av hvem som finansierer VTA-plassen. Det er derfor uklart hva som er årsaken til denne forskjellsbehandlingen. Representantskapet oversender derfor forslaget til det nye forbundsstyret for videre oppfølging.

I-4311 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING:

Intensjonen i forslagene om å omtale VTA-ansatte med respekt, tiltres og anses dekket gjennom Prinsippprogrammet og forbundsledelsens daglige arbeid.

Intensjonen i forslaget om å sikre at alle VTA-ansatte med uføretrygd har lik inntektsgrense oversendes det nye forbundsstyret for oppfølging.

Intensjonene i forslagene om å styrke VTA-bedriftene og få flere tiltaksplasser, tiltres.

Øvrige forslag tiltres ikke.

8.8 Bevilgninger

F-4312 Avd. 009 – Østre Agder

Kr 200 000,- som årlig bevilgning til Industriaksjonen.

F-4313 Avd. 023 – Raufoss Jern og Metall

Bevilgninger

Fellesforbundet bevilger 50 000,- kr til Industriaksjonen.

Fellesforbundet bevilger 50 000,- til Manifest Media.

F-4314 Avd. 025 – Fellesforbundet

Støtte til Manifest, Agenda og Industriaksjonen

Fellesforbundet vedtar å bevilge 100 000 kroner årlig til Manifest Tankesmie. Denne jobber for våre medlemmers interesser, og hjelper oss i å nå fram i offentlig debatt om arbeidslivs-, fordelings-, energi- og næringspolitikk.

Til sammenligning er støtten fra LO til Agenda hinsides alle proporsjoner.

Vedtaket på Landsmøtet i 2019 om å jobbe for avvikling av LOs støtte til

Agenda synes ikke på noe vis etterlevd fra forbundets representanter i LOs

sekretariat. Forbundet skal derfor synlig jobbe for at LOs støtte til Agenda

avvikles. Subsidiært trekkes den ned på samme nivå som støtten til Manifest.

Det er ikke mindre viktig fra og med 2023. Når nå milliardær Trond Mohn ikke

lenger bidrar, har LO derimot doblet de årlige bidragene fra 8 til 16 millioner

kroner, stikk motsatt av Fellesforbundets vedtak.

Dette er vanvittig store summer, men ikke på noen måte vel anvendte penger, særlig ettersom Agenda i mange viktige spørsmål ikke står på vår linje (!)

Fellesforbundet øker støtten til Norsk Folkehjelp fra 600 000 til 750 000 kr.

Fellesforbundet slutter seg også til Industriaksjonen, og bevilger 100 000kr årlig.

F-4315 Avd. 108 – Innherred Fagforening

Bevilgning

I forbindelse med Fellesforbundets Landsmøte 2023 bevilges

Industriaksjonen en årlig støtte på 200 000 i landsmøteperioden.

F-4316 Avd. 108 – Innherred Fagforening

Bevilgning til Manifest

Fellesforbundet tegner Diamant-abonnement med Manifest Tankesmie

Fellesforbundet støtter Manifest media med 250 000

F-4317 Avd. 108 – Innherred Fagforening

Støtte til industriaksjonen

Fellesforbundet støtter Industriaksjonen med 200 000 kr

- F-4218 Avd. 118 – Hardanger-Sunnhordland**
Industriaksjonen
Fellesforbundet nasjonalt må stø opp om arbeidet som Industriaksjonen driv. Dette gjennom samarbeid på områder der ein har felles synspunkt og med økonomiske bidrag
- Grunngjeving
Industriaksjonen er eit bredt initiativ som har som mål å få større fokus på industriutvikling og rammevilkåra for industrien. Ei rad fagforeiningar, konsernutval og bedriftsklubbar har slutta seg til aksjonen, både i Fellesforbundet og andre forbund
- F-4319 Avd. 600 – Bygningsarbeidernes fagforening**
Bevilgning til Manifest
Fellesforbundet tegner Diamant-abonnement med Manifest Tankesmie
Fellesforbundet støtter Manifest media med 150 000
- F-4320 Avd. 600 – Bygningsarbeidernes fagforening**
Støtte til Industriaksjonen
Fellesforbundet støtter Industriaksjonen med 100 000 kr
- F-4321 Avd. 600 – Bygningsarbeidernes fagforening**
Bevilgning til Fair Play Bygg
Fair Play Bygg er et partssamarbeid innen bygg, men har også tatt opp i seg andre områder av arbeidslivet, med mål om å bekjempe arbeidslivskriminalitet og styrke det seriøse arbeidslivet. Fair Play Bygg har vært avgjørende for å reise debatten om A-krim, og er i dag hovedkilden til tips om A-krim til bl.a. politiet. A-krim-sentrene, Politiet og Arbeidstilsynet har vært tydelige på at samarbeidet med Fair Play Bygg har styrket deres arbeid. På tre år har Fair Play Bygg vokst fra å være to lokale initiativ i Trondheim og Oslo, til å bli sju organisasjoner, Oslo, Østfold, Agder, Rogaland, Vestland, Trøndelag og Nordland, med en landsdekkende paraply i Fair Play Norge. Organisasjonene er finansiert gjennom partene lokalt i form av bidrag fra fagforeninger og arbeidsgiverorganisasjoner, samt støttemedlemmer som både er bedrifter og kommuner/fylker. I 2022 kom fikk Fair Play Bygg også en bevilgning over statsbudsjettet. Selv om støtten og aktiviteten til FPB har økt kraftig, er organisasjonene sårbare ved at de stadig må vinne vedtak om støtte gjennom bedrifter og kommunestyre. Derfor bør Fellesforbundet gå inn som støttemedlem i Fair Play Bygg Norge og oppfordre BNL til å gjøre det samme.
- F-4322 Avd. 747 – Unionen Fagforening**
Bevilgninger:
Til Industriaksjonen
- Fellesforbundet skal:
Støtter Industriaksjonen med 100 000 kr

F-4323 Avd. 747 – Unionen Fagforening

Bevilgninger:

Til Manifest

Fellesforbundet skal:

Tegne Diamant-abonnement med Manifest Tankesmie

Støtter Manifest media med 150 000

F-4324 Avd. 762 – Rørleggernes forening og målekontor

Bevilgning til Fair Play Bygg

Fair Play Bygg er et partssamarbeid innen bygg, men har også tatt opp i seg andre områder av arbeidslivet, med mål om å bekjempe arbeidslivskriminalitet og styrke det seriøse arbeidslivet. Fair Play Bygg har vært avgjørende for å reise debatten om A-krim, og er i dag hovedkilden til tips om A-krim til bl.a. politiet. A-krim-sentrene, Politiet og Arbeidstilsynet har vært tydelige på at samarbeidet med Fair Play Bygg har styrket deres arbeid. På tre år har Fair Play Bygg vokst fra å være to lokale initiativ i Trondheim og Oslo, til å bli sju organisasjoner, Oslo, Østfold, Agder, Rogaland, Vestland, Trøndelag og Nordland, med en landsdekkende paraply i Fair Play Norge. Organisasjonene er finansiert gjennom partene lokalt i form av bidrag fra fagforeninger og arbeidsgiverorganisasjoner, samt støttemedlemmer som både er bedrifter og kommuner/fylker. I 2022 kom Fair Play Bygg også en bevilgning over statsbudsjettet. Selv om støtten og aktiviteten til FPB har økt kraftig, er organisasjonene sårbare ved at de stadig må vinne vedtak om støtte gjennom bedrifter og kommunestyre. Derfor bør Fellesforbundet gå inn som støttemedlem i Fair Play Bygg Norge og oppfordre BNL til å gjøre det samme.

F-4325 Avd. 764 – Malernes Forening

Bevilgning til Fair Play Bygg

Fair Play Bygg er et partssamarbeid innen bygg, men har også tatt opp i seg andre områder av arbeidslivet, med mål om å bekjempe arbeidslivskriminalitet og styrke det seriøse arbeidslivet. Fair Play Bygg har vært avgjørende for å reise debatten om A-krim, og er i dag hovedkilden til tips om A-krim til bl.a. politiet. A-krim-sentrene, Politiet og Arbeidstilsynet har vært tydelige på at samarbeidet med Fair Play Bygg har styrket deres arbeid. På tre år har Fair Play Bygg vokst fra å være to lokale initiativ i Trondheim og Oslo, til å bli sju organisasjoner, Oslo, Østfold, Agder, Rogaland, Vestland, Trøndelag og Nordland, med en landsdekkende paraply i Fair Play Norge. Organisasjonene er finansiert gjennom partene lokalt i form av bidrag fra fagforeninger og arbeidsgiverorganisasjoner, samt støttemedlemmer som både er bedrifter og kommuner/fylker. I 2022 kom Fair Play Bygg også en bevilgning over statsbudsjettet. Selv om støtten og aktiviteten til FPB har økt kraftig, er organisasjonene sårbare ved at de stadig må vinne vedtak om støtte gjennom bedrifter og kommunestyre. Derfor bør Fellesforbundet gå inn som støttemedlem i Fair Play Bygg Norge og oppfordre BNL til å gjøre det samme.

- F-4326 Avd. 765 – Trondheim**
Bevilgning til Fair Play Bygg
Fair Play Bygg er et partssamarbeid innen bygg, men har også tatt opp i seg andre områder av arbeidslivet, med mål om å bekjempe arbeidslivskriminalitet og styrke det seriøse arbeidslivet. Fair Play Bygg har vært avgjørende for å reise debatten om A-krim, og er i dag hovedkilden til tips om A-krim til bl.a. politiet. A-krim-sentrene, Politiet og Arbeidstilsynet har vært tydelige på at samarbeidet med Fair Play Bygg har styrket deres arbeid. På tre år har Fair Play Bygg vokst fra å være to lokale initiativ i Trondheim og Oslo, til å bli sju organisasjoner, Oslo, Østfold, Agder, Rogaland, Vestland, Trøndelag og Nordland, med en landsdekkende paraply i Fair Play Norge. Organisasjonene er finansiert gjennom partene lokalt i form av bidrag fra fagforeninger og arbeidsgiverorganisasjoner, samt støttemedlemmer som både er bedrifter og kommuner/fylker. I 2022 kom fikk Fair Play Bygg også en bevilgning over statsbudsjettet. Selv om støtten og aktiviteten til FPB har økt kraftig, er organisasjonene sårbare ved at de stadig må vinne vedtak om støtte gjennom bedrifter og kommunestyre. Derfor bør Fellesforbundet gå inn som støttemedlem i Fair Play Bygg Norge og oppfordre BNL til å gjøre det samme.
- F-4327 Avd. 765 – Trondheim**
Bevilgning til Manifest
Fellesforbundet tegner Diamant-abonnement med Manifest Tankesmie
Fellesforbundet støtter Manifest media med 150 000
- F-4328 Avd. 768 – Trondheim Bygning**
Bevilgning til Manifest
Fellesforbundet tegner Diamant-abonnement med Manifest Tankesmie
Fellesforbundet støtter Manifest media med 150 000
- F-4329 Avd. 768 – Trondheim Bygning**
Støtte til Industriaksjonen
Fellesforbundet støtter Industriaksjonen med 100 000 kr
- F-4330 Avd. 768 – Trondheim Bygning**
Bevilgning til Fair Play Bygg
Fair Play Bygg er et partssamarbeid innen bygg, men har også tatt opp i seg andre områder av arbeidslivet, med mål om å bekjempe arbeidslivskriminalitet og styrke det seriøse arbeidslivet. Fair Play Bygg har vært avgjørende for å reise debatten om A-krim, og er i dag hovedkilden til tips om A-krim til bl.a. politiet. A-krim-sentrene, Politiet og Arbeidstilsynet har vært tydelige på at samarbeidet med Fair Play Bygg har styrket deres arbeid. På tre år har Fair Play Bygg vokst fra å være to lokale initiativ i Trondheim og Oslo, til å bli sju organisasjoner, Oslo, Østfold, Agder, Rogaland, Vestland, Trøndelag og Nordland, med en landsdekkende paraply i Fair Play Norge. Organisasjonene er finansiert gjennom partene lokalt i form av bidrag fra fagforeninger og arbeidsgiverorganisasjoner, samt støttemedlemmer som både er bedrifter og kommuner/fylker. I 2022 kom fikk Fair Play Bygg også en bevilgning over statsbudsjettet. Selv om støtten og aktiviteten til FPB har økt

kraftig, er organisasjonene sårbare ved at de stadig må vinne vedtak om støtte gjennom bedrifter og kommunestyrever. Derfor bør Fellesforbundet gå inn som støttemedlem i Fair Play Bygg Norge og oppfordre BNL til å gjøre det samme.

Oppsummering:

Det er forslag fra avd. 9, 23, 25, 108 (3), 118, 600 (3), 747 (2), 762, 764, 765 (2), 768 (3).

Forslagene handler om bevilgninger til Manifest, Manifest Media og Industriaksjonen. Det er også et forslag om å tegne abonnement i Manifest, ikke å støtte Tankesmien Agenda og bli støttemedlem i Fair Play Bygg.

Representantskapets vurdering:

Tenketanker har blitt en viktig premissleverandør for debatter i Norge. Høyresiden har hatt stor suksess med å løfte saker med en klar konservativ brodd som har ført til at det offentlige ordskiftet flytter seg over til deres banehalvdel. Det har senere kommet til tenketanker til sentrum og venstre i politikken. Manifest og Agenda er eksempler på dette. Begge har etablerte seg som motstemmer til de borgerlige tenketankene.

Representantskapet ønsker at forbundet skal ha dialog og utveksling av synspunkter om viktige industrielle saker med politiske partier og interesseorganisasjoner. Dette gjelder for så vidt også Industriaksjonen og andre aktuelle initiativ, aksjoner el. lign. som måtte dukke opp med jevne mellomrom.

Fair Play Bygg er et samarbeid mellom arbeidsgiver- og arbeidstakersiden som jobber for seriøsitet i byggenæringen i flere regioner i landet. Representantskapets vurdering er at innsatsen har gitt viktige resultater, særlig gjennom de mange tipsene til kontrolletatene og bidragene til økt oppmerksomhet og kunnskap om a-krim og useriøsitet i byggenæringen. Fellesforbundet har gjennom årene bevilget støtte til oppstarten av de ulike lokale initiativene, som for øvrig har vært finansiert gjennom frivillige bevilgninger og donasjoner. For 2023 ble det for første gang bevilget støtte til Fair Play Bygg gjennom statsbudsjettet, noe forbundet må jobbe for at følges opp i de kommende årene. Flere avdelinger foreslår at Fellesforbundet skal bli støttemedlem i Fair Play Bygg Norge.

Representantskapet mener det er best at forbundet ikke forplikter seg i noe formalisert samarbeid med enkeltaksjoner og organisasjoner. Fellesforbundet er en demokratisk medlemsorganisasjon som utformer sin egen politikk og fremmer den på vegne av sine medlemmer slik den er vedtatt av landsmøtet.

I-4331 REPRESENTANTSKAPETS INNSTILLING: **Forslagene oversendes landsmøtet.**

